FLORENTIN SMARANDACHE, dincolo și dincoace de paradoxism

CASA DE PRESĂ ȘI EDITURĂ ANOTIMP
EDITURA ABADDABA

BIBLIOTECA EMIGRAȚIEI ROMÂNEȘTI

FLORENTIN SMARANDACHE

interpretat de...

Tiparul executat la Editura Abaddaba
Sovata 32/4, Oradea, 3700 - ROMÂNIA
TELEFAX: 0040-59-153792
E-MAIL: abaddaba@rdsor.ro

Director: ing. Amalia-Rodica Ţâmpău
Selecţia materialului: Loredana Pirtea

University of New Mexico
Department of Mathematics
200, College Road
Gallup, NM 87301
U.S.A.

FLORENTIN SMARANDACHE,
dincolo şi dincoace de paradoxism

FLORENTIN SMARANDACHE

interpretat de...

SILVIU POPESCU
MARIAN BARBU
TITU POPESCU
DANIEL DELEANU
ALEXANDRU LUNGU
EVELINA OPREA
LUCIAN CHIŞU
ION RADU ZĂGREANU
ION ROTARU

intervievat de...

OCTAVIAN BLAGA
ADA CÎRSTOIU
MIHAIL I. VLAD
A.D. RACHIERU
EMIL BURLACU
VERONICA BALAJ
ION STANICA

corespondențe cu...

Marian Barbu
Anghel Rugină
Ion Rotaru
Petra Vlah
Alexandra Roceric
Dr. Jozsef Sandor
André Peragallo
Victor Dudău
Nancy Wilson
George Băjenaru
Geo Vasile
Gloria Bădărău
Bernardo Schiavetta
Petre Bucinschi
Iuliu Gărduş
Oana Fotache
Beverly J. Kleikamp
Jessie Hraska
Dr. Olof G. Tandberg
Harriet G. Hunt
C. Corduneanu
Viorel Cacoveanu
Simona Barbu
Dan Dănilă
Harriet G. Hunt
Gabriel Stănescu
Romulus Zaharia
Al. Florin Țene
Valeriu Bârgău
Lilia Cuciuc
Al. Cistelecan
Paul Goma
şi alții

CRONICI ŞI RECENZII

AMERICA, PARADISUL DIAVOLULUI

Mi-a sosit, de curând, cu poşta aeriană, o carte din America. Era expediată de Florentin Smarandache, din Phoenix, Arizona, un vâlcean de-al nostru din Bălceşti, fugit înainte de revoluţie prin Turcia şi "aclimatizat" în Statele Unite. Cine e Florentin Smarandache: profesor de matematică, autor a peste cincisprezece volume, poet, iniţiator al curentului paradoxist, acum cercetător la Corporaţia de computere Honeywell, Arizona. L-am cunoscut bine pe acest domn în perioada studenţiei, când încerca să publice la revista studenţească pe care o conduceam, tot felul de jocuri matematice, pe care nici nu le înţelegeam, nici nu le gustam, dar pe care le-am publicat, în final, de dragul omului.

Pentru că omul Florentin Smarandache e tipul de catâr, care obţine aproape întotdeauna ce vrea. Iată-l ajuns în America, sătul de insistenţe pe la edituri şi inspectorate şcolare, sătul de regimul comunist şi de eforturile disperate de a se realiza în România socialistă. În America nu e aşa de cald cum ni se pare seara când ne uităm la televizor - pare să spună această carte al cărei titlu concentrează tot efortul autorului. America este în viziunea lui Smarandache un loc sigur al ratării în ciuda uşurinţei cu care pare să se desfăşoare viaţa de zi cu zi.

Omul în căutarea gloriei literare pare să fi fost strivit de compresorul uriaş american, care uniformizează persoane, gânduri, aspiraţii. Jurnalul acestui emigrant român, care lucrează la o mare companie de computere de ultimă generaţie şi care trăieşte cu gândul la Bălceştiul copilăriei, ne arată, o dată în plus, că omul care a fost hărăzit român nu suportă transformări esenţiale.

*

Toți prietenii îl cred pe emigrantul din Bălcești, Florentin Smarandache, bogat, vorbind perfect engleza. Și mai cred că el huzurește toată ziua. Iată, însă, că America ni se dezvăluie în cartea sa în tot farmecul și monstruozitatea ei. Nu e ușor să fii cetățean american născut din părinți americani, darămite să mai și emigrezi, fără o lețcaie în buzunar, într-o țară care pune cel mai mare preț pe dolar și care nu cunoaște mila. Smarandache story cuprinde multe întâmplări care ar putea fi schematizate astfel:

- în America nu există prietenie;
- mai ușor te ajută un american sadea, decât un emigrant român;
- dacă nu ai slujbă, poți trăi din ajutorul de șomaj sau din alte ajutoare, dar trebuie să fii hotărât să trăiești larvar;
- e o tragedie să pleci în America cu dinții stricați sau cu o boală care trebuie tratată; doctorii sunt fără suflet;
- permisul de conducere auto este mai mult decât o necesitate.

Înainte de a pleca în America trebuie să te antrenezi un an-doi, îndurând în România privațiuni de tot felul, inclusiv lipsa de mâncare. Ca să te descurci în America trebuie să accepți (pentru unii umilința) să te cobori de la o meserie, care presupune diplomă, la una cu studii medii. Bariera limbii nu poate fi trecută și ea este inamicul nr. 1. Ca să încheiem această povestire, trebuie să ai tăria de a accepta că emigrantul român în America are șansa de a fi doar un cetățean american de gradul trei sau, în cel mai bun caz, de gradul doi.

SILVIU POPESCU,

"Profesia: Ziarist de Provincie",

Ed. Antim Ivireanul, Rm. Vâlcea, pp. 49-50, 2000

MARGINALII LA *SCRIERI DEFECTE*

de Florentin Smarandache, Ed. Aius, 1996, 144 pagini

Tipul de "lector in fabula", definit de Umberto Eco, presupune descifrarea unui text literar nu numai prin grila de receptare, ci şi prin cea de emitere, de formulare a codului unui enunţ. Şi ca-ntr-o logică primară, atunci când mesajul nu se afirmă nici în absconzităţile textului, înseamnă că acesta rămâne barbar sau în grădina desfătărilor de jocuri aleatorii.

La încheietura acestor observaţii, cumva tranşante, matematicianul Florentin Smarandache a aşezat nonşalant **paradoxismul.** Dacă mişcarea în sine, sloganurile iniţiate şi dezvoltate periodic de autor, pare să înşurubeze în ansamblul prerogativelor culturale, exemplele, şi mai ales cele literare, trag ideile spre periferia interesului de lector.

Foarte interesant că o degringoladă **sui generis** a limbajului în acest sens a fost consemnată violent în Europa după 1916, după mişcarea dadaistă de la Zürich (Elveţia). Ramificaţiile care i-au urmat au căpătat destule conotaţii care, chiar dacă n-au dus la o unitate de vederi (de ideaţie, de stil), au fost împărtăşite insular. Ba prin suprarealism (Franţa), prin expresionism (Germania, Austria), prin modernism (România) ş.a.m.d.

Luată în ansamblu, mişcarea modernismului s-a dovedit benefică pentru întreaga lume. Mai întâi, s-a contrapus unei tradiţii a sec. al XIX-lea, care începuse a fi fracturată deja până la primul război mondial prin simbolism (în Franţa, Belgia, Italia), prin versul liber şi proza de tip psihologic (în SUA, Rusia) ca şi după aceea, când s-a creat Uniunea Sovietică, unde literatura a devenit slugă la remorca politicului. Simplele revolte (într-ale scrisului) aparţinând lui Maiakovschi ori Esenin rămân bombe artizanale faţă de orientarea

comunistă, care cerea literaturii îndeplinirea principiului leninist că ea trebuie să fie o rotiță și un șurub în angrenajul atât de complex al propagandei de partid.

Așadar, reînvierea unei modernități cu orice preț, după căderea comunismului în Europa de Est, rămâne de aci, un fapt explicabil de condițiile istorice date. Întrebarea este cât timp se mai poate stărui într-un asemenea clivaj? Cu atât mai mult, cu cât asemenea desfacere era vizată insistent după moartea în 1953 a lui Stalin. Numai că doctrinar, ideologia comunistă instalată omogen în Europa de Est și izolat în țări ale Asiei sau Africii, a început să depersonalizeze vizibil chiar în interiorul țărilor susținătoare.

Ei bine, literatura n-a mai fost obligată să slujească deloc cauza, descoperind sau revitalizând subiacențele, simbolurilor, parabolelor, mutările de teme în spații exotice, creștine, ori pur și simplu, de către cititor."

De remarcat, fie și în treacăt, că stilul gongoric n-a fost izolat, rămas doar în biografia scriitorului de la Cordoba. În Italia, maniera a cultivat-o G. Marino (1569-1625), în Franța, a fost susținută în timpul lui Ludovic al XIII-lea (Molière însă, în 1659, va satiriza "maniera" în **Prețioasele ridicole,** inaugurând astfel teatrul de moravuri în Franța), în Anglia a fost adoptată de J. Lyly (1553-1606) numindu-se eufuism (după titlul romanul **Euphues**).

Pe bună dreptate s-au întrebat unii comentatori (mai ales români, care știu mai multe despre rădăcinile avangardei, având-u-i în memorie pe Urmuz, Gh. Ciprian, E. Ionesco, Emil Cioran, ca să luăm doar câțiva dintre membrii falangăi moderne "a cazului" și să nu-l mai invocăm cu detalii pe nemuritorul I.L. Caragiale, un Molière al nostru, cum se exprima B.P. Hașdeu) dacă actul scriptural al lui Smarandache, conceput astfel, mai poate fi definit literatură. Mai cu seamă că scriitorul consideră, ca odinioară un demiurg, toate obiectele care ne-nconjoară drept siluete ale poeziei... materiale. Adică de ce numai Macedonski (1854-1920), Apollinaire (1880-1908), Christian Morgenstern (1871-1914) sau Edwin Morgan (n. 1920) s-au folosit și de caligrame, atâta timp cât olandezul Johan Huizinga (1872-1945) a conceput un întreg studiu intitulat **Homo ludens?** Nu cumva replica lui era dată acelei sintagme latinești **homo sapiens?**

Pornind de la un calcul prestabilit, refăcând traiectoria de la **sapiens** la **ludens,** Florentin Smarandache, fiind de acum cetățean american, reușește ușor să caricaturizeze și să ridiculizeze, acoperindu-și înșelător drama dezrădăcinatului, a evadatului pe o insulă a lui Defoe, căutând să-și facă din cuvântul românesc o slugă botezată... Vineri. Iată cum, prin ricoșeu, dornic de literatură bună, el devine "un obsedat al antiliteraturii". Totul îl ia în răspăr, adică totul ce părea imuabil, încremenit în tipare și în dicționare. Până și un basm intitulat **Greuceanu,** o **Mioriță,** poezii de Bolintineanu, de Eminescu, intră în țesătura rostirii scriitorului, ridicând sau coborînd tonusul estetic (atâta cât este!).

Că descifrătura noastră stă pe linia mediană a conviețuirii (reale și mentale) a lui Smarandache ne-o motivează mai multe proze scurte așezate în pagină pilduitor: când ca o proză cursivă (elegantă, de modă veche), când ca una șleampătă, urmând incoerența și incongruența unui text oral într-o scrisoare particulară, când ca un text frânt în fragmente, când ca o pagină albă, ori ca o elucubrație picturală, ori ca un amestec de vocabule românești, englezești ș.a.

Autorul face mare caz de căutarea timpului pierdut, când ca Ion Creangă, când ca M. Proust, adesea pe un ton dostoievskian, despre creațiile folclorile, despre zicerile de nuntă, de beție și de îngropăciune. Este și aceasta o formă de recuperare românească într-un spațiu american prea puțin bătrân, cu atâta conglomerat etnic. Smarandache desface mituri, spații și timpi consumați pe veresie ori întâmplător, fără a se teme de atâtea semne ale răului aflate în cutia Pandorii. Dacă a învățat ceva de la americanii bogați de informații și de călătorii este faptul că trebuie să te faci cunoscut în lume cu orice preț. Cu cât se vorbește mai mult despre tine, înseamnă că exiști și că meriți toată atenția. Pe această axă a convingerilor, Smarandache se transferă pe sine în lumea românească, în fapt a biografiei sale de ieri, pentru a se convinge că există cu adevărat. Cum matematica este o lume a ideilor universale, ea se adresează numaidecât spiritului. Pe când literatura, de la Aristotel la Hegel vizează în primul rând afectul, Smarandache vrea să-și protejeze sufletul, precum odinioară Mircea Eliade.

Aporiile smarandachiste se petrec la nivel filosofic. Ele stau

semețe, generalizând și înnobilând o gândire extrem de calculată. De aici și forma liniștită, degajată a lor. Spațiul și timpul revin obsedant, ca o sabie a lui Damocles în mai toate textele. Nu în puține cazuri, îndoiala, scepticismul se răsfață în asemenea exprimări. Câteva exemple:

"Plutesc în neant deasupra brutalei realități".

"M-au dat afară din viață, m-au dat afară din spațiu".

"Omoară la mine destinul".

"Stau la coadă la intrarea în artă".

"Lumea joacă pe frunze. Ce s-ar face dacă n-ar fi ele? Torent năvalnic alcătuit din vise frânte".

"Vreau să prind realitatea clipei prezente: caut viața ei".

Toate acestea și alte câteva zeci țin de nonexistențialism. Adică de un gând al lui Platon, care numea materia **me on** adică nonexistență. Conștient sau nu, prin întoarcerea în timp la biografia românească, Smarandache realizează "căderea în sensibilitate" (ca să ne folosim de o expresie a lui Maritain).

Literatura din acest volum al lui Florentin Smarandache, de departe neomogenă (de aceea autorul și-a conștientizat-o prin... titlu! **Scrieri defecte**), are câteva piese care pot fi socotite unicat, numai în spațiul românesc. Iată un singur exemplu: **Buletin de știri.** Dictatorul Nicolae Ceaușescu se-ntâlnește cu Mobutu, dictatorul Zairului. Pe două pagini bune se inserează doar trei vorbe esențiale: **s-au văzut, au discutat, au semnat.** O proză în trei trepte, fiindcă la fiecare dintre "personaje" i se adaugă toate funcțiile, de ordinul zecilor, ori de câte ori vine vorba. Altfel spus, totul se sufocă, se strivește sub titulaturile bombastice care-l însoțesc.

Cumplit de măreață proză!

Jocurile stilistice sau eliptice ale volumului sunt mărturisite într-un așa-zis eseu - **Scrisori defecte.** El pune pe tapet chiar intenția autorului (nu știu dacă nu poate fi extinsă și în alte scrieri). Deci: "atitudini convulsive/ jargon/ excomunicarea autorului/ statu quo/ lipsă de comprehensiune/ dispariția personajului/ prezumția haosului/ solipsism/".

În ciuda faptului că întreține o uriașă corespondență cu scriitori de pe întreg globul, Florentin Smarandache, uitându-se în oglinda

succesului, crede că aparține **Generației '80** (Gh. Crăciun, Cristian Teodorescu, G. Cuşnarencu, Ion Groşan, Liviu Antonesei, Sorin Preda, Daniel Vighi ş.a.). Nu ştie însă, fiind departe de țară, că el, Florentin Smarandache, a dus experiența acestora de "nealiniați" la extremă, adică acolo unde receptarea multora nu mai are antene de receptare. O sublimare? O esențializare? O inconştientizare a conştientului? Sau invers!

Oricum, credem că Smarandache a realizat prin acest volum un "mesianism naratologic", iar volumul pe ansamblul său are două posibilități propuse lecturii. Una: de a fi respins pentru violența şi nestatornicia limbajului, căci nu se aliniază nici unei direcții literare. Şi a doua: să fie acceptat ca un deliciu al lecturii de către degustătorii rafinați care nu fac rabat impresionismului sau expurgării întâmplătoare. La spiritul matein al prozatorului, numai elitiştii au acces.

Fiind cam unic, irepetabil (numai de către el însuşi, deci, din nou manierism!), textul dilatat în varii conotații face din **Scrieri defecte** nu numai un experiment, dar şi un cap de pod pentru interpretarea complexă a limbii române, chemată să dea seama de virtuțile şi servituțile comunicării sale.

Craiova, 28 noiembrie 1999

MARIAN BARBU

UN JURNAL MAROCAN

Recuperat dintre scrierile mai vechi ale lui Florentin Smarandache, "jurnalul marocan" scris între anii 1982-1984, perioada când autorul predase matematica în nordul Africii, este un text de început al maestrului paradoxismului, când încă nu-şi radicalizase experimentele literare. Cartea apare nu în America, unde trăieşte acum, nu în România, de unde se trage, ci la... Chişinău. Cel puţin editorial, paradoxul se păstrează.

"Jurnalul" nu este recuperat prin dispariţia rigorilor politice, deşi unele pasaje i-ar fi fost radiate de cenzura care igieniza ideologic cărţile. Ceea ce ar fi putut fi însă suspect politic era chiar faptul că rezumă o experienţă dintr-un spaţiu suspect, odată ce era exterior micilor toleranţe la străinătate, adică de partea *cealaltă* a Cortinei de Fier de tristă amintire. Scris cu sinceritate, jurnalul său marocan ar fi avut toate şansele să intre sub icidenţe punitive. Contestaţia din carte nu este vehementă, ci în formele atenuate ale observării *diferenţei.*

Impresiile sunt culese direct şi scrise cu lejeritate comunicativă. Ele se adaugă pe măsură ce experienţa locului creşte şi se diversifică. Nici un plan prefigurat, ci doar conversaţie liberă cu interlocutorul-martor, caietul de însemnări. Ceea ce se arată observaţiei se reţine, şirul de secvenţe fiind rezultate ale cumulului de amănunte. Cu toate greutăţile - cele imediate şi cele proiectate din ţara comunizată -, autorul oltean nu şi-a pierdut bonomia, nu face crize de depresie şi evită cu filosofie luarea lucrurilor în tragic, la modul prăpăstios. Această bonomie a sprintenelii sufleteşti este cuceritoare, de la pagină la pagină. Autorului însuşi îi place să se amuze, chiar şi în ipostaza mai puţin confortabilă a "hazului de necaz". La vârsta scrierii părea inapt pentru tristeţe. Lucrurile i se par mai degrabă un joc, nepotrivelile inerente îi stârnesc amuzamentul, el trăieşte direct bucuria de a fi plecat, şansă dificil obţinută şi uşor tangibilă în cele din urmă. Se amuză cu elevii lui marocani, care îi spun "tu", iar el li se adresează cu

"dumneavoastră", cu oamenii vorbeşte "pe muţeşte", face demonstraţii matematice în limba română etc.

"Jurnalul marocan" se improvizează de pe o filă pe alta. Improvizaţia lui este impresionistă şi sinceră. Chiar, uneori, copilăros de sinceră... Formalizarea în expresii îl plictiseşte, lucrul tipizat este suspectat de neautentic. Miza autenticităţii este servită tocmai de maniera impresionistă a înregistrării. În privinţa aceasta, jurnalul lui Florentin Smarandache este unul din cele mai *autentice*. Când ia forma naivităţii, autenticitatea aceasta are şi ceva înduioşător, ca un fel de cochetărie a inocenţei; dar şi ceva neliniştitor, ca o pregătire a rostirii complexe de mai târziu.

Cei doi ani ai profesoratului în Maroc trec, cu şi fără probleme; la întoarcere, vama de la Otopeni îi aduce repede aminte unde se află, prilej pentru consemnarea sentinţei finale: "Duşul rece, al vieţii româneşti, m-a trezit la realitate. A început să mă prindă remuşcarea regretului că n-am *fugit* în Canada, zona francofonă, cum făcuseră alţii mai isteţi".

O va face totuşi în 1988, dar nu (direct) în America, ci mai întâi în Turcia, iar experienţa lagărului de azilanţi din Istanbul va fi minuţios înfăţişată în "jurnalul de lagăr" *Fugit...* (Ed. Tempus, 1994), faţă de care *Profesor în Africa* pare a fi o eboşă.

TITU POPESCU

in *Observator* (Munchen)

anul XII, nr. 4 (45), p. 45, octombrie-decembrie 1999

SCRIERI DEFECTE

de Florentin Smarandache,
(Ed. Aius, f. locul ap., 1997)

Perseverent în a-şi răspândi pe mai multe meridiane arta poetică paradoxistă, al cărei creier şi cap de afiş este, încrezător în posibilităţile de afirmare deschise de drumul pe care singur şi l-a croit şi, nu în ultimul rând, susţinut de câţiva critici români, dintre care se detaşează Ion Rotaru şi Titu Popescu - ultimul chiar autor al un ei cărţi axate pe estetica paradoxismului - Florentin Smarandache este astăzi un nume care începe să capete din ce în ce mai multă pregnanţă.

Deşi comentatorii săi persistă cu cerbicie în a-l rupe pe autorul *Scrierilor defecte* de curentele avangardiste de la începutul secolului, Florentin Smarandache este consubstanţial structurii intime a insurecţioniştilor de altădată. Şi aceasta pentru că el e, rând pe rând, urmuzian: "Pampolinn se re-făcu, Nici vorbă!/ avu stil de multă vorbă// Pampolinna se neîngriji, el se fu-, fu-duli/ cu câte-un nebun mai bun// Căci luptară ei cei doi/ şi-nvinseră amândoi" (*Ediţie grijită şi îngrijită),* futurist (v. *O zi din viaţa unui ins an odin - proză scurtă aleatorie; mecanizarea agriculturii - proză scurtă grafică; Cititorul devine scriitor - proză scurtă de viitor etc.),*dadaist (v. ciclurile *Păsăreşte),* suprarealist: "Căluţii de mare, căluţii/ de mică./ Meduze cu păr căzut şi/ moralul imaculat./ Pe ţărm peştera parcă-a/ intrat în pământ./ Roci altruiste. Micşorate/ m ult, supra micşorate" *(Peisaj cu vise),* textualist (v. *Pretext în text).* De altfel, autorul însuşi o recunoaşte într-un (auto) parodic *Curriculum Vitae* cu iz de artă poetică, unde la "Scriitori români preferaţi" Smarandache îi trece pe Urmuz, Tzara şi Ionesco, fără a-i uita pe binefăcătorii săi... "Popesco şi... Rotaru", alături de "Marele Anonim" (p. 71).

Cu toate acestea, e greu să nu observi cota de originalitate pe care o adaugă autorul, şi care nu e deloc mică. Trecut inclusiv prin şcoala poetică a haiku-ului, Florentin Smarandache parcurge un teritoriu "paradoxist" (dar nu numai!) atât de vast, încât reuşeşte să îl cuprindă pe anticul Zenon şi pe modernistul Bertrand Russell, şi asta nu neapărat programatic.

În ceea ce priveşte prozele din *Scrierile defecte,* ele stau sub semnul *semnificantului* (fie el sonor sau iconic), singurul în stare a da naştere - conform tezei lui Derrida - *semnificantului* (semnificaţiei), pe care îl îndulceşte prin prisma umoristicului trasat pe teritoriul lucidului: "Cruff re-formá refórma/ în nouă fórmă/ şi informá legea conformă/ că a uni de formă/ vechea uniformă/ deformá psalma diformă/ transforma fórma ofórmă" (*Artele uitate).*

Cel mai bine se defineşte însă Florentin Smarandache într-un text profund autotelic, redactat în limba engleză: "FLORENTIN SMARANDACHE (...) a Romanian marhematician and... poet, exiled in USA, used his talents in wrong directions: poetical skills in mathematics and mathematical skills in poetry!" (*The Most Paradoxist Man of the World,* p. 144).

Însă mai bine l-ar defini pe scriitorul-matematician parafraza unuia dintre paradoxurile care-i poartă numele, făcându-l celebru în lumea logicii (dar nu numai): Fie SMARANDACHE un atribut şi NON-PARADOXISMUL negaţia sa, atunci: totul e PARADOXIST, chiar şi NON-PARADOXISMUL.

DANIEL DELEANU

"Rostirea Românească", Sibiu, Nr. 7-8-9, 1998, pp.178-9

DRUMURI ŞI GROPI

Drumul poetic al lui Florentin Smarandache este peste măsură de zbuciumat. Pornit dintr'o ambiţie vehementă de a realiza o nouă avangardă, botezată şi clamată zgomotos "paradoxism", acest drum trebuia, inevitabil, să ducă la *altceva*. Furia paradoxistă, reluând - nu fără îndemânare - unele "formule" străvechi, aducea cu sine virtuţile unui spectacol de scamatorie ingenuă şi uneori bine ticluită. Însuşi promotorul paradoxismului (cu sau fără ghilimele) îşi dădea, probabil, seama că aventura acestui experiment, purtată până la exces, nu poate supravieţui nelimitat. O ieşire din ameţeala vârtejului nu putea fi ocolită. De altfel, seminţele trecerii într'o altă poetică se făceau presimţite chiar în răstimpul celor 80 de haiku-uri publicate în placheta trilingvă *Clopotul tăcerii* (1994), pe care le consideram "sclipiri lirice liniştite, caligrafii delicate, câteva piese de calitate deosebită" (*Argo* 10). Ar fi fost de aşteptat ca paşii noii căi să ducă la conturarea din ce în ce mai sigură şi mai limpede a poeziei lui F.S. Din păcate, paşii s'au împiedicat şi au nimerit în gropi. În cartea *Emigrant la infinit* - versuri americane -, apărută pe la sfârşitul anului 1996 (Ed. Macarie, Târgovişte, 120 pp.), autorul se ia pe sine însuşi în răspăr cu voluptate trivială, lăsând să fâlfâie prin pagini, într'o avalanşă dezordonată, un discurs apter, în care cinismul căutat prozaic şi strigătul cu dinadinsul vulgar stau alături de o prolixitate ce s'ar dori isteaţă, fără a reuşi să sară din cercul unor ticuri verbale minore. Nu lipseşte recursul la imitarea stângace a tonalităţilor folclorice. Iată o strofă din bucata *Imnul Olteanului-American*, reprodusă (emblematic!) pe coperta IV: *M-a făcut mama oltean/ Port blue jeans de-american,/ Cu pălărie sombrero/ Şi fumez ţigări Marlboro/ Mănânc praz şi beau din ţoi,/ În Craiova-s cowboy./ Măi, Leano!* Şi încă un fragment grăitor din "poezia" *Puşlama: Ma-măăă doamne.../ o ia pă de fe me ie/ de scapără scânteie/ Sparge lemne-n două/ E o paraşută/ şută/ şi ciufută/ se cunoaşte dintr-o sută/*

Putoare ordinară/ însă ce sprinţară/ Leneşă de bufneşte/ te prăpădeşte/ bufniceşte/ Cu fund obraznic/ trainic/ groaznic etc. etc. Cele câteva rare perechi de versuri notabile pozitiv, rătăcite în vraiştea acestor pagini, trebuiesc căutate cu lupa răbdării. Dar ele există şi poate că ascunzişul lor va deveni cândva izvor al unor limpezi regăsiri. Darurile aruncate în goana dezmăţului - sperăm - trecător, nu vor fi fost iremediabil pierdute.

ALEXANDRU LUNGU

"Argo", Bonn, Nr. 15, Solstiţiul de Vară 1997

O CARTE... CINSTITĂ DESPRE AMERICA

E vorba, mai întîi, de o carte generoasă* care corectează viziunea deformată asupra Americii ("Nu că vreau să demitizez Statele Unite, dar asta-i realitatea"), de un jurnal care se vrea mai ales pilduitor ("SUA nu-i imaginea ideală din filme, din muzică, din romane şi povestiri") şi, apoi, de schiţa unor stări sufleteşti contradictorii ("Urăsc America şi simt că nu mă pot integra"; "Parcă altfel văd America după găsirea unui job. - O cât de subiectiv sunt").

E vorba de un autor care realizează, într-un limbaj fără nici un dichis şi într-un ritm ce reproduce freamătul vieţii, cel puţin trei operaţii: dezlegarea vrăjii şi demascarea, trăirea unei experienţe şi asumarea ei, creaţia şi deci instituirea sensului.

În plus, mai e vorba şi de un accesoriu al cărţii, un fel de manifest al mişcării paradoxiste, iniţiate de autor.

Dezlegarea vrăjii. Demascarea

Jurnalul de emigrant sau jurnalul american începe pe 23.03.90 când Florentin Smarandache simte că "nu mai poate de bucurie", părăsind aeroportul din Istanbul şi apoi pe cel din Atena, şi se termină în 9.09.91, cu prezentarea unei prăvălioare (pe Indian School Rd şi la th. Ave, "Ararat") unde se vinde brânza românească.

Între cele două momente se desfăşoară contactul cu o societate tehnicistă, cu o civilizaţie ce sterilizează impulsurile spirituale ale individului şi-i inhibă comunicarea. Americanul se ascunde sub o mască oficială, publică şi administrativă, care, tot folosită, ajunge să nu mai fie doar o mască de ocazie, ci să-l

* *Florentin Smarandache, America - Paradisul diavolului* - jurnal de emigrant. Ed. Aius, Craiova, 1992

reprezinte. de aici: "curtoazia artificială. De suprafață". Și de aceea: "în America viața e superficială".

De la începutul până la sfârșitul jurnalului, F. Smarandache *evaluează,* mai mult în bile negre decât albe, realitatea cu care se confruntă. Lumea Nouă nu-i este pe plac. În orice caz, imaginea ei reală nu coincide cu modelul pe care și-l formase, înainte de emigrare, "din filme, muzică, romane, povestiri". Indignat, autorul îndepărtează laurii de pe fruntea Lumii Noi. Privirea de dincolo de ocean nu fusese destul de clară, ci coruptă de toate acestea. Surprinsese doar paradisul american. Privită de aproape, din interior, America dezamăgește: "Le spui românilor că-n America e greu și nu te cred! Iar, ajunși aici, se lovesc cu capul de piatră! America e ca paradisul diavolului".

F. Smarandache testează America din punct de vedere socio-economic, politic, cultural (literar), axiologic, existențial și rupe vraja. Demască: "Doar aparatura e de ei și reclama". "Sunt și americanii ăștia punctuali ca turcii".

"Deși hispanicii reprezintă 1/3 din populația Phoenixului, n-am văzut o revistă sau o carte în spaniolă, nicăieri. Guvernul american promulgă libertatea de exprimare a minorităților din alte țări, înăbușindu-le pe ale lor. Mai ușor observi gunoiul altora decât bârna din ochii tăi."

"Literatura și în special poezia constituie debușeuri. Ei transformă totul în bișniță: arta, știința, dragostea, viața".

Concluzia e dură și nu numai că rectifică, ci și sancționează, până în profunzime, imaginea falsă despre America, ca și pre-judecățile celor care nu au cunoscut-o direct: "Trăiesc din plin mizeria capitalistă".

Nici America nu se bucură de prezența unui nou emigrant. Vorba lui Valéry: "un cap purtând perucă pudrată cu joben nu poate concepe capete cu părul împletit". O lună de zile F. Smarandache își caută o slujbă și nu o găsește: nici de măturător, ce să mai zic de chelner...", apoi, obținând post de cercetător în programarea calculatoarelor, simte că-și trădează pasiunea pentru matematică și poezie. Și tot ce i se întâmplă devine experiență, crede el, esențială, pentru că se măsoară după legile interoare, după cum iarăși își închipuie. Totul ar fi fost OK dacă autorul ar fi

avut suficientă mărime spre a se aşeza pe piedestalul unei asemenea problematici.

Trăirea unei experienţe

Faţă în faţă cu America, cu celălalt, deci cu străinul, are loc îmbogăţirea conştiinţei de sine a individului, ceea ce se întâmplă şi în cazul lui Smarandache: el trăieşte angoase, regăsiri, crize "de adâncime" etc. E, probabil, singura modalitate prin care se poate realiza, dacă nu adaptarea, la un context nou de viaţă, atunci măcar asumarea lui şi, deci, cât de cât înnoirea de sine: "Simt că-mi fuge pământul de sub picioare. Mă bat pentru existenţă. N-am timp să răsuflu".

Privirea exterioară îndreptată asupra Americii încearcă să se interiorizeze, însă mereu într-un mod ostentativ: "Obsesia, melancolia trebuiesc ridiculizate, hiperreflexia nu duce la reuşită, trebuie reacţionat prin de-reflexie". Se impune, aşadar, "de-reflexia", curăţenia pe înăuntru, golirea, "igiena psihică". Cum se realizează ea?

Creaţia şi instituirea sensului

Umanizarea vieţii materiale, supravbieţuirea spiritului se face prin manifestarea energiei creatoare, dar nu oricum, ci taman într-un mod autentic, responsabil. Scrisul (jurnal, poezii, corespondenţă) are astfel un dublu rol: poate îmbunătăţi calitatea vieţii şi face, în acelaşi timp, imposibilă ruperea eui de resorturile interioare: "Jurnalul m-a ajutat să mă vindec... un fel de autotratament". "Fiecare epistolă scrisă şi pusă la cutie e ca o descărcare pentru mine". "Aş scrie un roman sau aş traduce poeme din franceză: mă-ndeamnă inima". "Drogaţi cu alcool/ drogaţi cu reclame/ drogaţi cu muzică..."

Agresat de exterior, artistului îi rămân întoarcerile şi reîntoarcerile la creaţie, la zona în care se produce sensul. Cu consecvenţă. F. Smarandache ia pulsul junalului său, îl studiază cu grijă, se opreşte şi-l reciteşte: "Revăzut jurnalul american. Cufundat în lectură ca-ntr-un basm. Nu e chiar atât de prost pe cât credeam". Adesea simte nevoia să motiveze, să-şi explice afirmaţiile. E preocupat de exactitatea celor relatate: "multe opinii

din acest jurnal nu-mi aparţin. Sunt citate ale străzii. Asta nu înseamnă nici că le accept sau că le resping. Sunt doar păreri de care m-am ciocnit şi le-am cernut ca prin filtrul gândirii mele". Oricum, autorul jurnalului rămâne dirijorul, cel ce alege cutare element al realităţii pentru a-l trece pe hârtie. De aceea, nu doar scrie, dar e şi interesat de problema scrisului. Ia atitudine mai ales faţă de aspectele de care se simte intim legat. În asemenea momente ironia e excesivă: "Laboratoarele de scris (care fabrică scriitori) din cadrul universităţii americane le aseamăn cu şcoala de literatură, înfiinţată de Mihai Beniuc în România Comunistă - maşini de scos sufletul. Ce mi-e capitalismul! Ce mi-e comunismul!"

Adunând reacţiile criticilor din ţara de origine şi de prin alte ţări, Smarandache le consemnează în jurnal. Rotaru îi mărturiseşte într-o scrisoare că jurnalul său e "absolut captivant". Michael Titus împărtăşeşte părerea autorului (despre paradisul american), dar acesta rămâne sceptic, cel puţin în ceea ce priveşte receptarea sa în spaţiul românesc: "dar sunt sigur că n-o să-l publicaţi, fiindcă e prea critic la adresa Americii". Dincolo de toate acestea, F. Smarandache crede în rolul acestuia (de avertisment), rol pe care îl recunoaştem printre rânduri şi în ele: "jurnalul acesta ar trebui să dea de gândit". Tot un avertisment, o atitudine, ne oferă şi Addenda. Totuşi, în afară de asta - mai nimic... Sau, oricum, nu mare lucru.

Accesoriul cărţii

Probabil autorul a decupat, a selectat din programul mişcării paradoxiste, pe care a iniţiat-o, câteva idei, ce grupează un mesaj destul de cunoscut: "mişcarea paradoxistă nu e nici nihilism, nici deznădejde. E un protest împotriva vânzării artei". Cartea ca obiect, literatura ca marfă, inflaţia publicaţiilor despre crime, groază, sex sunt ţinta protestului lui F. Smarandache. Jurnalul său dovedeşte, aşadar, prin Addenda, că a venit timpul să vorbim cinstit despre: "Unde e arta adevărată?". La cerşit. Autorul vorbeşte despre aşa ceva, însă cu un condei fără suficientă autoritate.

EVELINA OPREA

in *Vatra*, Tg. Mureş, Nr. 1/1998

UN JURNAL FREUDIAN

Florentin Smarandache, FUGIT... (JURNAL DE LAGĂR)
Editura "Tempus", București, 1999

Am mai scris despre "cazul" Smarandache nu cu mult timp în urmă. Autorului, stabilit în America, i s-a adus la cunoștință acest fapt, bănuiesc pentru a nu se încălca regula că, mereu, când e vorba de o "înjurătură" (fie ea cât de mică) se găsește cineva să informeze la timp persoana vizată. Drept pentru care, Fl. Smarandache mi-a trimis urgent celălalt volum, *Fugit... (jurnat de lagăr)*, spre a descoperi că, în ordine cronologică și de apariție, cel ultim e, de fapt, întâiul.

Această experiență de lagăr a poetului matematician are, și ea, la prima vedere, firave legături cu arta, ținând mai degrabă de consolidarea în felurite chipuri a unui curriculum vitae, "gen" smarandachian cultivat cu o fervoare cel puțin egală efortului de autodesăvârșire artistică. Prin urmare, pătrund iarași într-o lume a preocupărilor poetice prin intermediul unui instrument metaliterar și constat de la bun început că mărturisirile autorului privitoare la planul artistic confirmă maniera sa de lucru: elaborare constructivistă, abstractă, cât mai puțin spontană, urmărind cu orice preț paradoxul și... logica ilogicului.

Jurnalul este de o densitate și de o varietate greu de imaginat. Transfugul și-a propus să noteze tot ce se petrece cu sine și în jurul-i, să transcrie realitatea consemnând prin minuțioasa semnalare; (mai ales în ce privește activitatea sa artistică și demersurile, nu puține, pentru promovarea acesteia) un text miscelaneu care conține impresii de stradă, bancuri, copii după corespondența purtată, contabilizări de bani și obiecte; dialoguri din lagăr, comentarii despre spectacole de teatru sau săli de expoziții, Istanbulul văzut de jos (lipsă de bani), munca la negru ș.a.m.d. Dacă n-ar fi fost trăit pe propria piele, acest jurnal s-ar fi putut numi, mai expresiv, *Viața este un colaj.*

Dincolo de această enormă înțesare de fapte cartea își desfășoară relieful pe suprafața câtorva zone de interes. Problema fundamentală a celor ce au ales libertatea este să găsească și țara care să le-o acorde. "O țară de adopțiune" devine o obsesie colectivă, iar sintagma provoacă, pe bună dreptate drame profunde. Un al doilea aspect e de geopolitică deoarece locatarii barăcilor (români, bulgari, ruși, polonezi, italieni) provenind din lumea a treia sunt tratați și ca oameni de categoria a treia. Zbaterile transfugilor în așteptarea "vizei" (pentru capitalism) se transformă într-o, așteptare anevoioasă și tensionată presărată de speranțe, dar și de dezamăgiri semănând pe ici pe colo ("prin punctele esențiale") cu avatarurile interminabilei tranziții de la noi. "Semnele" disperării în lagăr sunt beția și violența. Spirit superior, Fl. Smarandache reușește să evite fără greutate căderea în patologic, dar se afundă involuatar în psihologia subconștientului. Defularea sa care trebuia să se producă în vreun fel are drept rezultat apariția în jurnal a pasajelor lubrice, a unui limbaj obscen până dincolo de limitele suportabilului.

Autorul se eliberează de obsesia lagărului prin limbaj și prin violența limbajului. Cred că această grilă freudiană de interpretare a cărții îi păstrează caracterul metaliterar și-i mai atenuează din senzația de disconfort a unora dintre pagini.

LUCIAN CHIȘU,

in *Literatorul*, Anul IV,
București, nr. 3(171), 20-27 ianuarie 1995, p.4

EXIST ÎMPOTRIVA MEA

Tânăra editură târgoviştеană "Macarie" continuă să publice volume de versuri, într-un moment în care mulţi dintre noi am acceptat întrebarea "la ce bun poeţii?".

Printre apariţiile recente ale acestei edituri se numără şi volumul de versuri "Exist împotriva mea", volum aparţinând lui Florentin Smarandache, un necunoscut ilustru (până mai ieri) pentru cititorul român, după cum ne avertizează Gheorghe Tomozei, prefaţatorul cărţii.

Ca o certitudine, că despre Florentin Smarandache se va vorbi în curând mult mai mult, expunem opinia lui Gheorghe Tomozei, ca pe un moto al demersului nostru, referitor la volumul în discuţie: "Florentin Smarandache e numele pe care îl scriu şi îl rostesc poate cu cea mai adâncă emoţie în gând, de la dispariţia lui Nichita Stănescu, doar "LEVANTUL" strălucitului Mircea Cărtărescu m-a făcut să am tresărirea că mă aflu în faţa unui creator excepţional."

O biografie bogată şi picarescă completează opera poetului.

Florentin Smarandache debutează cu versuri în "Năzuinţe" din Craiova, iar în 1980 întemeiază "Mişcarea literară paradoxistă".

Din manifestele avangardiştilor îşi extrag sistemul său estetic al "paradoxismului", definit de Ion Rotaru ca "libertatea versului, eliberat de tirania dogmelor clasice".

Acest program năzdrăvan pare a fi mai mult "un moft" nerespectat decât în parte de poet. Rămâne din el permanenta "patimă învrăjbită" cu care F. Smarandache slujeşte poezia.

Într-o mică (auto)biografie", Florentin Smarandache punctează sarcastic şi metaforic traseul devenirii sale poetice până în anul 1982.

Matematicianul poet, de "profesie visător", a urmat "grădiniţa lui Geo Dumitrescu", a primit de mai multe ori "botezul cuvântului" şi a "explodat" prin diverse reviste literare. Hotărîtoare a fost întâlnirea cu "nea Mărin (Sorescu)".

"Căsătorit" cu poezia, el merge pe drumul cel mai scurt dintre două puncte - versul.

Poetul îşi ia un interviu, în care prezintă un "program-manifest", un fel de "fiziologie a poeziei" în maniera lui Nichita Stănescu şi a unor sugestii avangardiste.

Cuvintele sunt trecute prin foc pentru a nu rugini, se preferă sensul lor propriu pentru ca poemele sale să fie cu "asigurare mixtă pe viaţă".

"Clinică a cuvintelor" - poezia trebuie primenită de cuvintele banale şi tocite. Cel mai mare critic este timpul. Poetul crede în meşteşugul său şi ne îndeamnă: "Haideţi/ în tot ce facem, să facem poezie" ("Triste bucurii").

Acest nou Ion Barbu consideră poezia ca pe o recreaţie matematică, iar matematica ca pe o poezie ermetică. El ştie două limbi: "limba română şi limba matematică".

FlorentinSmarandache nu vrea să arate lumii chipul său de matematician, de aceea poeziile sale nu sunt ermetice.

După mica (auto)biografie şi după programul-manifest, suntem invitaţi să urmărim "un grupaj de poeme". Prin cuvânt "fratele său de sânge", poetul trimite spre lume "strigătul" său. În acest sfârşit de mileniu, când "Creierul a crescut în neştire/ pe suprafaţa corpului" ("Ştiinţă şi artă"), lumea poate fi percepută şi prin intermediul versului.

Există la Florentin Smarandache o plăcere a jocului ironic, a paradoxului, a calamburului, a rebusului, care, uneori, la prima vedere, lasă impresia facilităţii. Recitite, versurile capătă sensuri profunde.

Nepotriviri de situaţii, nonsensuri cu iz ionescian întâlnim în poeziile: "Curs de limba germană", "Aiurea-n tramvai", "Panoramă cu peşti". Dialogul nu poate avea loc din pricina absurdităţii situaţiilor sau a comicului lor. Poetul aleargă după sine, "umblă prin el", călătorind prin arborele săpu genealogic. În faţa lui merge iluzia, cuibărind în ea "o viitoare durere".

Al doilea grupaj al cărţii sale se intitulează "Seară de antiteatru".

Pe scena vieţii se joacă "teatru în absurd". Omul şi animalul se contaminează reciproc îşi împrumută "limbajul". Poetul provoacă

dialogul, îndeamnă personajele să-i joace "teatrul" său şi se retrage în culise. La jocul său, chiar dacă mascaţi, îi recunoşti ca participanţi pe Eugen Ionescu, Marin Sorescu şi Nichita Stănescu. Nu lipsesc şi unele teribilisme avangardiste.

Deşi matematician (creator al unei funcţii matematice care-i poartă numele), "atlet al paradoxului" G. Tomozei), Florentin Smarandache, întocmai ca Marin Sorescu, "descreţeşte fruntea versului" (Eugen Simion).

Prometeu modern, el este alungat, "dat afară de-afară" de către oameni, ameninţat cu propria sa armă - "poezia".

O savuroasă piesă de "teatru liric florentin" reuneşte ca personaje pe: Geo Dumitrescu, Ana Blandiana, Cezar Baltag, Constanţa Buzea, Adrian Păunescu, Ion Gheorghe, Ileana Mălăncioiu, Nichita Stănescu, Gheorghe Tomozei, Marin Sorescu, Nina Cassian.

Ultima parte a volumului este intitulată "Lăsaţi-mă eu însumi".

Poetul este conştient de harul său şi acceptă condiţia de creator. Iubirea întreţine arderea poetică.

Florentin Smarandache îşi doreşte o bigrafie mioritică, pe care "o va completa iarba" ("Contra-jurnal").

Principiul lui Arhimede este mutat în lumea poeziei: "Daţi-mi un punct de sprijin/ în poezie, şi voi pune în lumină/ întunericul" sau: "voi scrie înapoia lui propoziţia" ("Lingvistică matematică").

După ce i-ai citit cartea, care îl "are între coperţi", îţi vine să mai aplauzi, sperând că "actorul" o să reapară pe scenă şi o să mai spună un fragment de replică: "Uneori sunt mulţumit de nemulţumirea mea/ acţionez conform cu neconformismul/ eu sunt EU atunci când nu sunt" ("Triste bucurii") sau o să adauge şi un epilog: "Vă las vouă poemele. Trăiţi-mă!" ("Epilog").

ION RADU ZĂGREANU

"Minerva", Bistriţa, Anul V, Nr. 39-40, p.10, Octombrie-Noiembrie 1994

Pseudo-eseu asupra unui nou curent literar euro-american: PARADOXISMUL

În ciuda marei, arzătoarei dorințe a întemeietorului ei, MIȘCAREA PARADOXISTĂ nu s-a născut odată cu el, *la 10 decembrie 1954, la Bălcești, j. Vâlcea, în România*. Căci aceasta este data venirii pe lume a lui FLORENTIN SMARANDACHE, actualmente rezident în USA, profesor de matematici, autor de "nonpoeme", fost disident anticeaușist, fugit din țară înainte de *așa zisa* revoluție din decembrie 1989, cu un popas mai prelungit în Turcia, într-un lagăr de lângă Ankara. Copiii și soția și i-a recuperat mai târziu ceva, acum muncind să și-i întrețină, la n-am putea ști exact ce "terminale" electronice din Phoenix-Arizona, unde ar fi trebuit să renască din propria-i cenușă. Dar... nu! A rămas *un paradoxist* iremediabil. Nu vedeți cum ni se prezintă în fotografia alăturată?

Nouă ne-ar fi plăcut să începem această... expunere cu sacramentala frază: "Mișcarea paradoxistă se pierde în noaptea timpurilor..." Lucru ce, paradoxal, se poate totuși susține: Căci, parafrazând celebrul adagiu biblic, putem spune în toată libertatea că *La început a fost cuvântul*... PARADOX moștenit, în toate limbile pământului, de la străvechii greci. Iată numai un mic număr de vocabule din familia faimosului (devenit *faimos* prin FLORENTIN SMARANDACHE) lexem, în chiar idiomul (evident, mai faimos încă, dacă faimos suportă grade de comparație - F.S. nu suportă! -) lui de origine:

παραδοξαςω = a prezenta ceva ca pe o chestie de minune

παραδοξασμος = obiect ciudat, insolit, minunat, demn de admirat

παραδοξια = ceva de neînchipuit, ieșit din comun

παραδοξολογημα, το = povestire extraordinară (gen A. Poe)

παραδοξολογια, η = informație de necrezut; paradox

παραδοξολογοσ, ον = paradoxistul, cel care spune chestii de neimaginat

παραδοξολογϖ = a emite paradoxuri, a spune lucruri de necrezut

παραδοξον = paradox

παραδοξος = minunat, straniu, paradoxal

παραδοξος = de o manieră ieșită din comun, extraordinar, de necrezut*

În limbile moderne cuvântul *paradox* și derivatele lui sunt, din păcate, și ele mai vechi decât FLORENTIN SMARANDACHE. În franceză, de exemplu (dl SMARANDACHE este cu precădere un... francofon - id est "un sunet *franc*") această vorbă... cataonică și-a făcut apariția încă din anul 1485 (când îl aflăm atestat în scris!) sub forma *paradoce*, cu sensul de "ceva contrar opiniei comune". Mult mai târziu, spre a da un prim exemplu dintr-un scriitor celebru (cel puțin cât întemeitorul lui **Paradoxal movement**). Victor Hugo va spune "Le despotisme est un paradoxe" (dl SMARANDACHE - îi vom scrie numele mereu cu majuscule - a fugit deci de *paradoxul-despotism* ceaușist spre a cădea în *paradoxism* pur și simplu, de vreme ce a devenit șef de școală *paradoxistă*), iar Marcel Proust, spre a mai da încă un exemplu francez, va zice: "Les paradoxes d'ajourd'hui sont les préjugés de demain". Ceea ce ar reveni la a conchide că nepoții d-lui SMARANDACHE, fiii lui Mihai și ai lui Gabriel, cei doi copii *transplantați* de curând în America, vor considera *paradoxismul* bunicului lor drept un moft oarecare, cu toate că ei nu vor cunoaște atât de caragialul, balcanicul, turcescul, foarte expresivul vocabul, ci se vor sluji de un echivalent americano-mexicano-arizonesc, ceva în genul: "Era și bunicul ăla al nostru un trăsnit, cu chestia aia a lui de *muvmînt*, cum îi zice, na, bă, c-am uitat, ceva microbolanto-incroscosceptibilo-ipsifisalogic, că aia de acum 20-30 de ani se ocupau cu o chestie de-i zicea literatură. Ce dracu o fi aia?!" Sau poate vor zice: "Noi nu gândim, noi muncim", sau: "mâncăm", "futem", "dansăm" etc.

În ce constă, foarte pe scurt, MIȘCAREA PARADOXIST-SMARANDACHIANĂ?

- a face tabula rasa din toată literatura de până la paradoxism!
- să considerăm non-literatura ca literatură!
- să compunem non-poeme (cum SMARANDACHE a și făcut)!
- non-literatura și non-poemele să fie eliberate de orice tiranie: de rimă, de ritm, de compoziție, de idei, chiar și de cuvinte!
- anti-literatura să fie... literatură (s-ar putea adăuga și: *aliteratura* drept literatură? *anti-poezia*, *apoezia*?)!
- să se cultive stilul non-stil!
- să se "scrie" poeme fără... versuri!
- să se "scrie" poeme fără cuvinte, sub chipul unor file absolut albe!
- să se "scrie" poeme fără cuvinte, sub chipul unor file absolut negre!
- să se "scrie" poeme fără cuvinte, cu desene, forme geometrice, cifre, puse brambura, virgule și orice fel de mâzgâlituri; să se scrie "trivial", "paralingvistic", "ininteligibil" (cât mai ininteligibil), electronic, computerizat (?!) etc. etc.!
- să se facă literatură din orice!
- să se facă literatură din... nimic! etc. etc.

De ce toate acestea (am cules exemplele la repezeală din chiar *Manifestul* - sau *Manifestele* - puse la dispoziție de însuși protagonistul "mișcării" și ne-am luat la rându-ne libertatea de a le interpreta cum ne convine - ce? noi, criticii, n-avem dreptul de a fi liberi? , a bate câmpii?, măcar cât de cât)? De ce toate acestea?

Pentru că astăzi trăim în secolul științelor și tehnicilor, când literatura și mai în general artele *nu mai interesează pe nimeni*! Literatura și artele au murit la finele secolului 20! Trăiască banii, dolarii, haleala, gagicile, regulatul, casele exorbitant de luxoase (dintre acelea cum am auzit că posedă una multimiliardarul Nearhos - cumnatul răposatului Onasis, că mai răposează și ăștia, ca să vezi - cu cada de baie din aur masiv, în greutate de câteva tone), mașinile ultraluxoase, gorilele marilor vedete, trăiască mafia, crima, homosexualismul, lesbianismul, drogurile (care aduc atâta fericire

omului!) şi mai ales trăiască *analfabetismul* cel mai cras! Jos cu intelectualii! Jos cu poeţii! La dracu cu pictorii, cu sculptorii! Să fie îngăduiţi numai pe ici pe colo câte un Elwis Priestley, câte un Michael Jackson, o Sophia Loren, acolo... O Liz Taylor sau dracu mai ştie ce produse ale Hollywood-ului, făcute din buci, sâni ş.c.l.

Cam asta am înţeles că ar fi motivaţia apariţiei mişcării paradoxiste. Se poate oare să fi greşit în demersul meu critic? Se prea poate! Am zis însă că îmi permit, la rându-mi, să-mi iau şi eu drumul meu de libertate. De ce adică d-ta, "artistul", să-ţi permiţi totul şi eu, criticul, să-mi sparg creierii construind un *sistem logic* pe aiurelile d-tale? Drept este să ne bălăcărim în aceeaşi troacă, Artiştii (*obiectul cercetării*) îşi iau absoluta libertate d a se bălăcri în nu importă ce... libertăţi ilogice, sfidând, chipurile, mizeria acestei lumi, în cazul SMARANDACHE totul începând de la sfidarea odiosului totalitarism ceauşist din România de dinainte de decembrie 1989 şi, de ce nu?, bine merçi şi după această dată. Păi, domnilor paradoxişti, spre a vă cunoaşte mai bine, lăsaţi-mă şi pe mine să mă bălăcăresc în noroiul dvs. logic-antilogic, poetic-antipoetic etc. Exact cum ar face un foarte... modern şi pasionat crscător de... porci (iertaţi-mi comparaţia!), de fapt un *pervers* (perversiunea devine că este strâns legată de paradoxism şi - o să vedem îndată - de toate curentele artistice nonconformiste) care şi-ar petrece o bună parte din existenţă înotând în noroiul atât de plăcut suinelor, nu fără însă gândul secret că până la urmă le va tăia beregăţile şi le va pregăti hoiturile pentru cârnaţi.

Din acest punct de vedere, un Claude Le Roy, un Jean-Michel Levenard, un Jean Breton, K. Raiss, Anny Holman, Teresinka Pereira etc. - în frunte cu prea delicatul, pierdutul în Insulele Canare, Alexandre Ciorănesco (ajuns mare specialist în detectarea primelor aşezări coloniale în America de Mijloc de către... canarieni, încât a uimit lumea) - cu toţii citaţi ca agreând (ba chiar "admirând") Mişcarea paradoxistă, sunt nişte politicoşi mizerabili şi atâta tot. (Despre craioveanul Popa mă abţin să dau vreun calificativ! Ar fi prea de tot...) Mint, bieţii oameni! În cel mai bun caz sunt căzuţi în starea admiratorilor "ţoalelor" în care era "îmbrăcat" împăratul din celebrul basm al lui Andersen. Mint, căci şi minciuna e scrisă-n legile-

omenești!

Eu n-o voi face-o!

Punctul meu de vedere, *judecata de valoare*, cu privire privire la Mișcarea paradoxistă (care ar fi luat ființă în România, în anul 1980 - la Craiova? într-un grup de "disidenți" - ce este un "disident" nu știm încă - compus din FLORENTIN SMARANDACHE, CONSTANTIN M. POPA, ION PACHIA TATOMIRESCU și TRAIAN NICA) va reieși o foarte succintă expunere de istorie literară, urmată de câteva considerațiuni comparatiste.

Iat-o:

- în 1916, la Zürich, un grup de tineri puși la adăpost de vicisitudinile războiului, se adună în Cabaretul Voltaire și, având ca lieder pe "românul" Tristan Tzara (Solomon Samyro, n. la Moinești în 1896) proclamă atât mișcarea "DADA" ce va prolifera ulterior - cu precădere la Paris și la București - în "paralogism", "futurism", "urmuzism", "constructivism", "integralism", "suprarealism", combinat cu "nihilism", "antiliteratură", "antipictură", "antimuzică" etc., având ca "eroi", pe lângă Tzara, pe Marcel Iancu, Ion Vinea, M.H. Maxy, F. Brunea-Fox, Ion Călugăru, B. Fondane, Ilarie Voronca, Mattis Teutsch, Sașa Pană, Scarlat Callimachi, Aurel Baranga, Geo Bogza etc. (acești toți "români"), printre francezii celebri putând fi amintiți, între alții (și românii sunt mult mai numeroși), André Breton, Aragon, Eluard, Desnos, Soupault, Quenau, Ribemont-Desaingnes, Prévert, Pablo Picasso, Giorgio de Chirico, Salvador Dali, Man Ray, Paul Klee (ultimii 6, artiști plastici) etc. Iată fragmente programatice:

"Jos arta!
Poezia nu e decât un teasc de stors glanda lacrimală
a fetelor de orice vârstă.
Teatrul o rețetă pentru melancolia negustorilor
de conserve
Literatura un clistir răsuflat.
Dramaturgia, un borcan cu foetuși fardați.
Pictura, un scutec al naturii, întins în saloanele de plasare.
Muzica, un mijloc de locomoție pe cer.
Sculptura, știința pipăirilor dorsale.

Arhitectura, o antrepriză de mauzoleuri înzorzonate.
Politica, îndeletnicirea cioclilor şi samsarilor.
Luna, o fereastră de bordel la care bat întreţinuţii banului..."

Programul dadaist însă era acela binecunoscut cu tăierea cuvintelor cu foarfeca dintr-un ziar, punerea lor într-o pungă, agitarea şi apoi copierea lor în ordinea în care erau scoase. Lucru ce mi se pare că totuşi nu a fost pus în practică. Dar *dicteul automat* - preconizat de Breton - (vorbirea nebunilor, logoreea drogaţilor etc.) s-a practicat totuşi. Iată un fragment dintr-o poezie intitulată *Aviogramă* (avangardiştii de acum 70-80 de ani negau orice poezie care nu ţinea pasul cu tehnica şi civilizaţia modernă):

Hermetic somnul locomotivei peste balcoane ecuator
pulsează anunţ vast trebuie dinamic serviciu maritim
Artistul nu imită, artistul crează.
Linia cuvântului pe care n-o găseşti în dicţionare
Vibrează diapazon secolul
Hipism ascensor dactilo-cinematograf

*

theo vam doesburg
uraaaa uaaaaa uaaaaaa
arde maculatura bibliotecilor
a. et p. Chr. n.
123456789000.000.000.000. kg.
sau îngraşă şobolanii
scribi
abţibilduri
sterilitate
amanita muscaria
eftimihalachisme
brontozauri
Huoooooooooooooooooo

*

Combină verb
abcdefghijklmnoprstzvwyz

Am citat din compunerile lui Saşa Pană (ovrei din Dorohoi) apărute în luxoasa revistă *unu*. Aş putea cita la nesfârşit din mulţi alţii, în frunte cu tânărul pe atunci Geo Bogza, urmat de D. Trost, Gh. Magheru, Gherasim Luca, Dinu-Roth, Gellu Naum, Virgil Teodorescu etc.

Nimeni, între avangardiştii români sau străini, n-a dat vreo operă *avangardistă* valabilă. Cu excepţia lui... Urmuz care a lăsat nişte scrieri ciudate (se cunosc prea bine) din care va creşte parţial opera lui Eugen Ionescu. Ceilalţi, scriind româneşte sau în alte limbi, au "trădat" avangardismul nonconformist al tinereţii lor teribiliste şi au devenit poeţi, prozatori şi dramaturgi "serioşi" (unii) sau n-au devenit nimic (mare parte dintre ei).

Timp în care marea literatură a secolului s-a dezvoltat magnific, de la Paul Valéry, Malraux, Camus, Sartre, Hemingway, Ezra Pund etc. până la Joyce şi toţi ceilalţi englezi, germani, spanioli, americani de nord şi în vremea din urmă magnificii sud-americani, nici ruşii (chiar sovietici fiind ei) netrebuind să fie uitaţi.

Paralela avangardismului din prima jumătate a secolului (dar şi cea din a doua jumătate, mult prea "răsuflată" la noi, prin producţiile zise "optzeciste") cu MIŞCAREA PARADOXISTĂ FLORENTIN-SMARANDACHIANĂ i se impune într-un chip mai mult decât săritor în ochi.

Întâi şi întâi pentru că şi "tzariştii" din 1816 şi smarandachiştii din 1980 sunt nişte contestatari şi nonconformişti;

nonconformismul lor teoretic ia o formă "ghiduşă", clownescă, fără nici o picătură de gravitate;

de aceea, cred, "non-poemele", în cea mai mare parte, nici nu trebuiau îngropate în vie la Bălceşti; ele puteau fi publicate în toată voia, căci, vorba lui Ţuţea, pe Ceauşescu l-ar fi durut de ele "În cursul săptămânii" (aşa cum luptătorilor de la Verdun, de la Mărăşeşti, lui Mackhansen, lui Falkenheit, lui Roch sau Veygand li se fâlfâia de ce făceau ovreii ăia în Cabaretul Voltaire de la Zürich).

Culmea e că "producţiile" poetice nonconformiste n-au fost luate în serios nici chiar de către autorii lor, nici acum 80 de ani, nici acum 15 ani; ele *epatează* numai canalia analfabetă care nu cunoaşte istoria literară, care crede că tot ce zboară se mănâncă; care nu ştie

că nimic nu e nou sub soare.

Deosebirea e că fenomenul avangardist prim a început la Zürich, cel secund la Bucureşti şi al treilea la Craiova, de unde a emigrat cumva în Arizona, în curată pustietate.

Sunt şi alte multe semnături, frapante de tot (şi-mi vine să cred că bunul, simpaticul şef al mişcării craiovene-arizoniene a fost mistificat de unii semidocţi care ştiau şi ei câte ceva, după ureche). De exemplu: revista **unu**, scoasă de Saşa Pană la... Dorohoi, ar fi fost bine să fie văzută: se află în Biblioteca Saşa Pană - afiliată Bibliotecii Academiei, pe strada Alecu Russo, în Bucureşti, toată colecţia.

Pe hârtie cretată, cu excelente crochiuri-desene, de Brâncuşi sau Marcel Iancu, uneori; dar... alteori, exact după programul "paradoxist", găsim în colecţie "unu alb" (o revistă, un nr., cu toate paginile *albe*) sau "unu negru" (cu toate foile *negre*), ba chiar un "unu *verde*" (mult mai original, conţinând între file o frumoasă frunză de ferigă, veritabilă, presată, ca-ntr-un herbarium) etc.

Însă revistele din biblioteca lui Saşa Pană - ce trebuie obligatoriu cercetată de oricine se ocupă de chestii de astea trăsnite - sunt mult mai numeroase şi mai chisnovate. Este suficient să informez aici că una dintre ele poartă nici mai mult nici mai puţin decât titlul de (pardon!) Pula, având pe copertă ilustraţia cu organul respectiv, lucrată, mi se pare, de peniţa lui Brâncuşi (iată cum s-au întâlnit doi olteni nonconformişti-avangardişti-ultramodernişti: Brâncuşi şi Smarandache).**

Nenorocirea, mizeria - iată unde ne-a adus izgonirea din Europa, totalitarismul ceauşist! - este că Mişcarea paradoxistă *repetă* o experienţă deja fumată. Ştiut bine fiind că în artă (şi cu deosebire în arta literară) cine a spus prima dată ci unu şi cu unu fac doi este genial; dar dacă mai vine un al doilea şi face această "descoperire", ea nu face nici cât o ceapă degerată, fie şi adiţionând două galaxii.

Nenorocitele repetări din '80 şi cea craioveană s-au întâmplat pentru că intelectualii noştri - dacă pot să-i numesc aşa - s-au lăsat "flataţi" de... Occident, ba de Europa liberă, ba de Monica Lovinescu, Ierunca şi ceilalţi care nostalgizau după trecutul literar interbelic, ignorând total ce se mai făcuseră pe la noi între timp. Îşi imaginau,

proştii, că rămăseserăm la nivelul lui **unu**, **Punct**, **75 HP**, **Alge**, **Contimporanul** (cel al lui Ion Vinea), **Urmuz**. Şi-i sugestionau pe proştii de dincoace de cortină (de fier) să reînceapă *avangardismul*, făcându-i de fapt să şadă într-un soi de lamentabil *ariergardism*...

Însă, mă rog, nimic nu-i nou sub soare...

Totuşi, "mişcarea" începută la Craiova îşi are specificul ei.

Lucrul se vede în primul rând din păstrarea nealterată a neaoşismului numelui protagonistului, acela de SMARANDACHE (şi chiar *Florentin*, prenumele), mai mult decât românesc, dacă pot pentru ca să mă exprim astfel, gândindu-mă la un foarte simpatic personaj (aproximativ cu acest nume) din excepţionala povestire sadoveniană **Nopţile de Sânziene**, punct de plecare (de sugestie) pentru marele roman al lui Mircea Eliade, **Noaptea de Sânziene**, cea mai importantă scriere beletristică a marelui om de cultură.

Nici nu scriam - n-aveam cum, n-aveam *pe ce*!, n-aveam *idei* (cum să ai idei în marginea unui "manifest" literar care, programatic, se declară *fără idei*, *neliterar*, *ne-*, *anti-*, *non-* etc., adică neantul cel mai pur. Nu, zău, spune şi d-ta, stimate DOMNULE SMARANDACHE, ce *idei critice* mi-ar putea produce un volum de poeme paradoxiste "albe", adică o carte cu toate foile albe? Ori, invers, cu toate foile negre? Căci, ce să mai vorbim, se dă a se înţelege (confom principiului că cea mai valoroasă operă pe care un artist ar putea s-o dea n-o va da niciodată), că tocmai aceste cărţi, albe sau negre, sunt şi tot ce-i mai bun din ce-ai creat. N-am ce-ţi face, trebuie să vorbesc de o *operă*, de o *creaţie*, fără *obiectul* pus în faţă nu pot face nimic, nu pot scoate o vorbuliţă măcar.

Şi D-ta îmi ceri un "eseu" de 50 de pagini despre Mişcarea paradoxistă!

Ori ţi-i fi închipuit că am să scriu ca ăia de i-am citat mai sus, în coadă cu Ciorănescu, vorbe goale, laude în vânt, pe degeaba. E drept, de aş face parte din categoria mâncătorilor de căcat, îndată aş începe:

"O nouă mişcare literară şi-a făcut apariţia pe firmamentul literelor mondiale: Mişcarea paradoxistă. Promotorul ei este un românaş de-al nostru, un oltean, un vâlcean, emerit profesor de matematici, prigonit

de regimul totalitarist, de Nicolae Ceauşescu personal, putem spune, de vreme ce nu i s-a permis să-şi dea doctoratul în ţară. Asemeni tuturor marilor spirite de tip renascentist, adevărat "uomo universale", matematicianul FLORENTIN SMARANDACHE nu găseşte disjungere între domeniul matematicilor (ştiinţă prin excelenţă exactă) şi domeniul poeziei (cel mai bramburit, mai dezorganizat, veritabil labirint înecat în ceţuri, în vise, în tot felul de aiureli, care de care mai mirobolante etc.). Aceasta pentru că matematicianul (paradoxal) *visează*, iar poetul (paradoxal) *construieşte*. Ce-i trebuie mai mult (avere, femei, lux, petreceri?) lui Thales Milesianul, decât lacul lui cu nisip, pe care să-şi tragă liniile, o ţoală de cânepă arsă şi jegoasă, în loc de... togă, dărabul de pâine uscată şi urciorul de ulei alături? A refuzat orice onoruri în cetate, dar a rămas celebru prin *visul geometriei sale eterne* (nici prin cap nu-i trecea că tehnicieni *materialişti* îi vor fura şi folosi teorema, construind fel de fel de chestii pentru huzurul cel prozaic: nave, maşini sofisticate, arme pentru anihilarea semenilor incomozi etc. Asemeni lui Ion Barbu, congenerul său din prima jumătate a secolului, FLORENTIN SMARANDACHE se lasă vrăjit (şi ne propune şi nouă aceasta) de mirificile "perfecţiuni poliedrale". La ce serveşte axiomatica predată în cursurile lui Ion Barbu la Universitatea din Bucureşti, ori teza sa de doctorat intitulată *Funcţiile obeliene în adunările hipereliptice?* La nimic altceva decât la încântarea poetică-matematică! Ca şi, pentru cine înţelege adânc lucrul, *tetraedul* lui... Toricelli! Ion Barbu visa la puritatea odei pindarice şi la întemeierea unei Academii de... poezie-matematică pe frontispiciul căreia să fie scris: "NIMENI SĂ NU INTRE AICI DACĂ NU CUNOAŞTE GEOMETRIE!" Dar SMARANDACHE merge mai departe. În Mişcarea paradoxistă el admite şi realizează non-poeme cu probleme de matematică *irezolvabile* - sau potenţial rezolvabile la Paştele Cailor. Şi încă: el racolează la Mişcare pe nu importă ce ageamiu, nu numai în domeniul matematicilor, dar în toate domeniile. Cu cât este omul mai ageamiu, cu atât devine un paradoxist mai autentic. AGNOSTICISMUL TOTAL, iată ţelul, idealul paradoxismului. Un agnosticism non-kantian însă, de masă, şi, dacă se poate, absolut inconştient."

Şi aş putea continua aşa *in dulce infinitum*...

În realitate, lucrurile sunt mult mai grave!

Vâlceanul-oltean de la Bălceşti, profesorul de matematici de la Craiova, om la locul lui, cuminte, chiar timid, absolut inofensiv, se săturase până-n gât de mascarada ceauşistă şi nu se mai putea mângâia nici măcar în calitate de soţ iubitor al Doamnei sale, Ely, şi nici ca tată de familie... Nu atât piedicile ce-i stăteau în calea doctoratului îl scârbeau peste măsură, cât mai ales spectacolul greţos al cultului personalităţii. Un cult al personalităţii care cobora din vârful piramidei (de la Ceauşeşti) până la ultima javră craioveană de sub inocenţii ochi ai omului nostru, până la, să zicem, familia Sorescu (fraţi, tată, mamă, nepoţi, strănepoţi, unchi, veri etc.). De... "veri", ce să mai vorbim? Unul din ei era declarat a fi... "vărul Shakespeare". Ştiţi, ca între capetele încoronate de pe vremuri: Ludovic al XIV-lea, primind la Versailles, în vestita Sală a Oglinzilor, pe câte un nu ştiu cine ambasador, de şef mongol, să zicem, îl întreba condescendent, ciupindu-l regeşte de ureche: "Ce mai face vărul *Nostru* Cutare?" Astfel încât, la atâta avalanşă de soreşti, de fel de fel fe poeţi ceauşeşti (disidenţi dintr-aceia care fac cu ochiul către interlocutor, cu înţelesul: "Las' că ştim noi! Pe Ceauşescu îl bag în pizda măsii. Eu am relaţii în Anglia, în Elveţia, în Germania, în America, mi se joacă «Dracula» etc. Am scris *La Lilieci* pe care nici cel mai al dracu' critic (criticii ăştia-s nişte boi şi nişte linge-blide) nu-l poate încadra în vreo specie literară... Ce mai? Sunt mare de tot şi am de gând să mă fac academician, cum s-a şi întâmplat. Ba şi doctor în ştiinţe filologice, apoi şi profesor la Univ. din Bucureşti, cum s-a şi întâmplat. Nu, nu sub Ceauşescu, ci după «rivoluţie», căci eu eram în secret un mare disident...".

Scârbit deci profund de chestii de astea, FLORENTIN SMARANDACHE şi-a luat lumea în cap. A fugit, prin Bulgaria, în Turcia, a îndurat lagărul, a îndurat foamea, indigenţa cea mai crasă, umilirile birocratice ale "fundaţiei Tolstoy" (dacă am înţeles bine), dar a avut suprema fericire de a cunoaşte OAMENI. De la nu ştiu ce împuşcă-n lună cântăreţ de folclor vrâncean - visând... Australia - până la nemaipomenit de simpaticul Nea Vasile, la nu mai ştiu care Ismail, turc sadea, visător şi el de meleaguri străine...

Astfel, "distinsul" profesor de matematici şi distinsul tată de familie

FLORENTIN SMARANDACHE din Craiova - nu fără a fi avut o oarecum *distinsă* experiență profesională anterioară în Maroc (Arizona și Oltenia Africei de Nord) a făcut ceea ce se cheamă o consistentă "BAINE DE FOULE", absolut necesară unui scriitor *veritabil*, unui scriitor mare. (Cât de mare va fi ca scriitor, FLORENTIN SMARANDACHE, încă nu ptem ști, dar cât de... veritabil este ȘTIM CU SIGURANȚĂ și băgăm mâna în foc precum Mucius Scevola).

De unde deduc toate acestea?

Păi, stimați domni (care veți citi aceste rânduri) din excepționalul "jurnal de emigrant" intitulat *America paradisul diavolului*, ce tocmai apăru la Editura "Aius" de la Craiova. Eu mai citisem cartea cu multișor timp înainte, trimisă de autor într-un manuscris xeroxat. Îmi plăcuse foarte mult, dar acum, recitind totul dintr-o răsuflare, mi-a plăcut superlativ. Sunt în ea pagini de un *omenesc* extraordinar, aproape dostoievskian. Aici, Florentin Smarandache (de astă dată nu-i mai scriu numele cu majuscule!) ni se prezintă cu inima în palmă, ori, cum ar zice Charles Baudelaire, "avec son coeur mis à nu": Un "clăpăug" de oltean, un profesoraș și om încă tânăr, ajuns cumva la vârsta critică, scârbit de ceaușism, de *românism* chiar, de oltenism, craiovism, "sorescism", ultragiat în ce are el mai omenesc (și crezând, o clipă, că acest *omenesc* din el e mai presus de orice și e tot ce are mai prețios), își ia lumea în cap... Rabdă mizeriile lagărului (de concentrare!?) dun Turcia; rabdă supramizeriile unei birocrații nemaipomenite (ce e birocrația românească? floare la ureche; dar să vezi birocrația societăților de binefacere pentru emigranți și apoi birocrația "raiului" american, care se îngrișește de emigranți, să le vezi, *să le pipăi*, să le asculți povestite, descrise de Smarandache aici!); rabdă de foame, rabdă promiscuitate, rabdă mustrările soției lăsată acasă cu un copil în burtă, privește entuziast-scârbit (dacă aceste două vocabule pot fi alăturate - dar în proza smarandachească ele sunt apropiate într-oun chip cât se poate de firesc) la televizor "sublima" revoluție românească din decembrie 1989; stă c-un gând să se întoarcă în țară (era încă în Turcia) și cu celălalt să meargă înainte; așteaptă scrâșnind din măsele fel de fel de pașapoarte, locuri, bilete de avion (de la Ankara), să știe odată unde dracu va fi

repartizat; zboară peste Europa, peste Atlantic, peste America și ajunge în țara făgăduinței lui, numită Arizona; primește, ca ultimul milog, ajutorul de emigrant (care te face să stai în viață), începe să-și caute... servici, aspiră, în fine, la ajutorul de... șomaj (auzi? să te transporți până în Arizona și acolo să visezi a intra în rândul șomerilor? pentru că, vezi doamne, în țările capitaliste, și cu deosebire în America, se zice că un ajutor de șomaj e mai consistent decât un salariu de ministru în România; eh!); să înduri toate tantalicele chinuri ale învățării limbii engleze (limba engleză din Arizona!), împreună cu alde Nea Vasile ("Ce pizda mă-sii de limbă aveți voi, bă? Ce-i aia «How are you doing?»; ce lătrătură din gât e asta? la mine, în România se spune limpede: «Ce mai faci?» și gata!"); să vezi bogăția (și e vorba doar de bogăția Arizonei, mult mai *decentă* decât din cea din restul Americii) lăfăindu-se pe lângă tine, care te chinui să-ți faci rost de o cratiță în care să-ți prăjești un ou sau niște amărâți de cartofi?; să tremuri de frică de a nu fi "ras" de o mașină de trece-n zbor pe șosea, în timp ce tu pedalezi pe o rablă de bicicletă cu pneurile sparte, dezumflate; să zici că ai apucat pe Dumnezeu de-un picior când, în fine, nu-ș'ce ins mai ca lumea la suflet ți-a dat să sapi niște șanțuri?; să ți se pară că ești în al nouălea cer când ții în palmă câțiva dolari (ah, dolarii!)?; să te crezi invitat de-a dreptul în rai când ți se propune să lucrezi la niște *terminale*, având (de necrezut!) un salariu mai ca lumea? Ce profesorat în matematici? Ce doctorat? Pe toate acestea Smarandache le-a dat la spate, deocamdată nu se mai gândește la ele. Acum e preocupat, vorba Păunescului, de-o "casă, o masă și un pat... și *dreptul* de-a trăi în Arizona", renăscând omenește din propria-i cenușă, la Phoenix (care se citește *Fiinix*, fir-ar al dracului), să-și primească acolo soția și pe cei doi copii...

Cum, cu ce mijloace *morale* (căci în cazul lui și al tuturor celor din categoria lui, de mijloacele *morale* e vorba mai întâi)? Doar nu pentru dărabul de pâine și pentru strachina cu fasole bătuse el atâta cal! Așa ceva putea să aibe și la Bălcești, în preajma Coziei, a Hurezului, a Oltului și verzilor păduri care încununează natalii lui munți. Bătuse drumul pentru LIBERTATE! (Dar funcționarii societăților de binefacere și cei cu îngrijirea emigranților își închipuiau că chiar pentru dărabul de pâine și pentru strachina cu fasole venise.

Căci, dacă stai să te gândeşti mai bine, toți cei din America *se zbat* exclusiv pentru stracjina de fasole şi pentru dărabul de pâine - devenit, fireşte, cu timpul, maşini luxoase, vile superbe, milioane în bancă, muieri iarăşi luxoase, câini de lux, doctori de câini, cimitire de câini, poate şi preoți de câini, doamne fereşte).Pentru *Libertate* venise în America, fascinat şi el, ca toți naivii, de femeia uriaşă, de piatră, înălțând cu o mână o flacără în întâmpinarea celor care zăresc de pe mare stâncile Manchatanului... Gândul - forța morală, vreau să spun - i-a fost întreținut lui SMARANDACHE de flacăra *Poeziei*, care nu mai ştiu cât va mai arde în el de acum înainte, dat fiind că în Arizona temperatura cea *fizică* urcă uneori şi până la 50 de grade Celsius, la umbră. Dat fiind că temperatura cea *morală* a Americii sunt dolarii, averea cât mai multă, lăcomia enormă după bogăția şi bunăstarea materială, ca şi cum nu tot într-o groapă vom sfârşi - precum Mircea la Cozia (dacă nu şi mai rău, mai... anonim - futu-i groapa mă-sii să-i fut, azi şi mâine!).***

Va dispărea Poezia din vatra sufletului smărăndăchesc? Înclin să dau un răspuns afirmativ la această întrebare. Sunt mai bătrân, am văzut multe şi, mai ales, am citit multe. Cunosc bine *Istoria*. (Chiar de aceea am şi zis, de la început, că explicațiile mele asupra "spinoasei" probleme care se cheamă Mişcarea paradoxistă - pentru care pedantul Constantin M. Popa vine cu un vagon de teorii, neuitând pe Genette, nici pe absolut *ilizibilul* Adrian Marino, ba chiar şi pe Don Quijotele Marin Mincu - voi "povesti" câte ceva din experiențe similare anterioare).

Foarte pe scurt şi, sper, pe înțelesul tuturor, am şi făcut-o, parțial. Iată acum şi *epigonicele* replici smarandachiene (conştiente sau nu) către strămoşii lui avangardişti - ovrei de acum 70-80 de ani. Suntem la momentul citatelor pe care le scoatem din diferite "manifeste" ale Mişcării paradoxiste, cu precădere ieşite din condeiul şefului ei:

"J'ai quitté le communisme totalitaire et j'ai

émigré aux Etats-Units (în original, cu majuscule: ÉTATS-UNIS, dar mai corect ar fi fost "ARIZONA" - n.n.) pour la liberté.

Donc, ne m'imposez pas *de regles littéraires*! (subl. în orig.).

Ou, si vous le faites je vais les enfreindre (mai bine zicea oe

româneşte-olteneşte: "mă voi pişa pe ele" - n.n.).

Je ne suis pas un poete, c'est pourqoi j'écris

de la poésie". (Eugene Ionesco, un *anti-*, un *non-*, un *contra-*, şi el ovrei, născut la Slatina, acum aproape 90 de ani, în nişte *Notes et contre-notes*, apărute la Paris acum vreo 20 de ani, relata o convorbire cu marele oltean parizian Brâncuşi, pe care îl vizita la locuinţa lui din Impasse Poussin - o casă mică, într-o înfundătură, cu padimentul de piatră cioplită gros, cu vatră, stâlpi, putini, hârdaie de tot felul, ciocane, dălţi, topoare, barde etc., le văzui şi eu cândva -; zice Brâncuşi: "Cine eşti şi ce vrei de la mine?" (nu răspunsese la "Bună ziua" dramaturgului). Ionesco: "Păi, sunt şi eu un român..."; "Şi ce dacă eşti, ce vrei?"; "Păi, scriu teatru"; "Mie nu-mi place teatrul"; "Păi, tocmai de aceea scriu teatru - adică *anti-teatru* - pentru că nici mie nu-mi place teatrul" etc.)

Continuăm citări din Smarandache:

"Je suis un anti-poète ou un non-poète.

Ainsi donc, je suis venu en Amérique pour

reconstruire la Statue de Liberté du Vers (nu v-am spus eu? era atras ca de un magnet de Femeia cu facla în mână;: deocamdată însă nu "re"(construia) decât nişte mizerabile şanţuri pentru nişte mizerabili 8 dolari - n.n.) délivrée de la tyranie du classicisme (ce dracu' aveţi toţi domnilor *anti-* şi *non-* şi *a-* cu bietul clasicism? citit-aţi oare, timaţilor, cu atenţie mărită! şi cu toată periţia necesară, trecând eventual şi pe la Oxford, dacă nu printr-un liceu românesc interbelic, pe Homer, pe Vergilius, pe Ovidiu, pe Petronius, pe extraordinar de *nonconformistul* Racine, francezul, pe sublimul *hermetic* şi *suprarealist* Dante Alighieri, italianul, pe nebunul visător Cervantes Saavedra, spaniolul, sau măcar pe terrribilul Rabelais, această uriaşă "ladă de gunoi a literaturii universale", cum îl numeşte compatriotul său, Victor Hugo, un *clasic* şi un *nonconformist* şi acesta din urmă, măcar şi numai pentru că a spus aceste vorbe sau pentru că l-a înjurat pe Napoleon al III-lea mai ditai decât Smarandache pe Ceauşescu), de ce?, de ce înjuraţi în gol, fără să ştiţi ce înjuraţi?; luaţi un exemplu de la Nea Vasile care ştia precis de ce înjură limba engleză din Arizona - n.n.) et de ses dogmes" (care dogme, nu cunoaşteţi proslăvirea sfintelor dogme - matematice,

poetice, religioase, sexuale şi *suprasexuale* - făcută de marele Ion Barbu? - n.n.).

Alte citate:

"le style du non style"

"des poèms sans vers"

cu adaosul:

"parce que les poèms ne veulent pas dire des mots" (dar vorbuliţele astea ale mătăluţă ce sunt? nu sunt d*es mots*?) Aha?! doreşti poete *mute* (cred c-ai *scris* d-astea destule cu târnăcopul la şanţ şi cu degetele în clapele calculatoarelor): "des poèmes mutes a voix haute/ des poèmes sans poèmes"; pentru că dvs. doriţi "vers liber şi foarte bulversat, vers hermetic şi... trivial". E al dracului de bine spus "*hermetic* şi *trivial*"! Cuvântul "hermetic" vine de la Hermes Trismegistul, supranumele dat de vechii graci statului Thôth, purtătorul "caduceului" (semnul comerţului, al comunicaţiilor şi "cheia vrăjită" prin care se deschideau toate porţile). Iar cuvântul "trivial" vine din latinescu *trivium* şi înseamnă "cele trei poteci (drumuri, căi)"****, *ceva banal, cunoscut de toată lumea*, un fleac acolo, "un rien de rien", dar şi opusul (antonimul): "bas", "choquant", "sale", "vulgaire", chiar şi "obscene", "poissard", "grossier" etc. (E drept că în "cercurile intelectuale înalte", foarte snoabe - ca să vezi că les extremes se rencontre toujours - înseamnă şi "distins", "nobil", "sublim" chiar etc.

Şi iar:

"langage inintélligemment (?) non-intéligible"

(În timp ce Miron Costin, primul poet român *cult*, dăduse aceste instrucţiuni despre modul cum trebuie citite versurile: "Şi cetindu trebuie să ceteşti şi a doua oară, şi a treia oară până înţelegi dulceaţa stihului, căci a ceti şi a nu înţelege este a vântura apa şi a fierbe vântul...")

"faire de la littérature de n'importe quoi"

"faire de la littérature de rien"

- Apoi şi în limba învăţată în sudorile Arizonei (scoatem şiruri care nu se potrivesc cu cele din franceză, căutând astfel a pune în relief evoluţia gândirii teoreticianului *en titre* al paradoxismului):

"electrical shock"

"translation from the impossible into possible", ori "transformation of the abormal to the normal": CEEA CE ESTE CHIAR GENIAL! Şi merită a fi repetat deşi este o poveste foarte veche ("eine alte Gesichte" veche măcar cât Shakespeare). Nu spune oare Hamlet: "Sunt multe lucruri în cer şi pe pământ pe care noi muritorii nu le cunoaştem încă şi poate nu le vom cunoaşte niciodată" (am citat din memorie). Sau acelaşi Hamlet, "filosofând" în faţa regelui Claudius, asasinul tatălui său şi amantul mamei, rege ce-l crede nebun pe bâiguitorul de vorbe încâlcite: "Ce tot spui acolo?" "Nimic, răspunde Hamlet. Voiam doar să demonstrez cum un rege poate să treacă prin stomacul unui cerşetor". Şi nu e oare îndeplinită trecerea de la imposibil la posibil şi transformarea anormalului în normal încă din capul lui Don Quijote (finele secolului al XVI-lea, când românii abia dacă aveau Scrisoarea boierului Neacşu din Câmpulung şi *Hronograful* călugărului Moxa de la M-rea Bistriţa, la o aruncătură de băţ de Bălceştii care au dat pe părintele paradoxismului) care vede *realmente* nişte uriaşi în morile de vânt şi o Cosânzeană în Dulcineea din Toboso. Şi nu e oare îndeplinită trecerea imposibilului în posibil şi a anormalului în normal, când, spre finalul extraordinarului roman din Siglo d'Oro, Don Quijote devine de o luciditate extremă şi de un realism groaznic, în timp ce bunul şi plinul de bun simţ, "realistul" Sancho, dă semne de nebunie. Întrucât, vorba lui Erasmus (cel din geniala carte *Laus Stultitiae*: Lauda nebuniei): "nu eşti niciodată sigur dacă adevărul cel adevărat e mai adevărat în mintea nebunului decât în aceea a sănătosului". În fine, eram pe vremea când deja se ştia că *Viaţa* poate fi *Vis* şi *Visul* poate foarte bine să fie Realitate (vezi din nou Calderon şi Shakespeare, în cele din urmă şi Eminescu: "Căci e vis al nefiinţei universul cel homeric").

Alte linii:

"paralinguistic verse (only!); graphics, lyrical portraits, drawings, drafts... non-words and non-sentences poems"

"unintelligible language"; "unsolved and open problems of mathematics like" (aici ar fi de observat că una este "unsolved" şi alta "open", chiar în buna şi tradiţionala gândire matematică).

Pe lângă aceste spendide ţâşniri de gândire, hai să-i zicem... *paradoxistă*, frazele *teoreticienilor* sunt apă de ploaie. Citâm câte

ceva din studiul (încheiat foarte ridicol şi totodată foarte *semnificativ* cu parabola urmuziană *Cronicari*) semnat de Constantin M. Popa în *Mişcarea literară paradoxistă (The Paradoxist Literary Movement), eseu critic*, Phoenix-Chicago, XIQUAN Publishing House, 1992:

"Se confundă adesea paradoxul cu exerciţiul plat şi plicticos al reabilitării truismelor". Aşa începe studiul *Ce este Paradoxismul?* A zis cineva chestia asta, confundând *paradoxul* cu... *truismul*? Poate pe la Craiova. Asta ne-a şi determinat, din capul locului, să explicăm cuvântul paradox chiar de la rădăcina lui.

O judecată tot atât de în vânt făcută este şi aceasta:

"Chiar dacă în cazul unui Chesterton, de pildă, elaborarea în scris duce la depreciere, paradoxul tentează prin disponibilitatea permanentă de a privi lumea cu un ochi proaspăt şi îndrăzneţ". Carevasăzică "Chesterton-Smarandache"! Comparaţia este absolut deplasată şi... provincială. "Elaborarea în serie" se referă probabil la cariera de jurnalist a lui Chesterton. Dar asta nu are de a face nici în clin nici în mânecă cu paradoxul şi cu... paradoxismul, mai întâi. Iar în al doilea rând, faimosul autor al cărţii **The Father Brown's Stories** ne interzicea să-l judecăm după ce a scris: "în serie". De unde - se înţelege de la sine - imposibila lui apropiere de *paradoxismul* lui FLORENTIN SMARANDACHE. În câmpul artei cuvântului, fiecare floare (element, individ, component) este, *obligatoriu*, unicat. Ca atare, comparaţiile se cer făcute cu cea mai mare grijă. Chesterton este... Chesterton şi Florentin Smarandache este Florentin Smarandache. Atât şi nimic mai mult! Să lăsăm deci pe teoreticieni cu ale lor şi să spunem câte ceva, tot prin metoda citatelor, despre poetul (despre memoralist ne-am pronunţat) FLORENTIN SMARANDACHE.

Din capul locului, tradiţionalist fiind, declarăm a nu ne putea pronunţa nici cam cât despre poemele cu cifre, cu zerouri, cu linii şi puncte, cu fel de fel de "grafuri" bramburite (ne rezervăm dreptul de a-l chestiona pe poet în legătură cu *sensul* lor; dar, de pe acum, afirmăm că acesta nu ne va putea spune absolut nimic, CARE SĂ NE CONVINGĂ ÎN VREUN FEL OARECARE. Şi e de la sine înţeles că nu avem absolut nimic de spus despre filele *albe*, ca şi

despre cele *negre*: decât că unele sunt albe, precum hârtia pe care scriem cu pixul sau cu stiloul şi că cele negre sunt precum tabla, pe care scriem cu creta. (Ba nu! Ceva tot s-ar putea spune, în virtutea faptului, deja menţionat, că FLORENTIN SMARANDACHE are ascendenţi. În afară de revista luxoasă *unu*, scoasă de Saşa Pană, la Dorohoi, în 1928-1932, 1935, mai semnalez pe poetul optzecist - numit de mine "cel mai leneş poet român" - Bogdan Ghiu (n. 5 iunie 1958, la Bucureşti), cu volumul lui intitulat *Greutatea cernelii pe hârtie* (Editura Albatros, 1984), unde unul dintre numeroasele "poeme" (toate bucăţile, foarte scurte, se intitulează *poeme*), sună aşa: "Punctul alb (care există deja/ paranteza în text - n.n.)/ Şi punctul negru (pe care îl pun eu". Atât!).

Unele compuneri, cum ar fi textul citat de C.M. Popa în studiul amintit mai sus, îndată după *Cronicarii* lui Urmuz, *interjecţionale* fiind, poate sugera oareşcari... situaţii, în cazul de faţă *fonologia* (dacă pot să-i spun aşa) unei acuplări. E drept, textul aparţine lui Ion Vinea, dar C.M. Popa îl citează în contextul Smarandache. Ca şi cum s-ar juca cu drama emigrantului oltean, criticul neştiind ce înseamnă experienţa prea gravă a poetului pe care ni-l prezintă.

Altele sunt năstruşnicii copilăreşti - nevinovate şi un pic bahiceşti parcă, având în vedere împrejurările în care au fost compuse. De exemplu:

A Bergerac *mă-mbăt aprig*
Amis français *aştept pe dig.*
În seara când, je goute le vin
Şi chefuiesc dans le jardin
Soulé souvent, *dizgraţios*,
Et mon tabac *zvârlind pe jos* (?!),
Îmi leg de gât la bonne bouteille
Şi trag în şanţ un doux sommeil!

... Je me reveille le lendemain
Ayant ma tête dans le ciel -
Căci mă gândesc prin ce zig/ zac
Eu am ajuns la Bergerac (?)

Versurile de mai sus sunt preţioase fiindcă explică şi idioata

inovație lingvistică - deja instaurată în limba română: n-o mai putem scoate! - cum că nația noastră ar fi... *francofonă*. Cum adică, Alecsandri, Cuza, Bălcescu etc. etc. până la Smarandache, știind foarte bine limba franceză, vorbeau acasă la ei (cu mama, cu tata, cu bunica, cu bunicul, cu copiii, cu țiganii...) franțuzește, sau, mă rog, într-un "baragouin" franțuzesc, precum zairezii și alți africani care *și-au uitat definitiv* limba de origine? Chiar deunăzi, ne-am pomenit la facultate cu un grup de tineri - studenți - francezi care se prezentaseră *să ne ajute* să învățăm corect limba lor, auzind ei că suntem o fostă colonie franceză... francofonă, atacată în ultimii 45 de ani de... *rusofonie* și dorind, în consecință, eliberarea. I-a întâmpinat profesoara Irina Mavrodin. Mai mare rușinea! A văzut toată lumea că profesoara romånca știa franceza de o mie de ori mai bine decât mucoșii ăia. Dar, hotărît, Irina Mavrodin nu e francofonă, în timp ce FLORENTIN SMARANDACHE (fost, o bucată de vreme, și în francofonul Maroc) este, în poezia citată, francofon. Vreau să spun că bucata în chestiune (experiențe similare făceau multe de acest fel și *vechii* - acum și noii, dar aceștia cochetează mai degrabă cu *anglofonia* - avangardiști) *sublimează* la modul artei cuvântului o inadvertență lingvistică impusă de împrejurări sociale, spre a nu zice de... modă.

Există și alte asemenea flecuștețe teribilistuțele *(Le Faible sex-fort*, unde se cântă scârțâiturile regulatorii ale patului: "Le lit se remue./ Si mon regle ses regles... etc."; *Confusions claires*, unde poetului îi place să se facă pe sine... măgar și cere reciproca de la cititor; un poem "contra" unei "Maria-Hélene", cu particula-prefix *anti-* pusă permanent la cap de vers, în anaforă, intitulat, firește, *Anti-Quelquechose*, putând fi intitulat și *Anti-Orice*, *Anti-Tot etc.*: o parodie îndeajuns de "trivială" la stilul Nichita Stănescu etc.).

Altele nu-s deloc flecuștețe...

De exemplu, mai lungul poem **NEW MEN**(din culegerea - foarte puțin "paradoxistă" după părerea mea - intitulată **DARK SNOW**, 1992), ar putea fi chiar din seria celor îngropate în vie, la Bălcești. Cu toată aura ei *prozastică* (spre a nu zice *prozaică*, fiindcă ar fi nedrept), compunerea iese din condeiul unei conștiințe ultragiate de totalitarism și *explică în adâncime* excepționalul jurnal al

emigrantului. Nu numai al emigrantului FLORENTIN SMARANDACHE, dar al oricărui emigrant de talia spirituală a lui FLORENTIN SMARANDACHE. Iată câteva fragmente ilustrative:

People without memory, without
Braine, without consience
The collective drama created by an
Authoritarian author with a limited lexicon
....
The population distributed in a grotesque
Theater
Directed by a demented producer
Characters who are only walking on
Throughout life
Hallucinatory images
Human monstres going downstream
On the biological evolution scale
Human animals
The doctrine walks on the streets
In Nazi boots and blue caps
The festive artillery of slogans
And the undeserved homages
Projectiles of streaky words like
The mail's track
....
Delegate for the making of the poem
From its own for itself
In the barrack made of dry stone
Monopolized by the military of letters
The obstruction of arteries of the soul
....
The demolition of intelligence
The violation of poetry
The obscurity of clear direction
Investors of fear

Non-profitableness of the unprofitable industry
The net of the fatal ideology
The intolerance of the tolerance
.... etc.

Evident, dificultatea mea este de a nu-mi putea imagina exact originalul unui asemenea poem (original-înfricoşător pentru că este o *ieremiadă*, o mustrare uriaşă la adresa unui întreg popor ce se lasă imbecilizat), el fiind, cum scrie pe copertă, tradus din româneşte, de autorul însuşi. De dorit ar fi fost să-l citesc chiar în limba *noastră*. Ori, eventual, tradus în engleză de un bilingv perfect. Căci şi poetul şi interpretul său gândesc fatalmente româneşte (lucrul se vede de la o poştă) şi astfel *inefabilul* artei acestui poem aspru în sunet nu poate fi surprins cu exactitate.

Vorbind de *inefabil* - o noţiune *non-noţiune*, foarte imprecisă, dar inevitabită în demersul nostru -încercăm a pătrunde în intimitatea laboratorului liric al poetului FLORENTIN SMARANDACHE, în meandrele mirificului său laborator mental, în descifrarea mecanismelor superbului *joc de cuvinte* (arta *ca joc* superior este iarăşi o veche poveste pe care se bizuie curentele *neo*- şi *non*-) care îl fascinează la tot pasul şi pe care doreşte cu ardoare să ni-l comunice şi nouă, semenilor lui. Nu altminteri decât la modul sublim: *Si vis me flere, dolendum ipse tibi*, sună celebrul adagiu latin, în traducere mai liberă, cum ar fi: "Dacă vrei să mă vrăjeşti cu totul, este necesar mai întâi ca tu să fii de tot căpiat".

Ca atare, *sentimentalismul* (căci la mijloc este vorba de un sentimentalism care devoră permanent pe poetul oltean emigrant în îndepărtata Americă, mic, timid, perplex, complexat cumva, dar cu atât mai impetuos, mai plin de suprize, mai ambiţios), *sentimentalismul* vizează, la polul opus, *furia* sfântă a nedreptăţitului, a alungatului din ţara sa, jura precum Scipio Africanul, parcă, să nu-şi lase oasele să-i putrezească în patrie. FLORENTIN SMARANDACHE este mult prea departe de a se fi exprimat deplin. La polul opus sacrei indignări din *NEW MEN* se poate înscrie un mic poet (tot pe atât de grav, dar într-alt înţeles decât cel politic-social, în cel general-omenesc), precum *IDEAL LOVE* din culegerea *Circles of Light*, Erbus University Press, Chicago-Phoenix, 1922), pe care îl putem cita în întregime:

Is to smile to a girl
more than to cares her?

Is to offer flowers
to a Miss
more than to kiss her??

Is to write a poem
for a lady
more than a night of love
together???

Şi aceste stanţe le citesc, din nefericire, tot "translated from Romanian by the author". Dar am descoperit în ele *fluxul* naţional eminescian adus la veacul nostru şi transplantat în... Arizona.

Astfel încât, nonconformistul paradoxist, "revoluţionarul" contestatar al tuturor formelor de poezie sfârşeşte prin *a se inspira* (banală sintagmă) tot din realitate. Şi încă o realitate adânc trăită! Atât de adânc trăită, încât artistul tinde a o transforma într-o *suprarealitate* sau o *contrarealitate*, menită, prin forţa artei să dăinuiască asemeni unui horaţian monument ce parcă încearcă a şi-l ridica. De altminteri, singur spune:

"As the artificial flowers these poems
Are imitating the natural flowers"

*

Se ridică, desigur, întrebarea: Care sunt sorţii de izbândă şi care poate fi viitorul, evoluţia, dăinuirea Mişcării paradoxiste şi a iniţiatorului ei, poetul FLORENTIN SMARANDACHE, odată cu opera lui, vai!, încă atât de la început, dar - lucru cert! - *existentă* în clipa de faţă?

Răspunsul e cam complicat, dar, cred, nu imposibil de dat:

Omul este, nu încape îndoială (mă refer la omul *comun*) fiinţă gregară.

Trăim în turmă (în turme) şi numai cu greu ne putem sustrage condiţiilor turmei, care sunt ucigătoare şi cât priveşte *personalitatea*.

Gregarul prin excelență, *omul comun prin excelență*, trăieşte în turmă, prin excelență: munceşte pentru blidul de fasole şi dărabul de pâine (mămăligă, la români) - vreau să spun pentru lei, franci, dolari, cu care să-şi aibă Toyota lui, ranch-ul lui, nevasta lui, copiii lui, curvele lui şi celelalte tâmpenii. El este de obicei foarte *ocupat* ("busy"). Un vecin al meu, în vârstă de 80 de ani, foarte sărac, s-a dus să-şi vadă nişte frați plecați în America de prin 1937, bătrâni şi ei dar ajunşi foarte bogați, milionari-miliardari. Abia unul dintre ei "l-a primit" câteva minute, în biroul său de pe nu mai ştiu care "avenue" din New-York, i-a dat maşină, i-a dat şofer, să-l plimbe doar prin Statele Unite, la Niagara, la Marele Canion, în California, i-a dat bani, i-a dat haine, i-a luat bilet de avion pentru întoarcere din timp şi la ora hotărîtă şi... nu l-a mai văzut...

Cei care nu trăiesc în turmă sunt ori din categoria lui "Jean s'en foutre" ori de la polul opus: *personalitățile*. Ori din amândouă la un loc.

Cât timp a trăit în "lagăre" (ceauşist, turc, well-farist în Arizona etc.) - paradoxal! - FLORENTIN SMARANDACHE *n-a trăit în turmă*, cu toate că avea această senzație foarte acută. Aşa se explică preocupările lui şi *pentru altceva* decât blidul de linte şi dărabul de pâine pe care nu le avea. Acum, începând să le aibă - după toate semnele - începe a intra în turmă şi a lăsa încolo morile de vânt ale sublimului hidalgo de la Mancha. Atunci, când se afla în *pseudodoturmă*. În lagăr adică, avea tăria să spună: "J'ai le courage de la honte..." - căci era ferit de "umbra unei *ideologii* care înăbuşă elanurile spiritului". Atunci, *liber*, în lagăr, putea scrie "strofe îmbrăcate în negru, strofe care zburau fără aripi, mergeau fără picioare, se compuneau, ca de la sine, fără litere, cu sângele, cu inima, cu creierul" etc. (apud *Un chef-de-mon-oeuvre*, dedicație lui Liviu Floda). Acum... sau de acum înainte, avându-şi o *ideologie* (ce este o *ideologie?* Este starea celui ce a încetat de a mai fi un "împuşcă-n lună". Este *respectabilitatea* celui care nu mai are curajul *ruşinii* (cuvântul nu traduce exact pe "honte").

Acum... sau de acum înainte, teamă mi-e că poemele lui FLORENTIN SMARANDACHE vor avea nevoie de mâini, de picioare, de... cârje şi, evident, de cuvinte (dacă nu şi de tineri la

subțiori) ca să meargă...

Să ne întoarcem la omul-personalitate, mai exact spus Om! Fiecare Om se naşte *singur*, trăieşte *singur* şi mai ales moare *singur*. Şi abia în momentul când, după eforturi colosale, izbuteşte *să se vadă* (de către semenii săi!) SINGUR, SINGULAR, UNIC, a învins! De cele mai multe ori este învingător numai post-mortem. Cazul lui Goethe este aproape unic! La început pleacă la drum "în echipă" (cu Popa, cu Pachia, cu Tatomirescu şcl.) asemeni alergătorilor de cursă lungă. Apoi, cel mai tare îşi *mănâncă* tovarăşii de drum, pentru că restul lumii, privitorii concursului, ridică în slăvile cerului numai pe învingător şi îngroapă în fundul pământului uitării pe toţi ceilalţi participanţi la cursă.

Cu asta vreau să spun că din Mişcarea paradoxistă, ca "grup", se va alege praful. Din interiorul ei însă se poate detaşa unul sau doi, cel mult trei, care, singuri, *pe cont absolut propriu*, îşi vor purta crucea pe Golgota şi vor rămâne. Deocamdată semnele sunt că acela va fi SMARANDACHE. Dar modificările pe parcursul traseului nu sunt deloc excluse. S-ar putea să piară în neantul uitării toţi componenţii grupului. Acum SMARANDACHE este în frunte pentru că s-a confruntat cu aproape imposibilul, din confruntare ieşind superbul, inestimabilul *Jurnal*. În jurul căruia, iată, acum e posibil să închipuim şi un inel de frumoase imagini din poemele scrise cam în acelaşi timp. Repet însă: Dacă nu era *Jurnalul*, poemele nu existau nici ele; după cum, în cazul lui Eminescu, să zicem, nuvela *Sărmanul Dionis* n-ar exista fără *Scrisori*, fără *Luceafărul*. (Nu intenţionam câtuşi de puţin o paralelă între Smarandache şi Eminescu, ferească sfântul! Vreau numai să spun că totul depinde de ce este *preponderent*: la Eminescu a fost preponderentă Poezia, la Smarandache revelaţia s-a produs prin *Jurnal*). Să m-apuc să dau sfaturi lui SMARANDACHE să persevereze în direcţia prozei? Mi-e teamă s-o fac! Omul nu prea are timp, *timpul material* de a ne aşeza la masa de scris, căci asta înseamnă proza: a te înhăma, precum un cal la o prea grea povară. La această constatare cu caracter general se adaugă o alta mai specială: *Jurnalul* (dealtminteri ca şi "nonpoemele") a fost scris, ca să zic aşa, într-un moment de graţie ("rimbaldină", eram să zic) a biografiei autorului. Sunt toate condiţiile

ca această *mică*, însă cu totul remarcabilă a lui FLORENTIN SMARANDACHE să semene cu chiuitura splendită la horă a unui flăcău; care flăcău (hai să fim un moment... sămănătorişti), după ce se însoară, încetează să mai... *cânte*, pur şi simplu pentru că s-a însurat, îl copleşesc grijile familiei, muncile pământului, chivemiseala proprie etc. Cine-mi garantează că SMARANDACHE a "eclozat" deocamdată numai din tensiunea dezlipirii de ceauşism şi, totodată, din impactul cu America?! Artistul adevărat trebuie să rămână "mereu la forma cea dintâi, veşnică minune" (fac referire la Eminescu) şi să cânte "astfel cum cântă pasărea" (am citat din Goethe). În fond, "minunarea" genuină în fața lumii este posibilă oriunde. Nu e nevoie să pleci din România în America. Căci, iată, acum America a venit peste noi. Suntem literalmente *înecați* în Coca-Cola, în blugi, în chewing-gum, în whisky, în Kent, în exchange-office-uri şi țiganii ți se adresează cu O.K., cei din Giuleşti nici nu mai zic "*echipa* Rapiduletului", ci "team"-ul etc. etc. Avem şi curve berechet, de la cele de 500 de dolari "dătătura" (nu am alt cuvânt la îndemână), cele "oficiale", cu acte în regulă, până la cele "pirate", nenorocitele care practică pe ascuns, scăzând prețul până la 5 dolari... "dătătura". Ne putem şi noi "mira" (*a (se) mira* este în strânsă relația cu... *miraj*) de fel de fel de chestii (spre deosebire de mizerabila monotonie a vieții de sub Ceauşescu). De un discurs politic al lui Radu Câmpeanu, de exemplu: "Că *dă* ce, domnilor, sunt eu acuzat *dă* denigratorii mei, cum că în exil aşi fi fost patron *dă* case *dă* curve, la Paris? N-am făcut decât să-mi câştig subzistența, intrând într-o asocație *dă* construcții *dă* case. Şi dacă *pă-n* caselea *alea* lumea se regulează asta înseamnă că eu am fost patron *dă* curve?!". Ne putem "mira" (la modul sublim, maiorescian-kantian-schopenhaueiran, transpunându-ne adică în sferele seninătății abstracte) şi de discursul unui Radu Sorescu (un craiovean de-al d-tale, nepot al lui Sorescu, genialul autor al *Vărului Shakespeare*, nepot pe care şi l-a făcut nici mai mult, nici mai puțin decât preşedintele unui partid - nuş'cum mă-sa-i zice, că-s peste 200 la număr, nu le pot ține minte - individul fiind studentul meu, absolvent de acum vreo doi ani): "Dom'le profesor, veniți cu noi.." "Dar ce program aveți?" "Programul nostru e simplu şi clar: Omul şi pogonul, omul şi tractorul!"

"Păi, zic, unde dracu o să garăm 23 de milioane de tractoare, ca să nu mai vorbesc de... motorină..." "Nu contează, vom avea de partea noastră țărănimea. Când vor auzi oamenii deviza noastră..." Avem apoi cazul poetului basarabean (academician și el) Grigore Vieru, care declară că a luptat destul pentru Basarabia, acum e bolnav, vrea să-și cumpere o casă în România, o casă "ca lumea", să-și aducă familia vitregită și să se apuce și el să trăiască omenește... Avem pe Rațiu, cel cu papillonul, care zice: "Alegeți-mă pe mine președinte! Sunt un om foarte bogat, o să vă învăț cum să deveniți și dvs. foarte bogați...". Avem... Dar ce dracu nu avem? Avem până și rege al romilor, pe Cioabă, încoronat în toată legea, în Sibiu, unde își are reședința.

Prin toate acestea vreau să zic că FLORENTIN SMARANDACHE va putea să fie un adevărat (poate chiar un mare...) artist al cuvântului, un scriitor de talie națională și chiar mondială, indiferent dacă ar trăi în România sau în America. Însă, mă grăbesc să adaug, fără experiența migrării în America *(acesta e cazul lui!)* geniul poetic nu i s-ar fi declanșat, indiferent de împrejurările întemeierii Mișcării paradoxiste, firește. (Evident, utilizez termenul "geniu" într-un înțeles mai restrâns, specializat).

În tot ce am zis aici sunt absolut sigur că FLORENTIN SMARANDACHE *m-a înțeles*, cum și eu *l-am înțeles pe el*. Dacă nu pe deplin, cel puțin "à peu près". Că nu putem cădea de acord, este cu totul altă poveste. Vorba ceea: "Car si, par malheur, on se comprennait, on ne pourrait jamais s'accorder". De acord suntem și asupra suntem și asupra faptului că *azi* a apărut *prostul modern* (sau, dacă vreți, mă rog, prostul *postmodern*), care, spre deosebire de prostul *clasic*, ȘTIE CĂ TU ȘTII CĂ E PROST, și, în consecință, face totul ca să nu pară... prost. Suntem departe de vremea lui Maiorescu, când se scriau poezii *franc*, foarte clar, proaste. Acum, oamenii au cam *învățat* ce este și cum se scrie poezia și... scriu poezie pe care este foarte greu a o taxa iute de tot cum că e proastă. Păi, *merci pour de peu*, d-le Maiorescu. Ți-era ușor de tot să arăți că aceste versuri sunt proaste: "Ador tare adevărul./ Îl ador că e frumos,/ Precum e în floare mărul." Pe când eu ce mă fac cu acestea: "Când pomelnicul înfige/ în piftia care-o mușcă/ dinți de viperă/ sau

puşcă/ de pe gardul văgăunii/ trag odăjdiile-n cuşcă/ şi-a pustiu de anotimpuri/ scheunând din patru-n patru: limpăi stelele şi latru/ ronţăind femurul vremii/ într-un blid de psihiatru" (un poem de George Mehedinţi, intitulat *Profunda alifie*)?

Pe lângă prostul modern sau *postmodern* a apărut (uneori identificat cu el, tocmai pentru că acum prostul ştie că tu ştii că e prost, că e *incult* etc., pentru că un minim de cultură şi-a făcut) a apărut şi *canalia* postmodernă: canalia de uliţi, cum zice Eminescu, canalia politică, canalia... matrimonială, canalia literară, în fine... Este, la fel, canalia care ştie că tu ştii că este canalie, canalia care ştie că trăim în secolul când se poartă, când se permite, cînd este la modă să fii canalie. Oho! am cunoscut şi cunosc o mulţime de inşi care se mândresc a fi canalii... Lângă proşti, lângă canalii - proştii şi canaliile moderne - stau bine de tot *imbecilii*: imbecilul politic, imbecilul literar, imbecilul profesor, imbecilul sportiv, imbecilul ţăran, imbecilul orăşean, imbecilul care divorţează, imbecilul popă, ofiţer, tapiţer, instalator etc. Care imbecili, culmea!, şi ei ştiu că sunt taxaţi de imbecili şi - asemenea handicapaţilor (în România sunt o groază de handicapaţi, mai toată ţara e o ţară de handicapaţi; am cunoscut un doctor şmecher care şi-a făcut rost de un certificat de handicapat, ca să nu lucreze decât 4 ore şi să ia leafa întreagă) - şi ei ştiu că au dreptul de viaţă... democratică, la vot, să aleagă şi să fie aleşi etc. Ce? Mexicanii din Arizona n-au şi ei dreptul la câte *un* vot, exact atât cât are şi formidabilul George Bush? Însă, dacă stai bine şi te gândeşti, Bush nu e decât un... "domestic", un funcţionar oarecare, *aservit* farnienţilor mexicani. El nu are decât "un foutre de rôle" în toată povestea administraţiei şi abia nenorocita glorie de a se adapta *prostiei naţionale*, luată în totalitatea ei. Căci ceea ce mi-a plăcut în scrisul d-tale, stimate domnule SMARANDACHE, este această originală atitudine satirică de a arunca blamul individului asupra colectivităţii. Tâmpenia, prostia, nu-i numai *individuală*, cât mai ales colectivă, ridicată la pătrat, la cub, sau în progresie directă cu numărul celor care compun colectivitatea. Sfânt era conceptul lui Mihail Alexeevici Bakunin: *nihilismul*! Să trăiască, dacă-i vorba pe-aşa, fiecare după cum îl taie capul. Haiducia e frumoasă şi pistolarii vechiului Far-West sublimi, cu toate că nici unul din cei celebri nu a

trecut de vârsta de 35 de ani. Dar ce-ți mai trebuie să trăiești după 35 de ani?

Un spectacol magnific, pentru un poet (scriitor) ca d-ta, este și PRESA. Orice ziar - bag seamă - de la prima pagină până la ultima, de la primul șir până la ultimul - exceptând reclamele și fotografiile (dar dacă gândești mai adând, tocmai acestea sunt și cele mai scârboase!) - nu prezintă decât o grămadă de orori: războaie, crime, furturi, violuri, torturi,șantaje, crime la nivel național, atrocități cu caracter universal etc. etc. Normal ar fi să nu concep, din parte-mi, ca o mână pură să atingă o foaie de ziar fără să se cutremure de dezgust.

Literatura? Comunismul m-a săturat până-n gât de "literatura militantă" și de alte lozinci, precum: "pe baricade", "a ține sus steagul", "a se arunca în luptă", "soldat al presei", "poet al luptei" și... chiar "literatură de avangardă" (adică dintr-aceea care, pe front, în război, este vârful de lance care ia primul contact cu inamicul).

De ce-ți spun toate acestea, stimate prieten FLORENTIN SMARANDACHE? (Căci, să nu ne ascundem după deget, "eseul" meu - ce dracu este un "eseu", o "încercare", invenție tâmpită a limbii engleze, plină de atâta sinonimie că-ți vine să-ți iei câmpii? - se adresează în primul rând d-tale, ca exponentul principal al Mișcării paradoxiste?) Ți le spun pentru că știi să te "bucuri" de spectacolul vieții, se *te amuzi* la modul superlativ, olimpiad totodată, IEȘIND DIN TURMĂ, devenind, dacă se poate, un erou adevărat. Pentru că amuzamentul *în turmă* - în genul streap-teas-ului - este tot ce se poate mai vulgar, mai trivial, mai banal: "LE VRAI HEROS S'AMUSE TOUT SEUL". Acesta-i adevărul capital cât îl privește pe *artist.*

Abia atunci, înțelegând ce înseamnă a se distra la modul superior absolut, va trebui să accepți imperativul *muncii...* Trebuie să muncești! Dacă nu din necesitate sau plăcere (vezi ce spune Caragiale), măcar din DISPERARE, știut fiind că, în fond, A MUNCI ESTE MAI PUȚIN PLICTISITOR DECÂT A TE DISTRA! (Dar, ce spun eu?, asta o vei înțelege când vei deveni miliardar, acum ți-e gândul la altele, la "schiverniseală". Nu-i așa?)

Și încă un lucru, ultimul pe care vreau să ți-l mai spun, stimate șef

al Mişcării paradoxiste în literatura mondială:

De la Platon citire, nu există în cetate decât trei fiinţe respectabile: PREOTUL, RĂZBOINICUL şi POETUL. Adică: a şti *să ştii*, a şti *să ucizi* şi a şti *să creezi*. Restul populaţiei nu sunt decât... sclavii, muncitorii, destinaţi măturării străzilor, destinaţi parcă spre ceea ce numim *profesiuni*.

Poetul, artistul, nu are o profesiune (*Ich sing so die Vögel singt*, zice Goethe, e LIBER în toate sensurile.

Nu te crampona de o...profesiune (de inginerie, profesorat, doctorat etc.) dacă vrei să fii un mare scriitor (căci *stofa* o ai: în nemţeşte, *Stöff* înseamnă materie primă, baza!). Lasă-ţi la o parte chiar şi familia, prietenii şi dă-te Ei, Artei, fii cel DE AL TREILEA OM DIN CETATE. Nu zgâria hârtia de pomană! Nu fi Ovidiu Hotniceanu, Vasile Zamfir, Virgil Huzum, Dumitru Bălăieţ, Victoria Dragu, Vasile Igna, Titus Vîjeu, Ion Drăgănoiu, George Chirilă, Vasile Poenaru, Liviu Bratoloveanu, Corneliu Ostahie, Petru Romoşan, Coman Şova, Petre Got, Abăluţă, Chiriac, Tutungiu, Turtureanu, Suru, Segărceanu, Domaşnea... Ehei! Să-ţi mai înşir? Pot să-ţi înşir până la peste 2000 de nume de poeţi (numai de "poeţi" actuali, în viaţă adică), nu din alt izvor decât din umila mea *Istorie*. Pentru că eu, stimate FLORENTIN SMARANDACHE, îi pun pe toţi, *ca să se vadă cât de mulţi suntem*. Măcar că lui Ion Crânguleanu (ce are la activul lui tipărite cca 67 de volume, concurând cu Victor Tulbure la număr şi tinzând spre performanţa lui Beniuc, cu cca 80), de exemplu, nu-i acord mai mult de un rând şi jumătate, faţă de Eminescu, căruia i-am acordat 100 aproape (în timp ce "colegul" meu, I. Negoiţescu, în ultima Is. a lit. rom. îi acordă 5-6 pagini). Să nu-mi *încurci* şi să nu-mi *încarci* listele de pomană!

Îţi urez să ajungi cât Cioran de mare! Să spui cele mai rele lucruri despre românii tăi, TOCMAI SPRE A LE ARĂTA CĂ ÎI IUBEŞTI.

FII UN ORGOLIOS! Gândeşte-te şi la trecutul neamului d-tale, care poate că merită cel puţin tot atâta atenţia cât şi viitorul lui.

Şi, mai ales, "paradoxist" fiind, ţine minte ce a spus acelaşi *rău* Cioran, anume că acolo "unde apare paradoxul, moare sistemul şi triumfă viaţa". ALEGE DECI ÎNTRE SISTEM-PARADOX ŞI VIAŢĂ!

DAR S-AR PUTEA, RĂSTURNÂND RAȚIONAMENTUL, CA TOCMAI PARADOXUL SĂ FIE *VIAȚA CEA ADEVĂRATĂ! ADICĂ ARTA!* ETERNITATEA!

* Cu prefixe ca *para-*, *anti-*, *nou*, *neo-* etc se pot face zeci de mii de cuvinte. Şi cu deosebire în mult răbdătoarea limbă română.

** De la Brâncuşi ne-a rămas şi o sculptură în bronz, a aceluiaşi cel mai prețios mădular.

*** A circulat o anecdotă -între multe altele - cu Petru Groza şi bunul său prieten, țăranul Zăroni, pe care l-a şi făcut, în timpul guvernării lui după 6 martie 1945, ministru al agriculturii:

Moare Petru Groza, e dus la cimitir cu mulți popi, cu cântări, cu predici (în ciuda faptului că era comunist), cu orații funebre. Lui Zăroni (care suferea teribil de sincer din pricina morții prietenului şi patronului său) i-a venit rândul tocmai la sfârşit, când mortul fu coborît în groapă, Şi iată ce a spus, abia, în timp ce lacrimile-i curgeau şiroare: "Asta-i viața, futu-i viața mă-sii! Până la urmă tot în mormânt ajungi, futu-i mormântu' mă-sii... Şi la cap c-o cruce, futu-i crucea mă-sii..." Şi popii cădelnițau şi mormăiau rugăciunile pe fundalul acestui superb discurs...

**** Probabil că în "trivium" (unde se întretaie trei ulițí) se bălăcăreau una pe alta țațele antice.

P. S.

Am scris toate acestea cam la repezeală (ce vrei? mi-ai cerut un... "eseu", nu un studiu) în cabana mea de pe terasa pe care o ştii, cu maşina de scris ancombrată de tot felul de hârțoage pe vastu-mi birou, de unde, întorcând ochii spre stânga, zăresc printre vârfurile copacilor Turnul televiziunii, de acolo de unde se răspândesc pe undele eterice cele mai multe tâmpenii.

EU "RĂSPÂNDESC" O SINGURĂ SCRISOARE DOAR, CĂTRE PRIETENUL MEU DIN ARIZONA,

azi, 3 august 1992,

Al d-tale sincer,

ION ROTARU

INTERVIURI

POLEMICI PRIVIND PARADOXISMUL

Interviu realizat prin e-mail: Octavian Blaga - Florentin Smarandache
(2-6 martie 2000, Oradea - Gallup, New Mexico)

- Sunteți promotorul unui curent literar și filosofic care se cheamă "paradoxism". Definiți-l, vă rog.

- Paradoxismul este un curent de avangardă care se bazează pe folosirea excesivă - atât în spațiu mic, cât și la nivel global al operei - de antiteze, antinomii, antipozi, oximorone, contradicții, aporii, situații paradoxale, plus experimente în literatură, filosofie,artă. Etimologic, evident: paradox+ism. Scopul este lărgirea sferei artistice prin elemente neartistice. Dar, mai ales, creația în răspăr, în contra-timp, în contra-sens.

Se preconizează că sensul are un non-sens și, reciproc, non-sensul are un sens. Ca motto se folosește paradoxul "Totul este posibil, chiar și imposibilul!" Iar emblema este o spirală, ca iluzie optică ori ca un cerc vicios. Direcțiile de dezvoltare cuprind crearea de lucrări literare, artistice, filosofice, chiar științifice care să releveze contradicții, antagonisme, plus experimente în acest scop.

- Vorbiți-ne despre începuturile mișcării paradoxiste din anii '80.

- A pornit ca un protest antitotalitar împotriva unei societăți închise, unde exista un grup privilegiat de scriitori care monopoliza întreaga cultură: editurile, revistele - toate pe mâna lor. Noi, ceilalți, nu puteam pătrunde, nu puteam publica aproape nimic. Doar ideile lor contau, doar cărțile lor. (Țin minte că n'aveam acces nici la un xerox!)

Și-atunci am zis: să facem literatură... fără a face literatură! A scrie... fără de fapt să scrii! Cum? Simplu: literatura-obiect! <Zborul unei păsări>, de exemplu, reprezenta un 'poem natural', pe care nu mai era nevoie să-l scrii, fiind mai palpabil și perceptibil în orice limbă decât niște semne așternute

pe hârtie, ce constituiau de fapt un 'poem artificial', denaturat, rezultat printr'o <traducere> de către observant a observatului, iar prin traducere se deforma - traduttore traditore. <Maşinile zuruind pe stradă> era un 'poem citadin', <ţăranii cosând> un 'poem semănătorist', <visul cu ochii deschişi> un 'poem suprarealist', <vorbirea în dodii> un 'poem dadaist', <conversaţia în chineză pentru un necunoscător de chineză> un 'poem lettrist', <discuţii alternante ale călătorilor, într'o gară, pe teme diferite> un 'poem postmodernist' (inter-textualism), etc. Sau, o clasificare pe verticală: 'poeme vizuale', 'poeme sonore', 'poeme olfactive', 'poeme degustative', 'poeme tactile'. Altă clasificare, în diagonală: poeme-fenomene, poeme-stări (sufleteşti), poeme-lucruri. În pictură, sculptură analog - totul există în natura, de-a gata. Aşadar, un protest mut făceam! Pe urmă, ne-am bazat pe contradicţii. Din ce cauză? Fiindcă trăiam în acea societate o viaţă dublă: una oficială - propagandată de regim, şi alta reală. In mass-media se prezenta ca "viaţa noastră e minunată", dar în realitate "viaţa noastră era mizerabilă". Paradoxul în floare! Şi-atunci am luat creaţia în deriziune, în sens invers, în mod sincretic. Aşa s-a născut paradoxismul. Bancurile, la mare modă pe vremea ceauşeştilor, ca o răsuflare intelectuală, au fost un izvor superb. Nu-ul şi Anti-ul din manifestele paradoxiste aveau un caracter creator, nicidecum nihilist (C. M. Popa[4]). O analiză a paradoxurilor în literatură, artă, ştiinţă, pornind din antichitate până în epoca modernă, a efectuat-o Florin Vasiliu[9]. Iar Ion Soare[10,25] a studiat paradoxismul în opera mea. Trecerea de la paradoxuri la paradoxism este pertinent descrisă de Titu Popescu[13], într-o carte clasică, devenită punct de referinţă despre curent. Nu am avut vreun "înainte-mergător" care să mă influenţeze, ci m-am inspirat din <situaţia pe dos> care exista în ţară. Am pornit din politic, social, şi-am ajuns imediat la literatură, artă, filozofie, chiar ştiinţă. Cu această ocazie voi răspunde la acuzaţiile lui Pachia[20] care, într-o degringoladă de termeni, cum vă exprimaseţi într-un e-mail, afirma urmatoarele: "(...) poetul Florentin Smarandache - trimis, în 1983, de Ministerul Educaţiei Naţionale din România, ca 'profesor cooperant' de matematică în Fes-Maroc, din 1990, s-a stabilit în Statele Unite ale Americii, autoproclamându-se liderul paradoxismului; din păcate, de cele mai multe ori, el poartă stindardul unui pseudo-paradoxism, ori, mai exact spus, arborează steagul unui smarandachism-dadaist-avangardist desuet" (p. 114).

a) Mai întâi, din păcate, câteva erori biografice în textul de mai sus: eu nu am fost trimis ca profesor în 1983, ci în 1982 (se poate verifica la Romconsult, Bucureşti), şi nu la Fes, ci la Sefrou, alt oraş, în Maroc. Pachia coresponda cu mine atunci, mă mir ca mi-a uitat adresa.

b) Nu eu m-am “autoproclamat” inițiatorul paradoxismului, ci o serie de critici şi istorici literari care au scris despre curent: Ion Rotaru (Univ. Bucureşti), Marian Barbu (profesor doctor şi prozator, Craiova), Ovidiu Ghidirmic (Univ. Craiova) care a publicat un articol documentat în “Analele Universității Craiova / Filologie”, Constantin M. Popa (doctor în literatură, eseist, Craiova), Titu Popescu (doctor în estetică, Germania), Ion Soare (profesor şi istoric, Rm. Vâlcea), etc. plus o serie de străini: marocani, belgieni, francezi, americani [există o Antologie întreagă[5] cu literați din vreo 20 de țări]. S-au scris câteva cărți menționând acest fapt. S-au publicat peste 200 de texte despre, ori citând, paradoxismul: apărute în România, Maroc, Belgia, Franța, SUA, Canada, India şi Coreea de Sud. În Antologia paradoxistă[5] sunt inserate destule.

c) “Pseudo-paradoxism” este ceea ce face el, fiindcă nu pune la bază paradoxurile. El promulgă un fel de metaforism (l-aş numi).

Repet: mişcarea se bazează pe folosirea excesivă de paradoxuri, antiteze, antinomii, antipoduri, oximoroni, contradicții, situații paradoxale, plus experimente literare - atât pe metru pătrat, dar şi la nivelul general al operei ca întreg. Pachia nu prezintă idei clare în încercarea sa de depistare a elementelor paradoxiste în operele unor scriitori. El poleieşte cuvintele, întortochează fraza, o-nvârte după deget, foloseşte sintagme prețioase, vrea să epateze printr-un limbaj fabricat, să creada lumea că cine ştie ce mare filosofie se ascunde în spusele lui. El complică simplul. Dacă cineva e pus în fața a două texte, să determine care din ele este paradoxist şi care nu, după “explicațiile” lui Pachia nu este capabil să distingă.

d) “ Paradoxismul are înțeles deplin, dar în răspăr, în contra-timp, pe dos, deci nu e “dadaism” adică ininteligibil - ori nihilism.

e) Iar “desuet” (conform DEX, “ieşit din uz, din modă, necorespunzator spiritului vremii; perimat”) în nici un caz - ba e chiar diametral opus, fiindcă aduce elemente noi: termeni literari noi (precum distihuri, terține, catrene, cvintete paradoxiste, tautologice, dualiste - făcând o legătură cu ştiințele exacte, dar şi cu filosofia), noi procedee de creație (în manifestele paradoxiste prezentam pur şi simplu algoritmi de creație, precum: deturnări de sensuri - de la figurat la propriu ori reciproc, parodieri de clişee, expresii în contra-sens, etc.). Şi este foarte actual (vezi referințele).

f) La început Pachia[39] afirmase că scriitorii din perioada 1964, în frunte cu

Miron Radu Paraschivescu (cel care-l ajutase pe el să debuteze!), Geo Dumitrescu, A. E. Baconski, Ion Caraion au întemeiat paradoxismul. Apoi ca Ana Blandiana, Adrian Păunescu chiar (!), Mihai Duțescu, etc. au inițiat paradoxismul. Toți, în afară de mine! Mai rămânea să stipuleze că Vasile Alecsandri şi George Coşbuc! - îl vedeam în stare, dar poate-o va face în curand... (Pe mine nu mă citează în cartea sa din 1994 nici măcar în sens negativ! Şi primise cărțile mele paradoxiste[1-2] din Maroc în perioada 1982-1984, cu mult înainte de-a fi pomenit el măcar ceva despre paradoxism.) Cum găseşte câte un paradox, o antinomie la vreun scriitor, gata, ăla a inventat! Dar, luând-o de la grecii antici, autorii medievali, şi ajungând până la postmoderniști, aproape că nu e scriitor care să nu fi folosit măcar o antiteză în creația sa. Nici Florin Vasiliu[20] nu accepta punctul lui de vedere; privind creația scriitoriilor români din perioada 1964, scrie: "nu a fost pusă de nimeni din aceia sub denumirea de paradoxism" (p. 344). Acest Pachia nici măcar nu e consistent în diversionismul sau.

g) El sustine apoi ca Nichita Stănescu a inițiat paradoxismul, alteori că Marin Sorescu. Bineînțeles că nu-l crede nimeni. Cică, fiindcă Nichita a scris "materia se trage din cuvânt", el ar fi inventat paradoxismul. I-am spus să citeasca Biblia, unde apare înaintea lui Nichita metafora "la început a fost cuvântul", deci rezultă ca materia a apărut dupa aceea. Pe urmă a schimbat, că Nichita în "Elegiile" sale formează 'primul sistem paradoxist', şi dă nişte citate, de pildă: "El este înlauntrul - desăvârşit,/şi,/ deşi fără margini, e profund/ limitat./ /Dar de văzut nu se vede", însă, din nou, de data asta Eminescu scrisese mult mai frumos, şi înaintea lui Nichita, într-una din scrisorile sale, ca "Universul fără margini e în degetul lui mic" (aşadar, universul infinit este limitat). Deci, înseamnă atunci că Eminescu a înființat paradoxismul? I-am spus să-mi arate măcar un singur loc în creația celor doi, care desigur sunt poeți geniali - dar nu ei au format acest curent, deci să-mi arate măcar un singur loc în creația lor unde apare atât, o singură dată, cuvântul "paradoxism". Evident că nu există. (Nichita nu suferise din cauza regimului comunist ca mine - pentru a fi motivat să inventeze paradoxismul vieții, dar eu fusesem la un moment dat interzis, de către Inspectoratul Şcolar din Dolj, să public chiar şi matematică, pe deasupra fiind şi eliminat din învățământ!) Altă dată afirmase Pachia că poetii Slavco Almajan şi Adam Puslojic, din Banatul Sârbesc, condeieri de altfel remarcabili, ar fi înființat paradoxismul. În funcție de afilierile şi interesele lui, împingea în față ba pe unul, ba pe altul.

h) Asertiunea, ca <un prim sistem paradoxist> ar fi existat la Nichita

începând cu "11 elegii", cum afirma Pachia[11], este nefondată, deoarece un sistem, fie el filosofic, avangardist, axiomatic, ideologic, sau chiar liric, nu se formează prin numai înşiruiri de metafore (ori de antiteze găsite în opera unui scriitor ca în cazul paradoxismului), ci prin definirea lui (gen proxim+diferenţa specifică), teoretizarea lui (manifeste, trăsături, principii, moduri de dezvoltare, delimitări de alte sisteme), etc. Un astfel de sistem nu se naşte din vânt, ci trebuie formulat, analizat de fondator. Dacă Nichita ar fi format un atare sistem paradoxist, ar fi menţionat acest lucru măcar în "Respiraţiile" sale, carte de eseuri din 1982. Or, el nu specifică nimic în această direcţie! Luându-ne în stilul paradoxist, putem concluziona demonstraţia lui Pachia: că scriitorii pomeniţi de el ar fi înfiinţat paradoxismul... fără de fapt să-l fi înfiinţat de loc! Există aşa numitul "Complex al lui Mathew": de a atribui unor personalităţi mari idei/realizări care nu le aparţin. Exact de ceea ce suferă Pachia...

i) În ultimul timp, după aproape douăzeci de ani (!) de la lansarea curentului, vine şi debitează 'cu multă modestie' că el însuşi a folosit pentru prima dată cuvântul "paradoxism în sens de curent literar" într-un articol[39] din 1989 (de ce n-a spus-o mai devreme?). O altă aberaţie! Dar manifestul meu din 1980 îl folosea deja în accepţiune de curent literar ("ism"-ul ăla din coadă vorbeşte de la sine), iar în perioada cât am fost profesor de matematică în Maroc (1982-1984) am publicat manifeste paradoxiste şi două volume de versuri în franceză despre paradoxism: "Le sens de non-sens", 1983 şi 1984, "Anti-chambres et anti-poèsies, ou bizarerries", 1984, (ultimul republicat în Franţa în 1989, cu o prefaţă a poetului Claude Le Roy), iar critici români, marocani, belgieni, şi francezi au publicat recenzii asupra acestor cărţi şi curentului paradoxist în acea perioadă, 1982-1984. Recenziile lor sunt adunate în **Antologia Paradoxistă**[6], publicată în 1993. Astfel, în manifestul[1] publicat, din 1983, în limba franceză, în volumul "Le sens du non-sens" este adăugat limpede ca bună ziua, sub titlul: <Pour un nouveau mouvement littéraire: le PARADOXISME>, [Pentru o nouă mişcare literară: PARADOXISMUL] (p. 5). Dezinformarea lui este făcută în mod deliberat, deoarece în **Antologia Paradoxistă**[5], pe care o are - i-am expediat-o din America , o şi citează pe alocuri, în primele zece pagini sunt multe reacţii la paradoxism din perioada 1983-1984. Este retipărit şi acest manifest (p. 3), precum şi recenzii şi cronici[26-38] la paradoxism ca mişcare literară. Aş accentua, din acea perioadă, pe o frumoasă încadrare a paradoxismului făcuta de D. R. Popa[29], în continuarea altor avangarde de sorginte românească, dadaismul lui Tristan Tzara şi absurdul în teatrul lui Eugen Ionescu, apărută în <Tribuna României> (redactor şef la acea vreme Petre Ghelmez) în anul 1984. Sunt curios ce va mai

bălmăji în viitor Pachia: că el este "primul", probabil, care a inventat ce? "Axiomele" paradoxiste?! Ori "primul"... ! Pachia e un poet ermetic şi semi-ermetic, din generaţia '70, invidios şi ratat - nu se mai interesează nimeni de poezia lui, iar cu afirmaţii de genul ca: noi nu mai suntem români ci "dacoromâni" (semipleonasm) s-a făcut de băşcălia lumii (cei din Timişoara îl luau în băşcălie - discutând cu ei la telefon). Şi diversionist, se leagă de paradoxism ca singura şansă care i-a mai rămas să reziste în literatură; va rămâne ca un denigrator. Însă, tot răul spre bine: diversiunea făcuta de el pune mai multă sare şi piper mişcării, făcând-o obiectul unor noi studii sau creaţii, şi atrăgând curiozitatea istoricilor literari. Prin urmare, vrând să ne coboare, mai mult ne înalţă!

j) Asertiunea că Pachia[39] efectuează "prima analiză literară privind originile şi priorităţile privind un curent paradoxist" în 1989, preluată de Vasiliu[21], este falsă. Cel puţin vreo zece astfel de analize[26-38, 40-51] sunt scrise sau publicate înaintea lui în perioada 1983-1989. Prima analiză literară despre paradoxism este eseul poetului marocan Jawad Ben Serghini[39], fostul meu elev de la Liceul Sidi El Hassan Lyoussi din Sefrou, intitulat "Florentin brûle le feu rouge" din 1983, tipărit şi în **Antologia Paradoxistă**[6]. Alte eseuri, demne de remarcat, sunt semnate de: Khalil Raiss[27], "Ecrivez Vos Paradoxes!", publicat în 1984 în ziarul central de limbă franceză din Maroc <L'Opinion> (un fel de <România liberă> de azi), Abderrahim Bargache[28] în 1984, Dumitru Radu Popa[29], "Originalitatea unui poet", în <Tribuna României> din 1984, Asociaţia Literară din Provence (Aubagne, Franţa)[51] (autorul nespecificat) cu "Quelques reflexions sur les anti poèms de Monsieur Florentin Smarandache" din 1988. Toate incluse şi în Antologia Paradoxistă menţionată. Prin anii 1992-1994, când Pachia şi Vasiliu erau în harţă, unul îl acuza pe celălalt c-a fost securist pe vremea comuniştilor.

k) Despre nici unul dintre scriitorii menţionaţi de Pachia nu se poate afirma că au făcut paradoxism în teatru, teatru scurt, teatru pentru copii, roman, proză scurtă, nuvele, povestiri pentru copii, ori filosofie - ca în cazul scrierilor mele, destul de programatice, conştientizate în această direcţie, noţiunea <paradoxism> or derivatul <paradoxist> apărând şi în subtitluri[1-3,5,7-8,12,14,15-16,19,22-23], vezi: teatru[7], teatru scurt[23] (toate piesele din ciclul <Teatru Scurt> al acestui volum, cu excepţia piesei "Sângele pământului"), teatru pentru copii[12] (piesele "Păcală şi Balaurul", "Păcală, Zmeul şi Extraterestrul"), roman[8], proză scurtă[14], nuvele[23] ("Diploma", "Shakespeare Alexandru & Beethoven Nicolae", "To write a story"), povestiri pentru copii[23] ("Păcală şi Superman"), filosofie[15]. Toţi fiind în speţă poeţi. Ba mai mult, în opera mea,

în colaborare cu Gheorghe Niculescu, se întâlneşte paradoxism şi în fabule[22], parodii[22], epigrame[22], epitafuri22, rebus[22]. Plus matematică, pictură. Iar compoziţii paradoxiste am scris şi în franceză şi engleză. Va căuta Pachia, probabil, acum: dramaturgi, romancieri, ori nuvelişti (că Nichita clar nu este în aceste trei categorii), sau filosofi profesionişti pentru a 'demonstra' că aceia au întemeiat paradoxismul în aceste domenii înaintea mea! Cine altul a impulsionat mai mult ca mine paradoxismul, trimiţând mii de epistole (cifra nu-i o metaforă, ci purul adevăr) pe la diverşi scriitori de pe mapamond, făcându-l cunoscut, şi colectând roadele creaţiilor lor paradoxiste în antologii şi eseuri?

l) În ceea ce priveşte aserţiunea lui Vasiliu[21] "(...) colegului meu mai tânăr Florentin Smarandache, explicându-i pe scurt liniile paradoxului şi descriindu-i câteva din aporiile şcolii eleate, de evoluţie a celei megarice, insolubilia Evului Mediu precum şi unele paradoxuri în ştiinţă" (p. 333), mărturisesc că aceasta este neadevărată. În iunie 1992, când reveneam în ţară, după patru ani petrecuţi prin lagăre în Turcia (Istambul, Ankara) şi exil în America, l-am vizitat acasă în Bucureşti. I-am propus să scrie o carte despre <paradoxism>, iar el a scris despre... <paradoxuri>! Ceea ce a marcat şi o răceală în corespondenţa noastră ulterior. Nu mi-a explicat niciodată despre paradoxuri (majoritatea dintre cele ştiinţifice, enumerate în cartea lui[8], fiind arhicunoscute), fiindcă interesul meu era în paradoxism, nu în paradoxuri. Ţin minte că peste câteva luni l-am sunat din Phoenix, întrebându-l cum stă cu proiectul. Mi-a răspuns că s-a ancorat într-un studiu intens, care-i ia mult timp [deci, dacă mi-ar fi explicat mie ca unui copil mic, cum lăsa a se-nţelege, subiectul pentru el n-ar fi necesitat atâta cercetare]. Cartea a apărut abia în 1994.

m) Paradoxismul nu face "tabula rasa din toată literatura" anterioară (Vasiliu[21]), ci pur şi simplu se bazează pe opoziţii.

n) Privind confecţionalismul pe care mi-l acuza Vasiliu la telefon (martie 2000), referitor la noii termeni literari pe care i-am introdus[16], denumiţi <distihuri paradoxiste>, <distihuri tautologice>, <distihuri duale>, îi răspund că ăsta-i stilul în avangarde: încercarea de a inova. Eseul de la începutul volumului constituie o adevarată *ars poetica* paradoxistă, publicat în <Almanahul Rebus Estival>, Bucureşti, pp. 129-133, 1999, ca un nou manifest: "Distihuri paradoxiste/Cuvânt înainte şi înapoi./Al patrulea manifest paradoxist".

o) Florin Vasiliu[21] ne acuza c-ar fi puține tipărituri despre paradoxism. Probabil că nu are cunoștință de toate (enumeră câteva cărți în patrimoniul mișcării, apoi "În rest nimic", p. 349). Au apărut în decursul a 20 de ani (în afara traducerilor): 25 de cărți[1-25] și peste 200 comentarii (în acest interviu sunt listate numai cele până în 1989 inclusiv): note, recenzii, cronici, interviuri, articole. În medie, mai mult de o carte pe an și circa un comentariu pe lună. Cred că este un ritm mulțumitor, ba chiar în ultimul timp s-a intensificat (vezi referințele de cărți din anii 1998-2000). Toate se păstrează în arhivele de la Arizona State University, Tempe, SUA, puse la dispoziția publicului larg.

p) Referitor la "viitorul" paradoxismului, după părerea lui Vasiliu[21] nesigur (p. 350), menționez că mișcarea rezistă de două decenii, iar în prezent alte cărți așteaptă sub tipar (antologii antrenând creatori din zeci de țări - vezi mai jos, volume de versuri, eseuri). Îndrăznesc să spun că este în plin avânt, mai ales în străinătate. Iar operele paradoxiștilor nu-s încheiate, spre a fi judecate la întreaga lor valoare - cum chiar el mi se exprima la telefon. Atât Florin Vasiliu, fondator în 1990 și președinte en titre al Societății Române de Haiku, cât și talentatul haijin Șerban Codrin, nu fac decât să imite pe japonezi. Mai de grabă Vasiliu are șansa supraviețuirii în paradoxism, împreună cu întregul grup avangardist, care la nivel internațional este o mișcare originală.

Dadaismul, iscat în timpul celui de-al doilea razboi mondial, a avut viață mult mai scurtă, de câțiva ani numai, dizolvându-se apoi în suprarealismul lui André Breton. Cu toate acestea, este consemnat de istoria literară, deoarece a avut un atu: fiind lansat de evrei, a fost răspândit în cercurile evreiești din întreaga lume, care l-au promovat și consacrat. Paradoxismul, fiind lansat de români, se încearcă a fi inhibat tot de români (precum procedează fostul prieten Pachia) - pentru c-așa este neamul nostru.

Dar, paradoxul și contradicțiile sunt în firea omului, nu vor dispărea niciodată, iar ele constituie scânteia curentului paradoxist. De pildă, citeam recent un roman de Danielle Steel, scriitoare americană de succes, "The Ring", acțiunea se petrecea în timpul și după cel de-al doilea război mondial. Iar fiica unui evreu se îndrăgostea și căsătorea cu fiul unui nazist, trăind fericiți.

Spre marea satisfacție a paradoxiștilor, mișcarea are aderență mai ridicata în rândul tinerilor de azi decât a scriitorilor vârstnici (care-s în general conservatori, circumspecți).

- Care a fost impactul mișcării în SUA și alte țări?

- Prin intermediul publicațiilor "Literary Market Place", "Small Press Directory", "Gale Directory of Publications", "Ulrich's International Directory of Periodicals", care apar la nivel federal în Statele Unite și în Canada, s-a făcut cunoscut paradoxismul. Primesc frecvent scrisori cu creații în această direcție de la diverși scriitori din nordul continentului american (deoarece în revistele de referință citate mai sus la titlul "Paradoxism" se află adresa mea) și, cam de două ori pe an, începând din 1991, depun la arhivele Universităților Arizona din Tempe și Texas din Austin tot ce-i legat de mișcare.

Cateva evenimente internaționale dedicate paradoxismului:

În 1989, pe 2 decembrie, pictorul Gérard Gauthier de la Institutul Cultural Francez din Ankara, Turcia, organizează o "Soirée Poético-Picturale autour d'(anti?)-poèmes de Florentin Smarandache, de cartons peintes (?) de Șerban Nereju, et d'echantillons de Maria Galindo".

În 1992, pe 13 iunie, la Festivalul Internațional de Poezie de la Bergerac, Franța, organizat de scriitoarea Annie Delperier, am citit un eseu despre istoria paradoxismului.

În 1993, între 31 mai-20 iunie, am efectuat un turneu pe la universități și asociații literare din Brazilia unde am conferit iar despre paradoxism, însoțit de poeta braziliană Teresinka Pereira. Chiar, odată, am citit un manifest în portugheză - spre amuzamentul sălii privind accentul meu!

În 1997, pe 25 noiembrie, am ținut o comunicare la Universitatea New Mexico, Gallup, SUA, clasa de compoziție literară a profesorului Jack Crowl, despre paradoxism, explicând prin ce se deosebește de celelalte avangarde.

În prezent am două antologii în lucru. Una cu proză, versuri, și alte experimente paradoxiste în diverse limbi - fiecare autor în ce limbă a dorit. Cea de-a doua antologie, în limba engleză, conține distihuri paradoxiste, tautologice, duale, și alte specii literare noi introduse prin paradoxism, în care vor fi incluși poeți care și-au adus aportul la răspândirea acestui curent în lume. Am primit versuri paradoxiste, de exemplu, din:

Anglia (A. Hollins);

Argentina (Virginia Rhodas);

Australia (Paul Haugh);

Belgia (Mietje Vansina);

Brazilia (Lucio Autran, Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, Alceu Brito Correa, Helena Amin, Paulo Bauler - unii expediind poemele paradoxiste și în portugheză)

Canada (Bal Sethi);

China (Victor Changnone - cu poeme paradoxiste și în limba chineză!);

India (A. S. Francis, B. Venkateswara Rao, Anurag Gumashta, Achal

Sinha, Annie Potlien, Brahmananda Nayak, Alo Sircar, Antaryami Sahu, Anand Rose, Ajesh N., Asha Mohan Ashu, B. S. Jamuna);

Irlanda (Giovanni Malito, Kate Davis);

Israel (Moshe Benarroch);

Italia (Paul Georgelin, Filipo Antonino Ceraolo);

România (Ada Cirstoiu, Gheorghe Niculescu - un paradoxist rebusist);

Rusia (Igor Georgievici Mikhailusenko);

Spania (Juan Azpitarte Rousse, Juan Doncel Rios);

SUA (Richard Cheevers, Karen Julig Laven, Ronald Donn, Colleen Redman, John Grey, Jane Stuart, Alan Catlin, Gerald Zipper).

Ce părere aveți? Quite a bit! cum zic americanii, isn't it?

Referințe (în ordine cronologică):

Cărți publicate privind paradoxismul:

1. Florentin Smarandache, "Le Sens du Non-Sens", Editions Artistiques, Fes, Maroc, 69 p., 1983 (prima ediție), 1984 (ediția a doua); (volum citit în manuscris de Eugen Ionesco, și apreciat ca 'très interessant').

2. Florentin Smarandache, "Antichambres et Anti-Poésies, ou Bizarreries", Editions El Kitab, Fes, Maroc, 1984; republicată sub titlul "Antichambres/Anti-Poésies / Bizarreries", Inter-Noréal, Caen, Franța, 1989, cu o prefață de Claude Le Roy, care evidențiază contradicțiile exprimate în versuri; parțial tradusă în portugheză de Teresinka Pereira și intitulată "Fanatico", cu desene de Xico, International Writers and Artists Association, Moorhead State University, MN, SUA, 1989.

3. Florentin Smarandache, "NonPoems", Xiquan Publ. Hse., 1990, 1991, 1993.

4. Constantin M. Popa, "Mișcarea Literară Paradoxistă", Xiquan Publ. Hse., Phoenix, Chicago, 1992.

5. Florentin Smarandache, "Le Paradoxisme: un nouveau mouvement littéraire", Bergerac, Franța, 1992.

6. J.-M. Levenard, I. Rotaru, A. Skemer, "Anthology of the Paradoxist Literary Movement", Ophyr Univ. Press, Los Angeles, 1993.

7. Florentin Smarandache, "MetaIstorie/trilogie teatrală: Formarea Omului Nou, O Lume Întoarsă pe Dos, Patria de Animale", Ed. Doris, București, postfață de Dan Tărchilă, 1993; tradusă în engleză de către autor și publicată în <A Writer's Choice>, USA, http://members.spree.com/writer/htm3/new-man.htm, 1998; republicată sub titlul "MetaHistory", Editura Abaddaba, Oradea, 2000. Drama fără cuvinte (!) "Patria de Animale", a primit Premiul Special al Juriului la Festivalul Internațional al Teatrelor Studențești, Casablanca, Maroc, în perioada 1-21 septembrie, 1995, fiind prezentată de trei ori de către Teatrul Thespis din Timișoara, în regia lui Diogene V. Bihoi; apoi prezentată la Karlsruhe, Germania, pe 29 septembrie, 1995.

8. Florentin Smarandache, "NonRoman", postfață de Alexandru Cioranescu și Constantin M. Popa, Ed. Aius, Craiova, 1993.

9. Florin Vasiliu, "Paradoxism's Main Roots", Xiquan Publ. Hse., Phoenix, 1994.

10. Ion Soare, "Un scriitor al paradoxurilor: Florentin Smarandache", Editura Almarom, Rm. Vâlcea, 1994.

11. Ion Pachia Tatomirescu, "Nichita Stănescu şi paradoxismul", Editura Arutela, Timişoara, 1994.

12. Florentin Smarandache, "Întâmplări cu Păcală", teatru pentru copii, Editura Tempus, Bucureşti, 1994; tradus în engleză de către autor, "Trickster's Famous Deeds", Editura Abaddaba, Oradea, 2000.

13. Titu Popescu, "Estetica paradoxismului", Editura Tempus, Bucureşti, 1995.

14. Florentin Smarandache, "Scrieri defecte", prefaţă de Ion Rotaru, Ed. Aius, Craiova, 1997.

15. Florentin Smarandache, "Neutrosophy. / Neutrosophic Probability, Set, and Logic", American Research Press, Rehoboth, SUA, 1998.

16. Florentin Smarandache, "Distihuri paradoxiste", prefaţă de autor, postfaţă de Dan Topa, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

17. Florin Vasiliu, "Sfidarea paradoxului", Bucureşti, 1998.

18. Iuliu Gardus, "În umbra statuilor", nuvele, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

19. Florentin Smarandache, "Întreabă-mă să te-ntreb/interviuri", Editura Macarie, Târgovişte, 1999.

20. Ion Pachia Tatomirescu, "Fulgerul sferic/Éclair sphérique", Timişoara, 1999.

21. Florin Vasiliu, "Universul Paradoxurilor", Editura Eficient, Bucureşti, 1999.

22. Gheorghe Niculescu, Florentin Smarandache, "Vreme de Şagă/fabule, parodii, epigrame, catrene, distihuri", Editura Abaddaba, Oradea, 2000.

23. Florentin Smarandache, "Destin/nuvele, poveşti de adormit copiii, teatru scurt, eseuri, culegeri din folclor, interviuri, versuri experimentale, semicolaje lirice", Editura Aius, Craiova, 2000.

24. Gheorghe Niculescu, "Rebus, umor, paradoxism", Ed. Alfa Press, Cluj-Napoca, 2000.

25. Ion Soare, "Paradoxismul şi Smarandache", Editura Almarom, Rm. Vâlcea, 2000.

Iată şi recenzii sau cronici despre paradoxism, apărute în presa din România, Maroc, Franţa, Belgia şi SUA (până în 1989 inclusiv):

26. Mircea Iordache, rubrica de divertisment, în <Rebus>, Bucureşti, Nr. 1 (637), Anul 27, p. 11, 1 ianuarie 1984.

27. Khalil Raiss, "Ecrivez Vos Paradoxes!", în <L'Opinion>, Rabat, Maroc, p.6, 2 martie 1984.

28. Abderrahim Bargache, "Ovidiu Florentin: Le sens du non-sens. Ed. Artistique, Fes. 1984", în <Sindbad>, Rabat, Maroc, No. 31, p. 40, aprilie 1984.

29. Dumitru Radu Popa, "Originalitatea unui poet", în <Tribuna Romaniei>, Bucureşti, Nr. 267, p. 2, 1 mai 1984.

30. Françoise Faviette, "Compte-rendu", în <Vingt Cinq>, Herstal, Belgia, 1984; (din păcate nu am reuşit să intru în posesia acestui articol).

31. Mircea Iordache, "Anti-poezii", în <Rebus>, Bucureşti, Anul 29, Nr. 14(674), p. 19, 15 iulie 1985.

32. Annie Delperier, "La liberté d'écrire", în <La toison d'or>, Bergerac, Franța, No. 12, pp. 26-27, 1989.

33. Dan Costescu, "De vorbă cu ascultătorii", în <Lumea Liberă>, Rego Park, New York, SUA, Anul I, Nr. 19, 11 februarie 1989.

34. Dan Costescu, "Autograf/Florentin Smarandache", în <Lumea Liberă>, New York, SUA, Anul I, Nr. 31, p. 23, 6 mai 1989.

35. Claude Le Roy, "Roumanie/Florentin Smarandache: La preuve par l'absurde", în <Noréal>, Caen, Franța, No. 74, p. 28, mai 1989.

36. Liviu Floda, "Recenzie", în <Micro Magazin>, Ediția I-a, New York, SUA, p. 29, mai 1989.

37. Jacqueline Thevoz, "Antichambres, antipoésies, bizarreries", în <L'Esquirou>, Bordeaux, Franța, N5. 5, pp. 115-6, mai-iulie 1989.

38. Maguy Thiry-Thiteux, "Antichambres-antipoésies-bizzareries", în <Le Chalut>, Liège, Belgia, Nr. 126-127-128, p. XIII, octombrie-noiembrie-decembrie 1989.

39. Ion Pachia Tatomirescu, "Nichita Stănescu: pattern lirosofic și paradoxism ontologic al limbii", în <Caietul 'Nichita Stănescu'>, Ed. Centrului de Creație și Cultură, Timișoara, p. 11, 1989; apud Florin Vasiliu, "Universul Paradoxurilor", Ed. Eficient, București, p. 323, 1999.

Alte reacții din scrisori către autor (până în 1989 inclusiv):

40. Mircea Popescu, Liceul <Petrache Poenaru>, Bălcești, Vâlcea, 13/06/1983.

41. Jawad Ben Serghini, poet, Bhalil, Maroc, 24/07/1983.

42. Jawad Ben Serghini, poet, Sefrou, Maroc, "Florentin brûle le feu rouge", 29/12/1983.

43. Khalil Raiss, Rabat, Maroc, redactor cultural la revista <Medina Express>, Rabat, Maroc, 27/01/1984.

44. Jean Breton, editor, Editions Saint Germain des Près, Paris, Franța, 27/02/1984.

45. Ambroise Kom, profesor de literaturi și civilizații africo-americane, antileze, și negro-africane, Camerun, Africa, 30/04/1984.

46. Frederic Treps, scriitor, Lile, Franța, 27/06/1984.

47. Ricardo H. Tschamler, scriitor, Cordoba, Argentina, 27/10/1984.

48. Chantal Signoret și Florin Mihăilescu, traducător și respectiv eseist, Université de Provence, Aix-en-Provence, Franța, 15/04/1985.

49. Val Panaitescu, profesor și scriitor, Facultatea de Filologie, Universitatea din Iași, 03/05/1985.

50. Octave Prour, poet, Directorul revistei <Prométhée>, Paris, 14/03/1988.

51. Association Littéraire de Provence, Aubagne, Franța, "Quelques reflexions sur les anti-poèms de Monsieur Florentin Smarandache", 07/09/1988.

NU VREAU SĂ LIMITEZ LITERATURA, CI S-O EXTIND PRIN NON-LITERATURĂ

Ada Cîrstoiu – Florentin Smarandache
(Februarie – Aprilie 1998)

AC: - Domnule Smarandache, afirmați cu convingere că nu faceți literatură, dar cuvintele vă condamnă (trădează, vreți să convingeți că antiliterați literatura literând-o? Limitând-o). Literaturizați atunci limba?

F.S.: - Stilul tău mă impresionează! (Paradoxizează mai rău!) Nu vreau să limitez literatura, ci s-o extind prin non-literatură. Antiliteratura devine, inevital literatură. E o mutație a polilor. O convergență și divergență dintr-una într-alta. Ca o ameobă fără forme fixe, fluidă. Limba dispare: de exemplu în nonpoeme. Într-adevăr, să faci ceva, în viață, și-ți ise invers!

A.C.: - Dacă ar fi să discutați termenul "paradox" prin șapte cuvinte care ar fi acelea?

F.S. : - Termenul "paradox" în șapte cuvinte ar înseamna: posibilul e imposibil și imposibilul e posibil.

A.C.: - Vă ajută matematica în descoperirea ideilor paradoxiste? Unde sunt punctele comune? În care spațiu trebuie căutate?

F.S.: - Matematica mă ajută să nu mă filologesc rău, să mai fiu și rațional, și inventiv, să gândesc și contrasens. Matematica mă ajută încurându-mă!

A.C.: - Modul personal de a zice vă creează probleme...

F.S.: - Da, și-ncă multe!

A.C.: - Privind realitatea, cursul vieții și gândindu-vă la faptul că ce e azi nu e – poate – mâine, care ar fi termenul care ar urma paradoxismului?

F.S.: - Post-paradoxismul.

A.C.: - Credeți că dacă nu aveți traiectoria știută mai descoperiți noțiunea?

F.S.: - Probabil că nu. Sociologia culturii. Interrelația dintre biografie și operă. Am avut noroc, vorba ceea, de ghinion! Sau: Ferice de poeții/nefericiți! Până nu simți, nu poți da opere de diamant. Durerea se preface în nestemată, ca la scoica prea rezultată din gunoiul care-o pătrunde – pentru a-l anihila.

A.C.: - Pornind de la însemnarea făcută de Dumitru Ichim în Paradoxologia vieții și ispita de neat: "Creștinismul este cel care a înălțat Paradoxologia pe culmi taborice, vă întreb dacă credeți că această știință derivă din religie, dacă acestea două au elemente comune?

F.S.: - În largo sensu cred. Mă gândesc, paradoxal poate, la religia științei și știința religiei, la un melaj umano-științfiic.

A.C.: - Cele câteva cuvinte care pot fi descfirate de pe coperta volumului "Scrieri defecte" trebuie să producă un efect cititorului? Este un fapt aleatoriu?

F.S.: - Ai ghicit. Ca un algoritm aleatoriu. "Scrieri defecte" cuprinde experimente intertextualitate, hipertext, cititorul devine scriitor, textul dispare (înlocuit de imagini), limbism (aș exagera), plagiat (neplagiat), stil al nonstilului (în răspăr). Etc.

A.C.: - Cum ați reușit să grupați în volumul "Prin tunele de cuvinte" într-un cuvânt-cheie – o sintagmă?

F.S.: - Ca să fiu sincer: am observat, lecturând versuri, că unele poeme s-ar reduce, în esența lor, la o singură metaforă ori idee-cheie – restul fiind balast. Și-atunci: ce rost ar mai avea suprafața întinsă, covorul de litere?

S-A-MPRUMUTAT DE-ACOLO MAI MULT RĂUL DECÂT BINELE...

Interviu Mihail I.Vlad - Florentin Smarandache
(februarie 1996)

Rep: Cum se simte un scriitor de limbă română în această țară a libertății depline, S.U.A. ?

- Un scriitor de limbă română, scufundat într-un ocean anglofon, se pierde... (Excepțiile confirmă regula!).

Încearcă să-și traducă opera, s-o difuzeze... Dar nici în America mai mult de 23% din literați nu pot trăi din pana lor. Totuși, pentru mine scrisul rămâne un hobby și înfrunt orice risc sau deriziune.

Ne amăgim, aș putea spune, colaborând la reviste și antologii romanofone din exil, cu audiențe mici. Mai schimbăm cărți între noi, și-n special epistole, iar după 1989 ne îndreptăm tot mai des privirea către cititorii din țară.

Rep: Cum se receptează opera scriitorului Florentin Smarandache pe bătrânul continent, atunci când se cunoaște că autorul trăiește în S.U.A.?

- Dacă vă referiți, în speță la România - cu oarecare interes. Acum românii deschid ochii și către literatura exilului, s-a terminat cu cenzura - slavă Domnului!

Desigur că, fiind peste mări și țări, contactele sunt mai tardive. Personal, eu am abonamente sau îmi trimit din țară prietenii: "Poesis", "Literatorul", "România literară", "Vatra", "Dacia literară", "Ramuri", "Steaua", "Arca", "Târgoviștea", "Minerva"... Încerc să nu fac nici un caz de culorile lor politice, doar arta, cultura în adevăratul sens preocupându-mă. Privind alte țări din bătrânul continent, mi-am făcut relații și colaborez mai ales în Franța, Belgia, apoi Anglia și cu câțiva poeți din Italia care m-au și tradus.

Din America, devenită actualmente un fel de centru al lumii, am luat contact cu diverși scriitori de pe toate continentele (în special prin Mișcarea Literară Paradoxistă, la care au aderat mulți: din Nepal, Sri Lanka, Benin, Japonia, ca să dau exemple mai exotice - nemaivorbind de Occident).

Rep: Cum privesc scriitorii de limbă română dezastrul culturii în țara lor de baștină?

- Economia "de piață" începe să funcționeze și-n cultură, nu-i de mirare! Scriitorii de limbă română sunt preocupați în principal de existența lor zilnică - și vă asigur că nu e chiar așa de simplu pe aici cum credeți dumneavoastră! În primul rând mă-ndoiesc că vre-unul rezistă din scris, neavând o altă îndeletnicire practică din care să câștige bani.

Este adevărat că unii stau pe walfare (ajutor social), mai ales prin New York, și mai colaborează la ziare de exil pentru sume derizorii. "Meseriile" umaniste nu prea se caută...

"Dezastrul", de care amintiți, pentru unii nu există (mă refer la aceia care dețin și-n prezent monopol asupra editurilor și publicațiilor finanțate de stat).

Rep: Încotro credeți că se îndreaptă cultura, dar mai ales literatura română?

- Literatura, cultura, societatea din România converg vizibil spre modelele occidentale: totul pentru consum și profit financiar. Deocamdată, în această perioadă istorică Vestul este idealul nostru. Numai că până acum s-a-mprumutat de-acolo mai mult răul decât binele.

POEZIA ESTE UN CARTUŞ PE ŢEAVA GÂNDIRII

A.D. Rachieru – F. Smarandache

- Stimate dle Smarandache Literatura este pentru Dvs. un hobby? Poate fi ea doar un hobby? Şi dacă nu e mai mult (ca să nu zic totul) mai are rost să încercăm marea "cu degetul"?

- La început arta (în general) a fost o retragere (pentru mine) din matematică. Nu puteam protesta împotriva totalitarismului prin cifre, ecuaţii şi triunghiuri. Trebuia o defulare... Scriam poeme pentru sufletul meu, atât: mă înmormântam pe mine. Dar erau prea intime, nu sufereau de nici un modernism, iar (din păcate?) acele caiete nu le-am mai găsit. Le-aş fi numit cântece simple, prozaice, de om care plânge în inerior. Doar tristeţea de pe faţa le mai trăda. O psihoterapei lirică. Să-ţi expui durerea pentru a scăpa de ea. Ceea ce era adevărat, însă recitindu-le mă încărcam dublu! (Vezi "Formele pentru spirit" – la Pachia, ce-a mai rămas). Pe mine m-a afectat mult această dictatură, care m-a faultat prin interdicţii, culminând cu şomajul anilor '86-'88 dinaintea "fugii".

- Într-o a doua etapă, literatura s-a transformat în hobby: odată cu paradoxismul. Amuzarea de propriile neputinţe (de a publica, de a merge la congrese): a face literatură fără să faci literatură (ca un mutism); a scrie fără să scrii... Nu-s jocuri absurde de cuvinte, cum probabil par la prima vedere. Ci metode foarte naturale, de exemplu: - căderea unei frunze (fenomenul concret): înseamnă un poem, care nu mai are nevoie de aşternere pe hârtie ori recitare – fiindcă ar fi deformat (ca de altfel orice lucru convertit): (POEM VIZUAL; dar nu vizualizat, deoarece nu l-am desenat, scris); - mirosul unuei păduri de brazi după ploaie (POEM OLFACTIV); - zgomotul valurilor mării bătând în pietrele de pe dig (POEM AUDITIV); v-aţi gândit vreodată al o bandă care are înregistrat pe parcursul a 3-5 minut numai forfotele mării (fără nimic altceva) – şi ascultată ca un poem? (inteligibil în toate limbile, nedeformat încă o dată prin traducere). Etc.

Acestea-s formele reduse. Pentru că: - un meci de fotbal în care joacă Hagi, de pildă: este un poem în mai multe direcţii: vizual, auditiv (duelul tribunelor) etc. Şi atunci, mi-am zis: ce rost mai are să inventăm lucruri deja

inventate? (Iar Ceauşescu nu poate nici cenzura (!), şi nici interzice publicarea lor... (fiindcă se publică ele singure!)

- Într-adevăr, pentru creaţie îmi dau totul, dar trebuie întâi să supravieţuiesc fizic – de aceea am efectuat zeci de meserii mărunte şi chiar umilitoare prin lagăr şi exil, pe-acasă... Ce n-aş da să deţin şi eu o "funcţie" culturală, adică: să fiu şi eu plătit pentru scrierile mele – aşa cum sunt alţii, chiar dacă nu se vând cărţile (dar intră în edituri de stat). Probabil nu mă credeţi: dar eu, public extrem de greu, lumea e refractară la ideile mele (am impresia), acum speră de la mine bani (eu fiind "milionarul" (sărac!) din America!). Cheltuiesc mai multă energie cu demersurile pentru publicat (de aici vasta-mi corespondenţă decât cu creaţia propriu-zisă (în ultimul timp). Aproape căs extenuat, şi câteodată... scârbit... Mă gândesc la Kovafis, funcţionar simplu de bancă, şi Fernando Pessoa cel dezechilibrat.

- *Când scrieţi? Cum scrieţi?*

- Scriu din mers. N-am timp. Ideile mari îmi vin uneori când sunt la volan, pe autostradă (Phoenix – Tucson, ori invers) – le notez pe-un caiet rezemat pe bordul maşinii... la peste 100 km/h (vorbesc serios, fiindcă străzile sunt drepte ca lumânarea în sud-vestul Americii). Acasă, după aceea, dezvolt subiectul. Câteodată sunt ca prins în transă, şi-atunci creez în orice condiţii, şi nu mai pot face nimic altecva până nu mă "eliberez" de ideea chinuitoare.

- *Să ne întoarcem la izvoare, începuturile literare. Ce v-aţi propus la start?*

- Nu mi-am propus o ţintă. Pur şi simplu scriam fiindcă mă simţeam rău. Plângeam în sufletul meu – după repartiţia universitară. Nu puteam să mă desfăşora. Eram încorsetat cumva, sufocat de atmosfera de-atunci. Foarte greu am reuşit să public câte-un poem ori vreo problemă propusă de matematică.

- *Dar maeştrii? Ce maeştrii aţi avut, ce rol au jucat?*

- Nu. M-au atras avangardele, mi se păreau jonglerii – întâi cea românească, evident. Apoi franţuzeasca (după trecerea prin Maroc – 2 ani ca profesor cooperant). Pe urmă m-am extins: americană, braziliană... Am luat contacte cu destui scriitori străini de pe toate continentele. Curiozitatea asupra scrierilor venite de la poli opuşi, dar şi a opiniilor cât mai diverse asupra operei mele (paradoxiste în special). Am făcut literatură din dispreţ, faţă de literatură – ziceam că e banală şi stă la întemâna tuturor. Chiar şi a... mea (!)

- *Poezie este o salvare?*

- Nu. Poezia a fost pentru mine un experiment, un cartuş pe ţeava gândirii, o transfigurare a numerelor naturale.

POEMELE HAIKU SUNT O CHINTESENȚĂ LIRICĂ

Interviu cu Emil Burlacu, Radio București
7 decembrie 1993, marți, ora 9.55 – 10.00 emisiunea "Actualități"

Emil Burlacu: - Domnule Florentin Smarandache, un român care face poezie în SUA, cu gândul la România...

Florentin Smarandache: - ... își duce în suflet copilărie, și viața sa dublă: cea reală trăită-n prezent pe pământ american, și cea psihică purtând imagini și amintiri din țara îndepărtată... Nichita Stănescu spunea: "patria mea este limba română"... la care subscriu.

Emil Burlacu: - Știu că ați publicat mai multe cărți de poezie – la noi în România și în alte părți. Acum HAIKU. Dar de asemenea, știu, este o aplecare la Dvs. mai veche. Cum o motivați?

Florentin Smarandache: - Poemele haiku sunt o chintesență lirică. Ca matematician, mi-au plăcut întotdeauna ideile scurte, formulate concis! "Maximum în minimum de cuprindere", zicea Dan Barbilian.

Primul volum de versuri pe care-l asemnam cu pseudonimul Ovidiu Florentin, intitulat "Formele pentru spirit", din 1981, nu este decât o înșirurie de haiku-uri, astfle încât 2-3 sau 4 puse laolaltă formau un poem. Doar prietenia literară cu Ion Pachia Tatomirescu, apoi legăturile epistolare cu Florin Vasiliu, președintele Societății Române de Haiku, mi-au întărit convingerea și sporit apetitul spre arta minuțioasă niponă: poezie HAIKU, TANKA (în forme libere), desigur decorativ floral IKEBANA, filozofie ZEN (din buddism) cu iluminare spirituală SATORI... Și admirația pentru celebrii MATSUO BASHO și TANIGUCHI BUSON

Emil Burlacu: - Ați pus acestui volum de poezie haiku un titlu de rezonanță... "Clopotul tăcerii". Cum ați ajuns la această alegere ?

Florentin Smarandache: - Este o metaforă dintr-un poem. O "definiție" lirică a naturii. O stare de creație...

Emil Burlacu: - Mai înainte ca iubitorul de poezie să fie ajuns la această nouă carte de haiku, v-aș invita să-i dezvăluiți unele, principalele intenții pe care ați încercat să le dați expresie.

Florentin Smarandache: - Am încercat să pictez în cuvinte. Să scriu în relief. Să sculptez în inima cititorului sentimente de clopot, tăcere, iarbă, pomi... primăvară, vară, toamnă, iarnă...

Emil Burlacu: - Domnule Smarandache poezie se face. S-ar cădea să vă referiți la cititorul de poezie din America. Adică, există și cu ce gusturi?

Florentin Smarandache: - Mă-ndoiesc că-n America poezia ar fi la mare cinste! Ce se mai citesc poeții între ei... Că-n rest, bate vântul!... Mulți scriitori subzistă din ajutor de șomaj (care-l obțin și pe-ăla)! Majoritatea prestează însă o meserie din care trăiesc. Ceea ce apreciez eu la americani este anumita tehnicizare sau chiar scientificzare a artei. Apoi, nonconformismul lor "tradițional". Motiv pentru care paradoxismul literar, adică extinderea literaturii prin mijloace negative opuse ei, pe care-l inițiasem în România și continuasem în Maroc, a putut rodi foarte bine aici, căpătând un caracter internațional. Şii anume: pagini goale, pagini înnegrite, ciorne, desene, graffiti, simboluri științifice (fără vorbărie!) constituiau poeme sine quanon. Un poem haiku, de exemplu, dus la limită, comperat adică până la extrem, era format doar din titlu, numit "Poem Haiku", iar corpul... zero! (sau infinit)...

Emil Burlacu: - La încheiere, speranța de a avea plăcutul prilej de a vă cunoaște.

Florentin Smarandache: - La o nouă vizită prin țară, vă voi contacta negreșit.

MIŞCAREA LITERARĂ PARADOXISTĂ s-a născut din refuzul de a crea într-o societate ermetică unde până şi simţurile erau controlate

INTERVIU: VERONICA BALAJ - FLORENTIN SMARANDACHE
(Radio Timişoara, noiembrie 1993)

VB: Structura dv. este... bipolară, sau, exactitatea matematicii se întâlneşte ca la Ion Barbu cu limpezimea înaltă a poeziei?

FS: Din păcate... da! Uneori simt că mă pierd creând în direcţii diferite, simt că mă rup în două şi nu ajung la nici un capăt. Dar nu pot să abandonez pe moment nici una! Fără să mai pun în balanţă că existenţa mi-o asigur din... computere!

Aş zice "arta computerelor", fiindcă începe să mă atragă să mă ajute în redactarea lucrărilor literare ori ştiinţifice, stocarea, actualizarea lor... Ba mai mult în... creaţia poetică!! Pur şi simplu nu vreau să-l urmez pe Ion Barbu - deşi toată lumea este tentată să facă această comparaţie datorită formaţiei (şi informaţiei) mele profesionale. O serie de non-poeme sau a-poeme am, şi compun încă, asistat de această maşină electronică care-mi devine indespensabilă. Am sărit peste câteva etape în evoluţia unui om de litere: de la scrisul olograf, direct la ordinator!... adică: niciodată n-am posedat o maşină de dactilografiat (pare ciudat pentru un literator!... manuscrisele fiindu-mi bătute de unchiul meu, ori de secretare), şi nici vreun WordProcessor. Ca un arborigen de la comuna primitivă, sărind peste sclavagism şi feudalism, în era cibernetică occidentală!

Aşadar... alerg pe trei drumuri... probabil de unul singur!! Şi asta cu atât mai rău, deoarece în societatea modernă - şi mă uit la americani - fiecare se

perfecționează într-un domeniu strict (din cauza concurenței și-a exploziei de informații căreia nu-i mai faci față!). Îmi trece prin minte un aforism cu humor al lui Octavian Paler: Specializarea înseamnă să cunoști din ce în ce mai mult despre din ce în ce mai puțin, până ajungi să știi totul... despre nimic!

VB: Ați rămas un scriitor român indiferent de limbile în care ați publicat?

FS: Dacă nici Eliade n-a scris în franceză sau engleză - cu excepția lucrărilor științifice, la care contează mai mult ideile/noțiunile transmise și mai puțin stilistica -, ce rost ar avea să m-apuc eu? Concurând cu, vorba ceea, băștinașii! Am încercat traduceri între cele trei limbi - mai degrabă pentru deprinderea idiomurilor de care m-am izbit: fie lucrând în Maroc la un liceu ca profesor cooperant, fie prin exil în America. Desigur, mai ușor este să te exprimi în limba maternă: de aceea îmi țin jurnalul în românește, singura creație pe care mai sunt în stare s-o continui... Emigrantul poartă cu sine țara în suflet. Nu mi-a fost totuși dificil să fac experimente paradoxiste în franceză și engleză, mai ales în poezie. Îmi place să mă joc cu literele, câteodată ca un copil în țărână! De la caligramele lui Appolinaire, dadaismul lui Tzara, absurdul lui Ionesco, până la concretismul brazilian (Augusto de Campos și grupul Noigandres). Mă atrage avangarda literară fiindcă nu-s în stare să creez nimic clasic! Pe urma: în general, caut *diferența specifică în artă* de la un creator la altul, de la un gen literar la altul - pentru încălcarea tuturor frontierelor.

Lucrările de cercetare matematică, așa cum s-a-ncetățenit în lumea științifică, le public normal în engleză.

VB: Să facem cunoștință cu omul originar de aici, de la noi... SMARANDACHE, Florentin, s-a născul la 10 decembrie 1954 în Bălcești, Județul Vâlcea, din părinții Gheorghe și Maria (Mitroescu) Smarandache. Urmează școala generală în comuna natală, apoi Liceul Pedagogic din Craiova (1969-72) și Rm. Vâlcea (1972-4) obținând diploma de învățător. Ca elev se evidențiază la olimpiadele școlare de matematică, obținând premii la fazele locale și naționale.

În perioada 1974-5 efectuează stagiul militar cu termen redus (9 luni) în Medgidia. Student la Universitatea din Craiova, Facultatea de Științe, Secția Informatică (1975-9), o absolvă șef de promoție, primind recomandare de la Consiliul Profesoral al Universității să lucreze în învățământul superior. Participă la Olimpiada Studențească 'Traian Lalescu' (Cluj-Napoca, 1977), la diverse sesiuni științifice pentru studenți (Craiova, Iași, 1978-9), și în cadrul cercurilor științifice universitare (conducător Alexandru Dincă). Își începe colaborarea cu probleme

propuse, note, şi articole la 'Gazeta Matematică' şi alte reviste româneşti. Repartizat la Intreprinderea de Utilaj Greu din Craiova ca analist-programator (1979-81), trece în învăţământ ca profesor de matematică la Liceul 'Petrache Poenaru' din Bălceşti (1981-2), după aceea profesor cooperant în Maroc predând matematicile în franceză la Lycée Sidi El Hassan Lyoussi din Sefrou (1982-4). Ia contact cu matematicieni şi scriitori din perimetrul francofon (François Le Lionais, Eugen Ionesco, Alain Bosquait, Tzvetan Todorov, Grupul de literatură experimentală 'Oulipo' din Paris, etc).

Revenit în ţară, este profesor la Colegiul "N. Bălcescu" din Craiova (1984-5), având printre elevi pe Mirel Mocanu, Mugurel Barcău evidenţiaţi la olimpiadele internaţionale de matematică, şi la Şcoala Generală din Drăgoteşti, Dolj (1985-6). I se refuză dreptul de a participa la Congresul Internaţional al Matematicienilor din Berkeley, California, 1986, iar Inspectoratul Şcolar Judeţean pe motive politice nu-i mai acordă post (septembrie 1986 - martie 1988), trăind din meditaţii particulare de matematică. Din nou profesor, la Şcoala Generală nr. 32, Craiova, până în toamna anului 1988, când obţine un paşaport de turist pentru Bulgaria. De aici se îmbarcă ilegal pe un vapor ajungând în Turcia, unde cere azil politic. Petrece un an şi şapte luni (9 septembrie 1989 - 23 martie 1990) în lagărele turceşti din Istambul şi Ankara, efectuând munci necalificate pentru a supravieţui.

Emigrat în Statele Unite, lucrează din iulie 1990 ca inginer la corporaţia de computere Honeywell din Phoenix, Arizona. Din primăvara lui 1991 se înscrie la doctorat în Teoria Numerelor, la Arizone State University, Tempe, sub îndrumarea profesorului Andrew Bremner din Anglia.

Smarandache rămâne cunoscut în Teoria Analitică a Numerelor printr-o noţiune care-i poartă numele,

Funcţia Smarandache: S(n) = cel mai mic
întreg astfel încât (S(n))! se divide la n.

[Vezi recenzia lui Constantin Corduneanu în "Libertas Mathematica", Texas State University, Arlington, Vol. 9, 1989, P. 175; articolele semnate de cunoscutul scientist englez Mike Mudge despre <The Smarandache Function> în "Personal Computer World", Londra, iulie 1992, p.420, respectiv februarie 1993, p.403; nota <Smarandache Function featured>, de Debra Austin, în <Honeywell Pride>, Phoenix, Arizona, Year 6, No. 10, iunie 22, 1993, p. 8; etc.

Prof. Dr. V. Seleacu şi Lect. Dr. C. Dumitrescu de la Universitatea din Craiova, împreună cu studenţii, au format un colectiv de cercetare privind proprietăţile acestei funcţii.

Florentin Smarandache a colaborat la peste 40 periodice științifice românești și străine ("Analele Univ. Timișoara", "Bulet. Univ. Brașov", "Bulet Șt. și Tehn. al Inst. Polit. Timișoara", "Știință și Tehnică", "Revue Roumaine de Linguistique", "Matematikai Lapok", "American Mathematical Monthly", "Mathematics Magazine", "College Mathematical Journal", "The Fibonacci Ouarterly", "Nieuw Archief voor Wiskunde", "Intelligencer", "World Federation Newsletter", "Gaceta Matematica", etc.). Este recenzent la "Zentralblatt fur Mathematik" (Germania) în Teoria Numerelor, și editor asociat la revista 'Octogon' (Brașov). A publicat peste 40 articole și note matematice, și 4 culegeri de matematică: <Problèmes avec et sans... problèmes!>, Somipress, Fes, Maroc, 1983; <Généralisations et Généralites, Ed. Nouvelle, Fes, 1984; <Integers Algorithms to solve linear Equations and Systems>, Casablanca, 1984; <Only Problems, not Solutions>, Xiquan Publ. Hs., Phoenix, 1991. Este membru la Societatea de Științe Matematice (București) din 1980, Mathematical Association of America din 1983, și American Mathematical Society din 1992.

S-a manifestat și-n literatură ințiind Mișcarea Literară Paradoxistă prin anii '80 ca un protest împotriva totalitarismului:

a scrie literatură fără să scrii literatură de loc (!)
pagini goale, desene, ciorne, semne arbitrare,
picturi... până la poezia generalizată în spații
n-dimensionale sau de-a dreptul stiintifice
(Banach, Lobacevsky, Riemann, etc.)... de exemplu,
un poem poate fi: un obiect, o ființă, un fenomen,
o stare, o idee - inteligibil într-un limbaj universal!

Astfel a creat:

<Le sens du non-sens>, Ed. Artistiques, Fes, 1983; <Antichambres/ Antipoésies/Bizarreries>, Ed. Inter-Noreal, Caen, France, 1989; <NonPoems>, Phoenix, 1990, <Le Paradoxisme: un nouveau mouvement litteraire>, Bergerac, 1992; un roman intilulat în mod paradoxist <NonRoman>, Ed. Aius, Craiova, 1993, o trilogie teatrală <Metaistorie>, Ed. Dods, București, 1993, pe lângă altele. Din 1985 ține un jurnal (din timpul dictaturii, din lagăr, din exil).

În domeniul literelor a colaborat la peste 70 periodice românești și străine ('Luceafărul' debutând sub semnul lui Geo Dumitrescu prin 1980, 'Orizont', 'Haiku', 'Lumea Liberă', 'Ramuri', 'Rebus', 'The Owen Wister', 'Tempus Fugit', 'ppHOO', 'La Licorne', 'International Poetry', etc.), și a publicat 16 volume, printre care: <Legi de compoziție internă. Poeme cu... probleme>, Fes, 1984; <Clopotul Tăcerii> (versuri haiku), București,

1993. Şi-a tradus o parte din lucrări în franceză şi engleză (<Sans moi, que deviendrait la poesie?>, Editions de la Tombée, Quebec, 1993; <Dark Snow>, Erhus Univ. Press, Chicago, 1992; etc.), altele i-au fost tălmăcite în spaniolă, portugheză, şi italiană. A fost indus în 17 antologii româneşti ('Umbra Libelulei', editor Florin Vasiliu, 1993), franceze ('Les Poètes et l'Amérique', Grassin, Paris, 1991), italiene ('Goccia di Luna', editor Marisa Borrini, Bastremoli, 1993), americane ('Perceptions'. Vol.1 & 2, editor Richard Bearse, New York, 1991), indiene ('World Poetry, editura Krishna Srinivas, Madras, 1992). etc. Membru al mai multor organizaţii literare: Societatea Română de Haiku Modern Languages Association (USA), World Academy of Arts and Culture. International Poets Academy (India), Académie Francophone (France), World Poetry Research Institute (Republic of Korea), etc.

[Am citit din biografia autorului inclusă în Enciclopedia "Româniîn ştiinţa şi cultura din Occident" aflată în curs de apariţie la editura Academiei Româno-Americane din California.].

FS: Vă mulţumesc pentru această detaliată şi totuşi succintă prezentare!

VB: Litera scrisă, cuvântul stilizat artistic ce semnifică pentru Dv.? E ceva vital? Nevoia de a scrie, vreau să spun.

FS: Am considerat scrisul ca pe *o metodă psihoterapeutică* - şi astfel s-au născut jurnalele: din timpul dictaturii, din lagăr (intitulat FUGIT..., care trebuie să apară la sfârşitul acestui an la Bucureşti), şi din exilul american: o descărcare a sufletului de toată durerea şi anxietăţile care-l bântuie. Mă mir cum foaia de hârtie poate să suporte atâtea! - zic cu autoironie!!

Am considerat scrisul ca pe *un joc înalt, artistic, inventiv, neconformist* - şi astfel s-a născut PARADOXISMUL.

VB: Coordonatele altor literaturi pe care le-aţi cunoscut în comparaţie cu literatura română ... Ce şansă avem să fim ceva, ceva mai cunoscuţi măcar acum în secolul vitezei informaţiilor?

FS: Odată cu deschiderea României spre lume cresc şansele ca literatura noastră să pătrundă în afară. Participări cât mai multe la colocvii, seminarii, congrese, conferinţe, expoziţii, manifestări artistice... Mă gândesc la succesele recente peste hotare ale Teatrului Naţional din Craiova cu piesa "Titus Andronicus" în regia lui Silviu Purcărete. Apoi traduceri, traduceri, traduceri... bună distribuire a cărţii... În SUA există butada: **să ştii să te vinzi pe tine însuţi, să ştii să-ţi faci reclama**.

După Revoluţie s-au deschis centre culturale româneşti în străinătate: la Paris, la New York. Sper să urmeze şi în alte metropole: Tokyo, Madrid etc.

VB: Literatura română, acolo, se pare că nu se prea... vede...

FS: Există un mic interes al americanilor pentru literatură şi artă în general. Acestea mai rezistă prin medii academice: universităţi, colegii, şi organizaţii ori asociaţii <nonprofit>. Am găsit prin unele biblioteci americane: în special volume de versuri traduse din poeţi români contemporani. Mai puţin sau deloc sunt cunoscuţi prozatorii, dramaturgii, şi criticii literari probabil din cauză că tipărirea, unui roman de pildă, costă mai scump.

Există şi cărţi în chiar limba română prin bibliotecile din SUA! Însăşi Library of Congress din Washington D.C. deţine o frumoasă colecţie.

Eu am donat o serie de reviste, broşuri, tomuri, cărţi, casete, video-casete, manuscrise etc. româneşti ori cu subiect românesc la Arizona State University, formând o colecţie specială. Au fost cazuri când studenţi din Departamentul de Educaţie (viitori învăţători ori profesori la şcoala elementară), având ca temă de seminar "România", s-au documentat de-acolo. Se pune accent pe ***multiculturalism*** într-un continent ca acesta, unde ia naştere o nouă cultură dintr-un mozaic de culturi!

Comunitatea românească din Arizona este mai puţin numeroasă şi de dată mai recentă - comparată cu cele din Detroit, New York, ori Los Angeles.

Căutăm şi noi să reprezentăm ţara de baştină cât mai bine, fiindcă despre România se ştie doar că: este ţara lui... Dracula!... Omul de rând aşa gândeşte.

VB: Cum se poate edita o carte în America? La noi costă imens!

FS: Americanii apreciază cărţile care te-nvaţă să faci ceva, s-aplici în practică... <how to books> le numesc ei. Ce se vinde pe piaţă contează: oroare, mister, aventuri, sex, parapsihologie. Există scriitori milionari, de pildă Steven Ring, ori şomeri. Foarte rar şi greu se poate trăi din scris! În general, mulţi practică o muncă, şi-n timpul liber crează. Mai fiinţează unele fundaţii care acordă premii, excursii de documentare. Însă procentul celor care beneficiază este mic, şi pe durată scurtă. Nu trebuie să te astepţi la vreun profit material, de pildă, la apariţia unui volum de versuri. Cu foarte mici excepţii.

Pentru publicarea unei cărţi în America se recurge la *agenţi literari*. Care sondează editurile susceptibile de-a fi interesate în subiectul tratat de autor, negociază preţul, etc. Bineînţeles, o parte din câştig şi-l însuşesc ei.

Dar, în primul rând trebuie să găseşti un astfel de agent, fiindcă nici aceştia nu se bagă una-două pentru orice lucrare. Ci examinează manuscrisul, iar majoritatea n-o fac pe de gratis! Desigur, autorul poate investiga şi pe cont propriu: are nevoie însă de timpul, banii, şi informaţiile necesare.

VB: Şi acum despre Paradoxism: intenţii, arie de interes, reuşite, perspective.

FS: Voi căuta să fiu concret şi cât mai diversificat. De aceea, prin citate, voi lăsa o gamă întreagă de scriitori, din cele patru colţuri ale globului, să-şi

exprime opiniile Pro şi CONTRA paradoxismului. Ca într-un florilegiu de idei.

Însă, mai întâi o mică introducere:

MIŞCAREA LITERARĂ PARADOXISTĂ s-a născut din refuzul de a crea într-o societate ermetică unde până şi simţurile erau controlate. Deci, a scrie fără a scrie, a face literatură fără literatură...

În final, MLP a generalizat noţiunea de literatură, incluzând în sfera acesteia elemente diametral opuse. De pildă, la Festivalul Internaţional de Poezie (Bergerac, Franţa, 13-14 iunie 1992) am vorbit despre *poezia tridimensională*, astfel:

o floare propriu zisă reprezintă un poem
o racheta luîndu-şi zborul reprezintă un poem
un trecător pe stradă reprezintă un poem

ajungându-se până la *poezia n-dimensională* (folosindu-ne de forma abstractă a matematicii), poezii în spaţii Banach, poezii în spaţii Riemmann...

Contrar celorlalte avangarde, PARADOXISMUL nu neagă curentele -şcolile- operelor anterioare. Ci le extinde spre infinit. LITERATURA OBIECT - preluată întocmai din natură, nealterată.

În SUA editez revista "The paradoxist Literary Movement Journal" (multilingvă) la care vă invit să colaboraţi (dacă nu vă face plăcere!). S-a publicat volumul eseu (dens, documentat, punând punctul pe i): "Mişcarea Literară Paradoxistă" de C.M. Popa din Craiova, *Anthology of the Paradoxist Literary Movement* (de Jean-Michel Lévenard, Ion Rotaru, Arnold Skemer): comentarii în franceză, română, engleză, spaniolă, portugheză, italiană,... cambogiană, chineză privind paradoxismul.

Are adepţi în vreo douăzeci de ţări, sau mai bine. Corespondenţa poştală mă sufocă, mă sleieşte de puteri. Nu mai am timp şi de altceva.

Sunt prins până peste cap în acest paradoxism, şi nu pot (din păcate oare?) completa prea mult jurnalul. Doar vagi impresii, nimicuri în ultimul timp. Sunt şi derutat. În ce direcţie s-o apuc.

În 1993 mi-au apărut: primul roman intitulat în mod paradoxist NONROMAN (!), şi primul volum de piese de teatru METAISTORIE (trilogie: "Formarea Omului Nou"(!), "O lume întoarsă pe dos", şi "Patria de Animale"). Tratează tema totalitarismului. Au fost compuse în perioada dictaturii... cu frica în sân de-a nu fi descoperite... Le-am ascuns, înainte de-a evada, în podul casei de la Bălceşti (un exemplar), şi-n... vie! (îngropat un alt exemplar, pus într-o cutie de fier, lângă un piersic)...

Încercasem să scot peste graniţă nişte lucrări printr-un verişor marinar pe Dunăre, dar băiatul de teamă (cred că făcuse pe el!) *a ars* o parte. Sute de pagini de manuscrise am pierdut, altele mi-au fost confiscate de Securitate,

bănuiesc (fiindcă trei plicuri mari groase expediate (recomandat) din Craiova, la începutul lui septembrie 1988, către Chantal Signoret în Franța, traducătoarea volumului meu de poeme "Formule pentru spirit"... n-au ajuns la destinație! Păstrez şi acum chitanțele de la poştă!)...

VB: Drumul dv. literar ?...

FS: Drumul meu literar a fost anevoios, târziu, cu obstacole şi indivizi care s-au pus de-a latul numai să nu public, să nu merg la congrese! (mă refer la obstrucția de care am "beneficiat" în perioada dictaturii). La început semnam cu pseudonim: <Ovidiu Florentin>, iar câteva din primele poeme mi-au apărut şi în revista timişoreană "Orizont" prin anii '80, iar o recenzie privind studiul lui Constantin M. Popa <Mişcarea Literară Paradoxistă> care se referă şi la volumul meu de nonpoeme a fost inserată în "Renaşterea bănățeană" anul trecut.

VB: Vă rog, un gând pentru Timişoara !

FS: La Timişoara am prieteni şi colaboratori mai vechi: Ion Pachia Tatomirescu, Rodica Berariu Draghincescu, şi de ce nu... Veronica Balaj?! Iar pe linie matematică: Titu Andreescu -- în prezent fiind profesor la Chicago, Dorel Mihet... Cărora le transmit un mesaj transoceanic prin intermediul postului de radio local. Oraşul Revoluției, Timişoara îmi aminteşte de Jurnalul dv. din 16-22 decembrie 1989, pe care ați avut amabilitatea să mi-l expediați în Statele Unite, şi l-am citit pe nerăsuflate, revoluție care m-a prins în Turcia - în lagărul de refugiați politici din Ankara -, ascultând cu urechea lipită de aparat ce se întâmplă în citadela de pe Bega, strânşi chiorchine... Apoi am încins o horă, romanii de la Hotel Menecse, crezusem că Ceauşescu e nemuritor, e lipit de scaunul prezidențial - aşa înțepenise vremea! Mai târziu aveam s-aud că mulți timişoreni sărutau pământul de fericire - nu le venea să creadă ochilor că s-a înfăptuit minunea şi tiranul a căzut!!

PARADOXISMUL LA FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE DE LA BERGERAC

Interviu difuzat la Radio France Internationale, Paris, 5 iulie 1993

ION STANICA:

"A Bergerac mă-mbăt aprig.
Amis français aştept pe dig.
Iar seara când, je goute le vin
Şi chefuiesc dans le jardin
Soule souvent, dizgrațios,
Et mon tabac zvârlind pe jos,
Îmi leg de gât la bonne bouteille
Şi trag în şant un doux someille!
... Je me reveille le lendemain
Ayant ma tête dans le ciel -
Căci mă gândesc prin ce zigzag
Eu am ajuns la Bergerac (?)"

Versurile pe care tocmai le-ați auzit, într-o franco-română, nu mi aparțin. Ele sunt creația autorului paradoxist Florentin Smarandache, care a făcut studii de matematică şi informatică la Universitatea din Craiova, şi care, cum mărturiseşte în addenda cărții "Mişcarea Literară Paradoxistă", carte semnată de Constantin M. Popa, şi editată în Statele Unite, <a lăsat totalitarismul comunist şi-a emigrat în SUA pentru libertate>. Deci, spune el, <nu încercați să mă constrângeți cu vreo regulă literară. Nu sunt poet, iată de ce scriu poeme! Sunt un anti-poet ori un non-poet!>. Împreună cu alți anti-poeți, Florin Smarandache a

venit anul trecut în Franța pentru a participa la un colocviu internațional consacrat poeziei, la care a avut și-o comunicare intitulată "Mișcarea Paradoxistă". A trecut prin Paris, ne-a vizitat la redacție, și-am încercat și noi să aflăm ceva despre această mișcare literară ciudată, dar nu lipsită de un oarecare farmec: <paradoxismul>.

FLORENTIN SMARANDACHE: Prin mișcarea literară paradoxistă, pe care am inițiat-o mai multi scriitori în România, încercăm să lărgim literatura prin mijloace negative și chiar să dăm o generalizare a ei în spațiul, să zicem, cu n dimensiuni, adică să introducem în cadrul literaturii *poezia obiect.*

ION STANICA: Unii spun că este un fel de anti-poezie ceea ce faceți dumneavoastră.

FLORENTIN SMARANDACHE: Da, anti-poezie, non-poezie. Am căutat să introducem în sfera unei noțiuni, elemente din antinoțiune sau non-noțiune, pentru lărgirea sferei noționale respective - vorbind despre sfera literară, sau despre sfera artistică în general.

ION STANICA: Pentru că ascultătorii să-nțeleagă mai bine, haideți să exemplificăm câteva din unele cărți pe care le-ați publicat, câteva din paginile care uneori n-au pe ele nici un vers. E o pagină albă, și-asta se cheamă o poezie. E o pagină neagră, și se cheamă <Versuri Negre>.

FLORENTIN SMARANDACHE: Am redus poezia la maxim, un titlu se numește <Tabula Rasa>. Ori am luat poeme de-a gata, americanii zic *found poetry*, pe care le găsești deja în natură. Dăm un exemplu, din viața de fiecare zi, poți nota pe un caiet însemnări zilnice, ce simbolizează sentimentele sau stările prin care treci ca poet sau ca om obișnuit, nu neapărat într-o conexiune. De aceea sunt înfățișate fragmentar, discontinuu. Și acestea formează corpul unor poeme.

ION STANICA: Da, uneori există pagini pe care sunt niște linii, niște desene, niște cifre, niște ecuații... Să deduc din asta că poezia este prezentă în fiecare moment al vieții noastre, în fiecare gest cotidian, în fiecare - știu eu - obiect din jurul nostru?

FLORENTIN SMARANDACHE: Exact, chiar asta am vrut să facem: să descoperim poezie în orice, și să tragem din orice lucru elemente poetice.

ION STANICA: La Colocviul de la Bergerac, unul dintre invitați, un algerian, avea o comunicare despre exilul poetic. Pentru un poet, paradoxal cum sunteți dumneavoastră, exilul în Statele Unite a constituit - cum să spun eu - un moment dificil, sau tocmai faptul că faceți un asemenea gen de poezie v-a ajutat ca-n America s-aveți un câmp de desfășurare?

FLORENTIN SMARANDACHE: Viața pe care am dus-o în lagăr, apoi în exil m-a inspirat pentru a scrie o astfel de poezie. Mai ales fiindcă poezia este desconsiderată, este aproape nulă în societatea modernă, tehnică...

ION STANICA: ...Şi-n cea americană în mod special, am senzaţia!

FLORENTIN SMARANDACHE: Desigur.

ION STANICA: Adică, dac-aţi fi fost de pildă un poet liric, romantic n-aveaţi nici o şansă acolo.

FLORENTIN SMARANDACHE: Nu, nu... Americanii fac - au făcut şi-nainte - destule experimente pornind de la poezia vizuală, poezia concretă, poezia sonoră, poezia mecanică... Deci tot felul!... Derivate din dadaism, suprarealism... Formând o reţea internaţională de poeţi, dar din păcate fără acces la publicul larg...

ION STANICA: Aşadar, cum ar spune omul de pe stradă, trebuie să fii puţin trăsnit ca să ai şansa de-a reuşi în lumea poetică americană (!)

FLORENTIN SMARANDACHE: Întocmai (!) Şi vă pot spune că majoritatea scriitorilor nu pot să trăiască din creaţiile lor. Excepţie face proza, şi-n special aş afirma că romanul de oroare, sex, aventură...

ION STANICA: ...plin de hemoglobină, ş.a.m.d. ...Faţă de România, credeţi că Statele Unite vă oferă mai multe şanse de afirmare a acestei mişcări paradoxiste?

FLORENTIN SMARANDACHE: Datorită limbii internaţionale şi faptul că asupra Americii sunt ţintiţi toţi ochii lumii, bineînţeles, acordă o şansă sporită. Dar din punct de vedere al spectatorului obişnuit, NU. Din România am sosit cu o mare bază de apreciere pentru poezie. Lirica românească era considerată una din cele mai bune în prezent.

ION STANICA: Pentru poezie în general, sau pentru poezia de acest tip?

FLORENTIN SMARANDACHE: Pentru poezie în general. Experimentele mele le-am început în limba română, dar am avut probleme cu publicarea datorită dictaturii de-atunci, ceea ce m-a condus şi la exil în Turcia, apoi în Statele Unite.

ION STANICA: Are foarte multă importanţă limba în care scrieţi o asemenea poezie precum aceea pe care o faceţi?

FLORENTIN SMARANDACHE: Limba este pentru mine un handicap în străinătate. În Maroc am scris în franceză, în Statele Unite în engleză. Iar, pentru a crea un poem de suflet, cu metafore frumoase mi-este foarte greu. În limba română mă exprim cel mai bine, şi-n limba română îmi ţin un jurnal de emigrant. Dar aceste avangarde sunt mai simple pentru a fi aplicate într-o limbă care nu-ţi este nativă, pe care nu o simţi.

ION STANICA: Colocviul de la Bergerac are ca subtitlu: <Poezia, De Ce Şi Pentru Cine?>. Atunci, această poezie o scrieţi de ce şi pentru cine?

FLORENTIN SMARANDACHE: Pentru experiment...

ION STANICA: ...Adică este de dragul experimentului?

FLORENTIN SMARANDACHE: Nu doar de dragul experimentului, ci spre a căuta o nouă formă de expresie cât de cât adaptată secolului, tehnicii, când lumea este foarte grăbită, când nu se mai citeşte... sau se citeşte dintr-o privire... Deci, zărind o pagină de mâzgălituri, ciorne care pot însemna ceva... Ori luate mult din ştiinţă. Mă gândesc la arta americană contemporană. Americanii, fiind cunoscuţi că apreciază timpul şi rapiditatea. Motiv pentru care arta lor o văd foarte tehnică, inspirată din geometrie, din matematică.

ION STANICA: Totu-i matematizat.

FLORENTIN SMARANDACHE: Computerele încep deci să scrie, să picteze... Am cumpărat un program de software care crează poeme. Într-adevăr, o poezie rece, la întâmplare... Erau multe versuri şi se amestecau aleatoriu...

ION STANICA: Spuneţi-mi, Florentin Smarandache poet paradoxist, mai are bucuria de a citi Eminescu, Alecsandri, Coşbuc...

FLORENTIN SMARANDACHE: Da, da, da. În anumite stări sufleteşti îi citesc numai pe ei. Mişcarea Paradoxistă este uneori ca o joacă, alteori ca o revoltă împotriva contemporanilor, şi a clasicilor în special. Trec prin situaţii diverse... când sus, când jos...

ION STANICA: Deci stări sufleteşti foarte diferite.

FLORENTIN SMARANDACHE: Mişcarea Paradoxistă, cum a zis şi criticul Constantin M. Popa din Craiova, încearcă lărgirea literaturii prin elemente negative, elemente contrare literaturii. Tocmai acesta este un paradox! A dezvolta ceva printr-un element care-i opus.

CORESPONDENȚĂ

fragmente din scrisori şi e-mailuri

...sunteți o nesecată prisacă de limbă română, căci adunați cuvinte din toate națiile văzute și nevăzute, împingându-le spre mierea unei sintagme originale, nepoluate de factori ai mediului. Scrisorile sunt un deliciu, literatura o înălțătoare baricadă în calea uitării, iar matematica un domeniu de înțelepciune a ideilor, de răsucire a gândurilor, de verificare a energiei intelectuale, dată de Dumnezeu!

- **Marian Barbu,** Craiova, Scrisoare către Autor, 25-26 ianuarie 2000.

Numai după ce ți-am cetit cu atenție unele lucrări și analizat mai scrupulos ultima "On Rugina's System of Thought" mi-am dat seama că toată strădania mea în știință a fost o luptă să identific paradoxe științifice. Din acest punct de vedere, paradoxele literare pe care le-ai produs că măiestrie anterior, au fost **productive** pentru mine în sensul că m'au condus la o distincție clară, repet între (1) paradoxe literare care constitue o plăcere intelectuală să le citești, să te amuzi în orele libere și (2) paradoxe științifice care ridică probleme noi sau mai vechi nerezolvate. Părerea mea este că te-ai întins sau aventurat prea ușor și prea devreme în categoria (2).

Cauza - după mine - este că ai luat **Logica Modernă,** formală, simbolică, nominalistă, drept ultimul cuvânt adică un substitut mai bun și mai ușor de manipulat decât **Logica Clasică,** pe care eu am încercat să o reînviez căci în realitate nu era moartă ci numai dată la o parte ca să facă loc la gândirea modernă în termeni de dezechilibru sau echilibru nestabil.

- **Prof. Anghel Rugină,** Jamaica Plains, SUA, Scrisoare către Autor, 21.12.1999

(...) mă declar, în continuare, cel mai sincer și mai **realist** «fan» al fenomenului Smarandache, țin foarte mult la realizarea matale ca scriitor (...)

Pari a fi cu capul în nori, pur și simplu. Matale nu ai idee în ce cor **imens** de poeți te așez în acest al V-lea volum. Din vreo 5000 de nume am eliminat mai mult de 2/3 și pe d-ta te-am păstrat. Stai alături și printre toți marii poeți români ai jumătății de secol care stă să se încheie (...)

Iubite Domnule Smarandache, simpatice poet, matematician, memorialist, dramaturg și... măreț «părinte al Paradoxismului» cum te-am numit în cartea mea (...)

- **Ion Rotaru,** București, Scrisoare către Autor, 28.10.1999

(...) m'a bucurat mult gestul, dedicația și frumusețea cărții din punct de vedere grafic și editorial. Nu am apucat să citesc decât prefața și foarte puține poezii, dar sunt cât se poate de încântată, cu atât mai mult cu cât prima poezie citită «Peste Podul Vardarului» are puternice rezonanțe pentru mine, fiind după mamă macedoneancă, chiar din Skopje.

- **Petra Vlah,** Los Angeles, Cenaclul "Micron", Scrisoare către autor, 29.09.1999

Sămânța paradoxistă (mă) fascinează, chiar așa, în bâjbâirea formulelor.

- **Alexandra Roceric,** poetă și lingvistă, Washington, D.C., Scrisoare către Autor, 22.09.1999

A few days ago I received from «Zentrablatt» the sensational book written by Smarandache, **America, devil's paradise** (in Romanian). This is a biographical work (but also serious critics to America) [...]
[...] reading this book one can obtain a picture on Smarandache, as a man fighting, to survive in this world, on the other one can see the poetry and beauty of someone's life with great difficulties (at least at the begining)...

- **Dr. Jozsef Sandor,** Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania, E-mail to Mink Perez, USA, September 5, 1999

Votre livre anthologique vient d'arriver ici illuminant de toutes ses pages ma solitude. C'est une surprise très émouvante (...) Je suis extrémement touché, honoré, heureux de faire partie de cette anthologie.

- **André Peragallo**, Verneuil, Fance, carte postale verse l'autheur, le 7 juin 1999

De departe tu ești cel mai bine realizat profesional. Îmi dau seama că după multă muncă și suferinți.
Tu ai fost și în școală un caz aparte. Îmi vine în minte totdeauna imaginea ta cu cămașa cea fără nasturi petrecută la curea una peste alta, cu părul nepieptănat, parcă în afara spațiului și timpului. Mereu cu gândul la o problemă de matematică sau la un rebus. Când dădeai de o soluție la care munciseși mult, ne pomeneam cu tine țipând și ne strângeai în brațe. Erai ca un arici!

Am citit şi în jurnalul tău, dar transpare şi din nostalgia ta că încă nu te-ai adaptat. Crezi că dacă rămâneai în România erai un adaptat?
(...) Îmi amintesc versurile lui Arghezi, şi consider că ţi se potrivesc: «Tare sunt singur, Doamne, şi pieziş/ Copac răzleţ uitat în câmpie/ Cu fruct amar şi cu frunziş/ Ţepos în îndârjire vie».
(...) Tu spuneai că eram inteligent. Dar tu aveai sâmburele geniului, iar Iliuţă Opran era cu mult mai inteligent.
- **Victor Dudău,** profesor, director de şcoală, E-mai către autor, 22.03.1999

Personal am citit jurnal tău şi câteva poezii şi creaţii, şi te-am recunoscut imediat şi cred că te-am şi înţeles.
- **Victor Dudău,** profesor, Băileşti, E-mail către Autor, 19.03.1999

Este foarte interesantă (Profesor în Africa, de Florentin Smarandache, 1999 - n.r.) şi dacă ar fi fost publicată în acele vremuri, probabil ar fi avut un mare succes.
- **Nancy Wilson,** Brea, CA, SUA, editoarea revistei "AmeRom Rebus", Scrisoare către autor, 17.02.1999

Le-am atras atenţia asupra Dv., ca scriitor de excepţie în literatura română actuală, sugerându-le că meritaţi să fiţi susţinut şi cât mai mult prezent în presă prin comentarii asupra operei pe care o faceţi.
În ceea ce mă priveşte, eu cred în valoarea acestei opere şi sper că într'un timp mai mult sau mai puţin îndepărtat veţi fi aşezat de critică în linia întâi a scriitorilor români.
- **George Băjenaru,** scriitor, Belmont, MA, SUA, Scrisoare către Autor, 29.01.1999

Cred în proza ta de «jurnal» de punere în abis a relaţiilor tale de român intelectual şi scriitor cu străinii şi străinătatea cu care-ai vrut să te confrunţi. Ruptura ontologică s'a produs.
Traumatismul eşti pe cale să-l dovedeşti, nu numai în viaţa de zi cu zi, ci şi în cărţi din care reiese bilanţul unui om ce a pierdut totul în favoarea unui nou echilbru, a unei identităţi «universale» de pe poziţiile căreia vocaţia ta tandru-polemică şi chiar polemologică poate funcţiona plenar.
- **Geo Vasile,** Bucureşti, Scrisoare către Autor, 15.01.1999

Cartea ("Fugit... jurnal de lagăr" - n.r.) dvs. este un real document şi vă felicit că, în ciuda greutăţilor de nesuportat prin care aţi trecut, aţi reuşit până acum atât de mult!

- **Gloria Bădărău,** pictoriţă, Muurla, Finlanda, Vedere către Autor, 22.12.1998

...mă cutremur gândind la soarta marelui poet, prozator, dramaturg şi eseist, «părintele Paradoxismului», cum l-am numit eu, în **Istorie...**, în chiar titlul capitolului, Florentin Smarandache face parte din categoria celor «păliţi de geniu». Devreme ce poezia, arta, setea de celebritate, în sfârşit, l-a făcut să-şi lase ţara şi, în anume fel, chiar familia şi să pustiiască în cea Arizonă... etc., pentru a se împlini, pentru a fi mai mult decât ar fi fost, dacă nu acţiona, un bun român. Dovadă? Se interesează actul de locul ce i-am rezervat în **O istorie a literaturii române** de la orgini (de la Ovidiu) până în anul 2000. Ceea ce nu-i puţin lucru, să recunoaştem. Nici pentru el şi, mă fălesc a spune, nici pentru mine.

Vei înţelege deci, iubite Florentinel (...) mai ales ca om de ştiinţă a... cantităţilor, ca virtuoz al sintezelor «înfăşurătoare» şi ca maestrul al «sigmelor» etc.

(...) Ion Budai Deleanu (cu care semeni grozav)

(...) despre cei ce te precedă, înainte de a citi ce am scris despre d-ta însuţi

- **Ion Rotaru,** Bucureşti, Scrisoare către Autor, 17.12.1998

Vos recherches formelles nous intéressent et nous aimerions connaître leurs dernier developpements, ainsi votre bio-bibliographie.

(...) nous voyons dans «NonPoèms» le début, non mur encore, d'un developpement à avenir.

- **Bernardo Schiavetta,** co-directeur de la revue "Formules", Paris, France, Lettre vers l'Autheur, le 15.12.1998

Admiraţia mea fără rezerve faţă de poezia pe care o scrieţi. Am avut fericita ocazie de a intra în legătură cu poezia dvs. prin distinsul domn A.I. Brumaru, care mi-a citit din creaţia dvs.

- **Petre Bucinschi,** poet şi pictor, Braşov, Scrisoare către Autor, 14.12.1998

...am programat două manifestări (lansare de carte + conferinţe despre Paradoxism) şi au «ieşit» şase. Cu excepţia poetului Ioan Veza şi a D-lui Csiki, ceilalţi care suntem cuprinşi în poză am avut o emisiune la radio (Zonal) timp de două ore; cam 40 min. s'a vorbit despre Paradoxism. Conferinţele despre Paradoxism au fost înregistrate şi date de două ori la T.V.A. Zonal. Fiind un început, am avut un auditoriu format din vreo 40 elevi şi 10 adulţi.

- **Iuliu Gărduş,** prozator, Mediaş, Scrisoare către Autor, 01.11.1998

Am citit cu atenţie şi interes manifestul pe care mi l-aţi trimis, mărturisesc că m'a surprins plăcut că m'a surprins plăcut legătura ideatică dintre acesta şi un anumit spirit caragialian (greşesc?), tipic românesc, mai ales în filiaţiile pe care le stabiliţi. Vreau să spun că mă aşteptam să descopăr o orientare estetică de avangardă dornică, aşa cum sunt mai toate, să-şi ignore predecesorii. În schimb, am putut observa că mişcării paradoxiste nu-i lipseşte deloc luciditatea, umorul şi conştiinţa unei tradiţii. Ni s'au părut foarte interesante şi delimitările pe care le faceţi faţă de celelalte avangarde. Faptul că nu renunţaţi să revendicaţi artei o semnificaţie (chiar mai multe!) cred că vă situează pe o poziţie aparte în cadrul postmodernismului.

V-aş ruga să-mi precizaţi şi modul în care vă raportaţi la postmodernism, şi dacă vedeţi în «doctrina» acestuia (aşa «impusă» cum este) o formă de neo-avangardă.

Vă mulţumesc pentru volumul dvs. de «nonpoeme», a căror originalitate ludică mi-a amintit de tablourile neconvenţiale ale lui Miro.

(...) În contextul discuţiilor care se poartă acum în România în privinţa schimbării canonului literar şi a «recuperării» pentru istoria literaturii a scriitorilor români din afara graniţelor ţării, cred că mişcarea paradoxistă n'ar trebui să fie pierdută din vedere.

- **Oana Fotache,** doctorandă în postmodernism, Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Filologie,
E-mail către Autor, 12 octombrie 1998

I hope to continue the growth of «Northern Stars» and Keeo publishing only quality work by writers' such of yourself.

- **Beverly J. Kleikamp,** editor of "Northern Stars Magazine", Powers, MI, USA, Letter to the Author, 09/28/98

I need your 2 poems, I sense they are «mystic» and I consider myself also this way.

- **Jessie Hraska,** poet and editor of "Quickenings", Seattle, WA, USA, Post Card to the Author, 09/27/98

As you are of the many talented Romanian in the Diaspora, I'am indeed glad that you have been able to express your talent in Mathematics, Literature and Art. Your mental capacity is indeed empressive. The remarcable little blue book «Through Tunnels of Word» with the one-line poems is really a collection of the ultimate aphorism. There is one poem which you could put as a label over your refugee days in the Turkey: «On the blackboard od despair I am writing an ilusion»...

- **Dr. Olof G. Tandberg,** secretary of Royal Swedish Academy of Science, Stockholm, Sweden, Letter to the Author, September 18, 1998

Such a plerhora of metaphor and imagery - stacked one upon another leaving the reader's mind whirling by the end of each poem. Again great pieces to publish in «Poet's Paper».

- **Harriet G. Hunt,** editor of "Poet's Paper", Colorado Springs, CO, USA, Letter to the Author, 09/14/1998

În privința activității matale matematice sau literare (oricum, ambele intelectuale) nici nu încape discuție, și sunt convins că vei fi confirmat de Adunarea Generală (prin **mail vote**).

- **C. Corduneanu,** Arlington, Texas, E-mail din 08.09.1998 către Autor

Nu ne-am cunoscut decât în parte și într'un singur sens, adică eu am citit o carte ce v'a fost publicată în România ("America, paradisul diavolului") și mi-a plăcut foarte mult. În speranța că omul Smarandache de acum nu este esențial diferit de cel care era atunci, îndrăznesc să vă abordez...

- **Viorel Cacoveanu,** inginer chimist, Cluj, E-mail către Autor, 05.09.1998

Dacă reușesc eu, stindardul paradoxismului va flutura.

- **Iuliu Gărduș,** prozator, Mediaș, România, Scrisoare către Autor, 16.06.1998

...simt că v-ați supărat cândva pe lume și-ați țipat în poezie. Mai apoi v-ați supărat pe domnia voastră și-ați țipat în cuvinte fără legătură matematică. Nu v-ați mai încăput, ați fugit de un EU pândit în fiecare secundă... ușor (sau mai puțin ușor), ați ajuns să refuzați total a vă include în formulă și v-ați numit PARADOX. Și dacă cei ce SIMT ar fi sinceri cu ei înșiși - ei bine, toți ar trebui să se recunoască PARADOXIȘTI - ȘI MAI ALES DACĂ SCRIU POEZIE. Cuvintele au ACOPERIT mereu, nici unul dintre MARII TIMIZI nu s-a putut prezenta cu adevărat și au folosit versul. Este ușor să plângi și atât. Să te descarci. Dar dacă lucrurile nu sunt cuprinzătoare și nu-s de ajuns atunci fugi în poeme... (poți începe prin a fugi în oameni dar volens-nolens vei aștepta ca și ei să fugă-n tine cândva. Și rar se-ntâmplă să știe, să fie cum ar trebui!!!!)

Cred că-i fascinantă devoțiunea care încearcă să vă înțeleagă și să spună că-i interesează paradoxismul. Bănuiesc fericirea lor: a reușit CINEVA să Vorbească (speak up), să spună ceea ce noi, ceilalți, n-am reușit. Ar putea să fie aceasta una din definițiile inițiatorului: CEL CURAJOS SĂ ȚIPE-N SPATELE UNUI TERMEN NEMULȚUMIREA ȘI INHIBIȚIILE NOASTRE.

Matematica vlăguiește spiritul din când în când, are regulă atotputernică. Devine însă insuficientă, prea “self suficient” la un anume moment. Ea explică totul - MAI PUȚIN PE MATEMATICIAN ȘI “CARNEA” LUI.

Veniserăți cândva, anul trecut cred, în țară, și nu v-am putut întâlni deoarece ați spus că v-ați îngrășat și nu vă place cum arătați. Nimic paradoxal în asta, culmea, nu??! EI BINE - NU - l-am chiar întrebat pe tata: “Ce crezi, oare în ce stadiu se află un «nou smarandache»?! - mi-a zâmbit și ne-am dus fiecare-n gândul său.

CRED CĂ DUPĂ NUMĂRUL DE ADEPȚI AI PARADOXISMULUI V-AȚI CAM DAT SEAMA CÂT DE MULȚI SUNT «CEI ÎN CĂUTARE DE NUME».

Voi reveni pe măsură ce cuceresc materialul primit.

- **Simona Barbu,** Chicago, E-mail către Autor, 31 mai 1998

Mă interesează (și nu de ieri) paradoxismul și munca Domniei Voastre, considerându-mă norocoasă și privilegiată să vă fi întâlnit. Îmi voi da silința să citesc luna aceasta tot ce-mi veți trimite astfel încât să purced, cât mai repede posibil, la întocmirea «dosarului» meu de masterat.

- **Simona Barbu,** University of Chicago, E-mail către Autor, 08.05.1998

Referitor la paradoxism, cred că e o necesitate "matematică", dacă îmi este permis a spune, aşa cum -1 cere 1 sau albul cere negrul. Chiar dacă felul meu tradiţionalist de a scrie, prizonier simetriei şi geometriei euclidiene pe care probabil mi le-a inoculat *Liceul de arte* pe care l-am absolvit la Sibiu pare foarte departe de paradoxism, am fost mereu tentat de sugestie, ambivalenţă şi jocurile de cuvinte, de paradoxul limbii - vezi şi Villon, maestru în domeniu - surrealismul, avangarda şi poezia experimentală nu mă lasă nicidecum rece. Consider că logica are puţin de-a face cu poezia, inefabilul fiind tocmai limbajul secret, cifrul cu care doar unii cititori au acces în miezul cuvintelor, iar blestemul scriitorului este de a căuta mereu ceea ce nu poate fi găsit, măreţia şi nemernicia de a fi om.

Apoi - spun desigur o banalitate - consider că întreaga literatură este un joc de combinări şi permutări ale literelor şi cuvintelor, aşa precum şi în matematică nimic nu e nou decât regulile, sau invers, aşa şi în literatură ne repetpm, creând noutatea.

O spun aici, nu pentru a vă face plăcere, că sunt conştient de "frumuseţea" (alt paradox) matematicii, şi că, deşi am urmat o şcoală umanistă, am cunoscut adesea plăcerea de nedescris a rezolvării unei probleme de geometrie sau algebră, când, după un noian de cifre şi ecuaţii, ajungi la limanul soluţiei, de obicei atât de simplă, ca o iluminare finală, ca un orgasm al intelectului. Poate tocmai necesitatea interioară spre ordine (mult prea slabă în contrast cu forţa centrifugală sau centripetă a haosului), ne face să găsim frumoasă matematica, unul absolut, elementarul sau divinitatea. Cred că universul este tocmai ordinea din dezordine, sau invers, la care poţi ajunge să visezi prin intermediul religiei, creaţiei sau matematicii. Ceva rămâne mereu ascuns, dincolo de cunoaştere, de aceea religia este matematică, iar matematica este religie.

- **Dan Dănilă,** poet şi traducător, Germania, Scrisoare către Autor, 12.04.1998

"You approach to imagery with the skill of the minimalist is intriguing."

- **Harriet G. Hunt,** editor of "Poet's Paper", Colorado Springs, CO, USA, Letter to the Author, April 05, 1998

Ţi-am citit jurnalul de lagăr şi mi-a plăcut la nebunie! Eşti mare, domnule! Şi ştii de ce? Pentru că ajungi la esenţe, la adevăr, fără ocolişuri, fără pudră şi cosmetice. Şi asta-i extraordinar!

- **Gabriel Stănescu,** Norcross, GA, Scrisoare către Autor, Aprilie 1998

L-am citit (Fugit.../ jurnal de lagăr - n.n.) cu bucuria că întâlnesc un prozator inteligent, cu ochi pătrunzător şi cu o mare forţăepică. Din păcate, litera mică - mai mică chiar şi decât a Bibliei! - m'a făcut adesea să mă gândesc urât la editor.

(...) şocat că veţi fi fiind Dv. optzecist sau inventatorul mişcării paradoxiste, pentru mine însă sunteţi artistul virulent, a cărui proză este profund critică. Arta adevărată este prin natura ei critică, indiferent de forma în care este formulată.

Valoroase şi cele două prefeţe (cum altfel să le zic?) ale profesorului universitar Ion Rotaru.

De fapt, am mai citit o carte a Domniei Tale: «America, paradisul diavolului», tot un «jurnal», care a apărut în 1992 (...), lectură îndrăzneaţă, admirabilă, pentru care în sinea mea v-am felicitat de zeci, dacă nu de sute de ori, carte despre care am vorbit adesea cu o lume care, la fel ca mine, nu vă cunoştea şi care, până la urmă, a ajuns să vă admire.

(...) această «Fugă», pe care şi eu am trăit-o din plin şi în care aud gravele bătăi de inimă, sonorităţile adânci ale lui Bach.

- **Romulus Zaharia,** scriitor, New York, 23.03.1998, Scrisoare către Autor

O citesc pe îndelete («Fugit.../ jurnal de lagăr» - n.n.), nevrând să am prea curând părerea de rău de a fi terminat.

Deja sunt două solicitări, din partea a doi concitadini, apropiaţi într-ale artei, care m-au rugat să le-o împrumut.

- **Iuliu Gărduş,** prozator paradoxist, Mediaş, Scrisoare către Autor, 17.03.1998

Am citit volumul unu, din «Jurnal». Ai stofă şi de prozator. Mă uimeşte sinceritatea faţă de sine.

- **Al. Florin Ţene,** Cluj-Napoca, Scrisoare către Autor, 05.03.1998

Volumul ("Emigrant la Infinity", 1996, de Florentin Smarandache - n.r.) m-a atras, deoarece sunt şi eu poet, cu câteva cărţi publicate, şi pe deasupra vâlcean, aproape de locurile natale ale Dv.

- **Al. Florin Ţene,** Cluj-Napoca, Scrisoare către Autor, 27.01.1998

Opera dv. îmi era cunoscută - deoarece noi am tipărit şi volumul «Dincolo de Orizont/ Poeţi români din exil», antologie în care figuraţi cu bibliografia şi mai multe poeme.

- Valeriu Bârgău, poet, Deva, Scrisoare către Autor, 21.01.1998

Vă felicit pentru tot ce faceţi în literatura română şi nu numai. Îmi pare rău, totuşi, că aţi publicat cărţile la edituri modeste, care nu au o reţea de difuzare bine pusă la punct în toată ţara. Datorită acestui fapt, cărţile dv. sunt mai puţin cunoscute. Ar merita mai mult. Mult mai mult.

- Al. Florin Ţene, Cluj-Napoca, Scrisoare către Autor, 31.12.1997

Mama a citit «America, paradisul diavolului». Cele mai impozante locuri mi le citea şi nouă, râdeam toţi cu poftă, discutam unele probleme care ne ating şi pe noi.

- Prof. Lilia Cuciuc, Corotna, Slobozia, Basarabia, Scrisoare către Autor, 1 noiembrie 1997

...am primit, într-adevăr, «emigrantul».
(...) v-o reconfirm cu plăcere, mărturisindu-vă plăcerea cu care am citit volumul, pe care, de altmiteri, l-am şi introdus în «topul» Cuvântului.

- Al. Cistelecan, Tg. Mureş, Scrisoare către Autor, 26.09.1997

«Cântecele de mahala» sunt remarcabile! În nota lui M..R.P., poate...

- Gabriel Stănescu, poet, Norcross, Georgia, SUA, Scrisoare către Autor, 01.09.1997

I think I've written a third poem: your ardess, above, seems amazingly poetic. Your street adress - "S. Rose Peak" - could pass for erotica.

- Jessy Randall, poet, Philadelphia, Letter to the Athor, 10/8/97.

Am terminat de citit «America, paradisul diavolului». Nimic nou pentru mine. Aceleaşi greutăţi le întâlneşti şi în orice altă ţară străină. Doar că am aflat unele momente din viaţa ta personală, de familie.

- Prof. Lilia Cuciuc, Transnistria (Basarabia), Scrisoare din 13 iulie 1997 către Autor

Welcome to «Lucid Moon» and Happy Holidays. Your poems were very good and I enjoyed reading them. Rich in description and almost like haikus. I will publish your poems in the june issue.

- **Ralph Haselmann Jr.,** poet & editor, Hampton, NJ, USA, Letter to the Author, 12/06/1997

Referindu-mă tot la cărțile d-voastră, aş vrea să vă întreb cum ați reuşit să vă impuneți un astfel de stil, sfidând conformismul, barierele. Vă exprimați cât mai fără perdea. NU vi se întâmplă să fiți uneori receptat greşit? Când observați faptul că oamenii de lângă Dv. vă mint, cum puteți să fiți sincer? Nu vă e frică să dați totul? Ce vă rămâne pentru sertăraşul d-voastră intim? Când fiecare îşi joacă rolul, le răspundeți cu o sinceritate debordantă.

- **Prof. Ada Cârstoiu,** Bălceşti, Vâlcea, Scrisoare către Autor, 27 mai 1997

Florentin is an individual with a vast talent that needs to harnessed.
(...) Intellectually he is at a much different level. Artistic by temperament, he needs his emotional side periodicaly reinforced.
Individual «Strong» Atribute: High desire and willingness to learn and contribute.
Florentin is very bright, with an international reputation s a mathematician, poet, playwright, and a philosopher. The key to using his olvious intellect is to find a niche that he can excited about .

- Honeywell Engineering Performance Apraisal **(Jim Staehle, Keith Hathaway, Sudhaker Divakaruni)** 15 May 1997

Bunica mea din partea mamei ține mult la cartea dv. «America, paradisul diavolului», pentru că-i place faptul că vorbiți deschis şi că amintiți de oameni pe care îi ştie.

- **Ada Cârstoiu,** profesoară, Liceul din Bălceşti, Vâlcea, Scrisoare către Autor, 10.04.1997

We will insert one or more of your beatiful poems.

- **Kenneth Elliott,** Chomedey, Quebec, Canada, associate editor of «Poet's Podium», Letter to the Author, March 13, 1997

Parafrazând-o pe Smaranda Creangă, aş putea să-ţi spun: ieşi, băiete, cu sufletul sfâşiat, din «paradisul diavolului», îndreaptă-ţi paşii spre ai tăi, şi poate s'a însenina şi viaţa ta...

(...) «Păcală smaradachian» a fost recepţionat de elevii mei cu mult interes, umor; ei îl admiră pe Păcală pentru agerimea lui, se amuză straşnic pe seama întâmplărilor, apreciază cinstea şi modestia lui. N-am reuşit cu ei decât o citire pe roluri - nu avem condiţii, în şcoală, pentru o dramatizare pe măsură!

(...) Am «pedalat» pe unele replici ale lui Păcală, care au plăcut în mod deosebit: «*Ne vom duela în cuvinte, Să vedem care este mai isteţ la minte...*», replici din care «am stors», cât am putut, latura lor educativă, pentru nivelul lor de înţelegere. [Nu de puţine ori, când se iveşte vreun conflict între unii dintre ei, alţii rostesc aceste replici, care au rolul să potolească pornirile de răutate (...)]

În ceea ce mă priveşte, încerc să fac o paralelă între Păcală, personajul tău, şi Florentin Smarandache: în pribegiile voastre, prin lume, reuşiţi, prin isteţimea ce vă caracterizează, să vi-i faceţi prieteni pe duşmani (amiciţia dintre Păcală şi Urs). Îţi dau un sfat însă, apelând la înţelepciunea populară specific românească: «lupu-şi schimbă părul, dar năravul, ba!». Având în vedere că şi ursu-i tot o fiară, ca şi lupul, fereşte-te de urşii lumii, salvează-te!

- **Vali Creangă,** Bucureşti, Scrisoare către Autor, 10.03.1997

Eu îmi exprim punctul de vedere asupra **paradoxismului** (...) Studiul îl voi susţine şi ca o comunicare ştiinţifică la Facultatea de Litere din Craiova (...)

- **Conf. univ. dr. Ovidiu Ghidirmic,** critic literar, Universitatea din Craiova, Scrisoare către Autor, 06.03.1997

Visez un poem de Crăciun împodobit cu cărţile tale. În vârf, în loc de stea - **Exist împotriva mea!**

- **Minerva Chira,** poetă, Negreşti, Cluj. Scrisoare către Autor, 27.11.1996

Sper ca, cel târziu la Ziua de Naştere a omului universal Florentin Smarandache, cartea ["Emigrant la Infinit", poeme de F. Smarandache (în manuscris) - n.r.] să fie tipărită.

- **Mihail I. Vlad,** editor, Târgovişte, Scrisoare către Autor, 14.10.1996

I'm using your «Appearances». In this poem, you bring up a spiritual law that appearances can deceive!
I liked that!

- **Jessie Hraska,** Editor of «Quickenings», Seattle, WA, Postal Card to the Author, 07/25/1996

Vous êtes d'une telle activité prodigieuse, que vous n'avez pas besoin d'être encouragé...

- **Paul Georgelin,** écrivain et traducteur, Terni, Italie, Lettre vers l'Auteur, le 15 mars 1996

Dar numai «jurnalul tău de emigrant», pe care l-am citit dintr-o singură răsuflare, m-a obligat să mă zbat pentru tine.

- **Prof. univ. dr. habilitat Gheorghe Ciocanu**, Academia de Ştiinţe, Chişinău, Moldova, E-mail (poştă ellectronică) către Autor, 01.03.1996

Dan Mitrache spunea că a citit jurnalul cu paradisul diavolului - şi i-au plăcut şi jurnalul şi paradisul (!)

- **Constantin Dincă,** Bucureşti, Vâlcea, Scrisoare către Autor, 26.02.1996

...suntem mândri de a vă număra printre prietenii noştri. Şi avem de ce: întreaga dumneavoastră activitate; de matematician, de poet, de om de cultură.

- **Ioana Niţescu,** Bucureşti, Radio România Internaţional, Scrisoare către Autor, 14.12.1995

Miercurea trecută (6 decembrie '95) am transmis 90 de minute de **sinapse** şi **cântece de mahala** în emisiunea pe care o redactez, «cadran cultural». Emisiunea a stârnit interes şi ecouri deosebite.

- **Ioan Baba,** redactor, Radio Novi Sad, Iugoslavia, Scrisoare către Autor, 13.12.1995

Vă felicităm din inimă pentru ampla activitate multilaterală pe care o desfăşuraţi, şi succesele de răsunet obţinute: literatură, matematică, pictură, poezie...

Ne-am bucura foarte mult dacă ați colabora și la modestul nostru periodic, noi Vă publicăm cu plăcere tot ce ne trimiteți.

- **Pavel P. Filip,** redactor şef la «Cuvânt Românesc Torăcean», Torac, Iugoslavia, Scrisoare către Autor, 07.11.1995

Apreciez mult poemele dvs. într-un vers, şi poeziile în formă fixă («haiku»), publicate în «Abracadabra».

- **Stelian Ceampuru,** profesor şi rebusist, Alexandrai, Teleorman, Scrisoare către Autor, 20.10.1995

V-am citit fragmente din Jurnal de lagăr - în presa din țară și în **Dialog**-ul lui I. Solaclu - şi le-am găsit mari virtuți.

- **Paul Goma,** Paris, Franța, Scrisoare către Autor, 22.09.1995

Am parcurs «Fugit... din lagăr» şi mi-au venit în minte versurile marelui Eminescu: «Vai de biet român săracul»...

- **Al. Bantoş,** redactor şef, revista "Limba română", Chişinău, Basarabia, Scrisoare către Autor, No. 189, 21.09.1995

I found your Curriculum Vitae to be very impressive, it effuses with life and vitality.

You must be having a lot of energy and a strong will to put that energy to use.

- **Prasannashu,** New Delhi, India, Letter to the Author, 05/09/1995

...eu nu sunt un imitator steril al japonezilor, şi nici al altora. De aceea să nu vă mire că în «Clopotul...» meu n-am păstrat forma silabică (5-7-5) şi nici concretismul (acum-aici) în multe poeme. Eu sunt adeptul unei forme **libere,** moderne de haiku - ca un răzvrătit (paradoxist) în poezie.

(...) Am citit multe poeme haiku româneşti şi ceea ce m-a frapat negativ: din dorința expresă de a păstra numărul de silabe, poeții **forțau** înțelesul, versurile devenind cam hermetice ori elipsate, nenaturale.

«Legile în artă, spunea Voltaire, sunt făcute pentru a fi încălcate!»

Deci, aşa şi cu mine.

(...) Analog, în poemele într-un vers, «Sinapse», nu am putut respecta ritmul pillatian (17 silabe etc.) pentru că nu se potrivea cu simţirea mea.

- **Florentin Smarandache,** Tucson, Scrisoare către Ion Codrescu, 19.06.1995

De admirat sunt tenacitatea, capacitatea dv. de muncă, de adaptare, de perseverenţă şi de implicare în domenii care se întrepătrund şi se completează.

(...) Vă apreciez pentru interesanta experienţă şi viaţă şi pentru succesul pe care-l aveţi în diferite ceruri, societăţi, ori grupări literare. (...) Am fost surprins să găsesc (în cartea dv. de haiku, «Clopotul tăcerii») pe lângă haiku-uriu, şi multe poeme care nu se încadrează în spiritul acestei specii lirice.

(...) poeme ce promovează tăcerea, liniştea, golul, absenţa, vidul clipa, flash-ul etc.

(...) Aveţi talent, sunteţi insistent, receptiv, vă adaptaţi repede - ca un săgetător...

Scrieţi haiku FĂRĂ abstracţiuni, metafore, comparaţii, personificări - ori încercaţi să EVITAŢI figurile de stil. «Haiku-ul este ceea ce se întâmplă **acum** şi **aici**». Intraţi în concret, nu în abstract, şi vă apropiaţi mai mult de spiritul haiku.

- **Prof. Ion Codrescu,** revista "Albatros", Constanţa, Scrisoare către Autor, 6 iunie 1995

Florentin has excellent mathematical skills (primarily in Number Theory) that no one in this division is capable of understanding. His reputation is in ternational, and it is a cruel irony he has to work as a sohtware engineer. But he is stoic, and takes it in good stride and does the best job he can.

- Honeywell Engineering Performance Appraisal (**Jim Staehle**, **Keith Hathyway**, **Sudhaker Divakaruni**), 15 May 1995, Phoenix, AZ, USA

«Fugit» e prima carte de-a dvs, ajunge la mine şi, răsfoind-o azi, cred că mi-aţi oferit prilejul unei lecturi minunate. Sper acum să le găsesc şi pe celelalte, căci am devenit prea curios.

- **Al. Cistelecan,** redactor şef la revista "Vatra", Tg. Mureş, Scrisoare către autor, 20.04.1995

Your poems are wonderful!
The imagenery, especially, is beautiful...!

- **Writing Proffesor Michele Frederick,** Prima Comunity College, East Campus, Tucson, AZ, Note to the Author (about "Dark Snow"), 11.04.1995

Încântată! Vă simt în casa sufletului meu.
(...) când ai în față un doctor, îți vine în gând să vorbești despre vreo boală, când întâlnești un croitor, despre îmbrăcăminte, când ai de-a face (!) cu un scriitor - cum îs eu pe poziție acum - am încurcat-o... mă bâlbîi...
Mai vreau cărți. Îmi place rânduiala gândului și lumina din cuvânt.
(...) Nu știință (matematică, probleme), ci simțire liberă...
(...) Îmi dați voie să vă dezmierd «Florinel»? (când și când numai).
(...) Ceea ce mă surprinde citindu-vă este că, deși la distanțe și vârste diferite, la preocupări diferite, dar în același interval de timp (1998 până acum), SIMȚURILE BAT LA UNISON.
Aveți ecou perfect în inima mea.

- **Neaga Munteanu,** Panorama City, CA, Scrisoare către Autor, 01.03.1995

Într-o viață literară normală, aș fi putut să public o recenzie despre excelenta dv. carte scrisă în Turcia.

- **Constantin Mateescu,** București, Scrisoare către Autor, 24.02.1995

...un vecin mi-a oferit, **pentru o zi numai,** cartea dv. «Fugit... jurnal de lagăr», vol. I. Nu peripețiile unui refugiat - le am pe ale mele cu vârf și îndesat - mă interesează să le parcurg, ci CUVÂNTUL scris.GÂNDUL CURAT care mi-a răcorit sufletul. Mă simțeam, după 7 ani, cioburi-cioburi, împrăștiată ca după o explozie la impactul cu realitatea... Citindu-vă puritatea expresiei și încăpățânarea de a fi rămas «tu însuți» indiferent «de unde bate vântul», m-a readus în mine. Simt că încep să mă reconstitui din fărâmituri.
Sunt încântată că mai există OAMENI nemorfoliți de influențe, pretenții sau veleități. Vă rog, îmbogățiți-mă cu ce credeți că mi se potrivește. Sunt pretențioasă? Nu! MI-E FOAME DE FRUMOS. DE CURAT.
(...) V-am descoperit din întâmplare numele și vocația, dar abia în acest moment v-am citit CUVÂNTUL. Toată admirația și bucuria de a vă fi întâlnit în «sucul propriu».

- **Neaga Munteanu,** Panorama City, CA, Scrisoare către Autor, 16.02.1995

Cărțile d-voastră («Fugit», «Exist împotriva mea») au intrat în fondul bibliotecii «Petru Mezin» din Uzdin (Iugoslavia).

- **Vasile Barbu,** redactor la ziarul «Tibiscus», Uzdin, Banatul sârbesc, Iugoslavia, Vedere din 13.02.1995

Vous êtes l'ambassadeur à l'étranger de la revue «Arts et Poésie de Touraine». Vous faites donc partie de la grande famille des Poètes.

- **Gérard Lauradoux,** poète, Nanterre, France, Lettre vers l'Auteur, le 21.11.1994

Am citit jurnalul («Fugit»). Un document!
Bine ai făcut. Dacă nu notai atunci, totul s-ar fi pierdut. O ecranizare a unei părți mari din lumea aceasta.
(...) Oricum, farmecul tău intelectual, şi nu numai, nu pot fi ignorate,
(...) eşti grozav cât de multe faci!

- **Veronica Balaj,** Timişoara, Scrisoare din 19.11.1994 către Autor.

J'avais déjà eu le privilège de lire quelques-uns de vos poèmes, car votre poésie circule beaucoup en France.

- **Jacques-François Dussottier,** Secrétaire général de la Société des Poètes Français, Roissy-en-Brie, France, Lettre vers l'Auteur, de 16.11.1994

«Fugit...» (excelent! 1/2 l-am citit eu, fiindcă mi l-a smuls Doamna mea şi l-a dus la Institut, unde «fetele» îi dau târcoale lângă un calculator!)
ca şi **florilegiul** Dv. - când liric, când epic, când dramatic.
Oricum, cu multe şi plăcute subtilități.
Se simte pulsația unei noi poezii, mai detaşată, mai impersonală.
Este puțin importantă apropierea de... de..., fiindcă ea are deja **idei** şi **viziune** à la Smarandache.

- **Marian Barbu,** prozator şi critic, Craiova, Scrisoare către Autor, 25-26.10.1994

Prin bunăvoința dlui Gherasim Teodor, mă aflu acum în posesia cărții dv. de început de exil, care mă determină să cred căci veți fi printre puținii români ce se vor realiza aici, în țara pomului lăudat.

(...) Din lectura ce o fac, deduc că sunteți un gânditor modern (abstract să zic).

- **Ing. Viorel Ciocanea,** Woodburn, OR, SUA, Scrisoare către Autor, 17.10.1994, privind "Fugit... jurnal de lagăr"

Ai vână, băiete, de poet și matematician!...

Conform lui Weiestrass, un matematician autentic trebuie să posede darul poetic în mod necesar.

Deie Domnul cât mai mult dar și har celor iubitori de frumos și adevăr în acțiune!

Poeziile tale mi-au trezit apetitul pentru creația poetică pe care o abandonasem din lipsă de timp.

- **Prof. Emil Burton,** Craiova, Scrisoare către Autor, 23.09.1994

This is great («Silence's Bell»). Your haiku poems are very different from non-poems.

You have many styles of poetry writing, from avant-garde to authentic.

- **Kei Kunihiro,** Tokyo, Japan, Letter to the Author, 09.22.1994

...am citit jurnalul turcesc, remarcabil nu numai ca document, dar și ca «punere în pagină» a ideilor de dezrădăcinat.

(...) Un portret al «artistului la mijlocul vieții» voi publica sigur într-unul din cotidianele vâlcene.

- **Constantin Mateescu,** scriitor, București, Scrisoare către Autor, 19.09.1994

Pour moi, tu es un poète au sens propre et au sens figuré (ce dernier terme n'est pas péjoratif): au sens propre parce que tu écris entre autres des poèmes, ailleurs même (écrit en entier) si tu es assis à côté de moi.

- **Maurice Raucy,** ingénieur, Toulouse, Lettre vers l'Auteur, le 17.09.1994

...mult promițătorul scriitor Florentin Smarandache.

...«olteanul arizonat», scriitorul Florentin Smarandache, pe care îl cicălesc numai pentru că îl apreciez și aștept mai mult, mai bine, mai sus... adică mai academic!

- **Corneliu Florea,** prozator, redactor al revistei "Jurnal liber", Winnipeg, Canada, septembrie 1994, din articolul "«Adios» Las Vegas, «Buenos Dias» Los Angeles!"

Le-am citit («Cântecele de mahala», ciclu de versuri). Jucăușe, interesante, pe alocuri scapără, pe alte locuri șchioapătă. Jocul de-a fuga oarbă e periculos prin scaieții argoului și-a pitorescului prea piperat.

Mustul cuvintelor se usucă și rămâne un vreasc de... «spirite de glumă».

(...) Mai demult, am citit «Fugit». Te felicit. Cred că este cartea D-tale cea mai bună - până acum.

- **Alexandru Lungu,** poet și eseist, Bonn, Germania, Scrisoare către Autor, 18 august 1994.

«Fugit ...» l-am devorat mai mult de jumătate, din prima zi, în grădină la fiica mea. (...) am citit printre picături, mai ales că am și sarcina de-a o învăța pe micuța Maria românește (...)

Deci, literatura română se mai îmbogățește cu încă o lucrare de durere, după cât de necesară, pe atât de virulentă și neîndurătoare, la adresa putregaiului uman, est-vest; mai simplu eu i-aș zice, în societatea «modernă», unde cele zece porunci ale lui Dumnezeu au fost aruncate la coșul de gunoi, nu poate fi decât așa sau mult mai rău!

Bine scrisă, cursiv, clar, fără balast, direct, vie, plină de imagini, pe alocuri cu umor, dar și destulă trivialitate, poate chiar prea! Pentru că așa a fost! - îmi veți răspunde. Nu neg, dar poate că rolul literaturii este puțin altul!

(...) în ce privește, trivialitățile nu fac altceva decât să creioneze absolut veridic culoarea de foarte negru a tragediei lagărelor, după cum ați spus, cu nici o diferență între ale lui Hitler sau Stalin. Dureros de trist, de tragic și neînțeles. Perfect îl numiți pe Soljenițîn. Sunt întru totul de părerea dv., numai că Dv. cu toată dreptatea ce-o dețineți nu veți lua niciodată Premiul Nobel pentru literatura lagărelor, prin simplul motiv că sunteți **român!**

(...) sunteți cel mai bun din toată culegerea (lui Vărășescu). Nu-s nici critic, nici expert; gust de cititor. Mai sunt încă vreo câțiva.

- **Teresia B. Tătaru,** Ausburg, Germania, Scrisoare către Autor, 14.08.1994.

Am citit, eu şi soţia, **jurnalele** dvs. (deocamdată), şi - fără a vă flata - ne-au plăcut teribil."

- **Adrian Dinu Rachieru,** scriitor, Timişoara, Scrisoare către Autor, 08 august 1994.

Citisem jurnalul american şi, pe lângă faptul că m-a încântat, am descoperit multe lucruri în carte care ne apropie. După lectură, vă pot considera prietenul meu.

Sunteţi un tip teribil. Nu pot decât să regret că v-am cunoscut atât de târziu.

Exact când scriam cronica literară la jurnalul american, am găsit într-o librărie din Râmnic şi jurnalul «turcesc», pe care abia aştept să-l citesc.

- **Constantin Mateescu,** scriitor, Rm. Vâlcea, Scrisoare către Autor, 1 august 1994.

Măriei Sale, Florentin Smarandache/ Paradisul Diavolului, «Exist împotriva mea» m-a topit la milioane grade Celsius. «Apoi mă aştept pe mine/ ca pe un câine» este de-a dreptul GENIAL. Ş.a.m.d.

Sunt fericită că exişti, Florentin Smarandache.

Regret că atât de scurtă a fost acea zi de iunie (03.06.'94) - ziua lansării cărţii domniei tale, la Târgovişte, şi mai ales regret că n-am putut să îţi scriu până acum.

- **Viorica Ungureanu-Bertea,** poetă, Ploieşti, Scrisoare către Autor, august 1994.

Mă port ca un bun agent literar. Încerc să-ţi găsesc fani. Deocamdată nu se mişcă nimic. Revistele culturale n-au reapărut.

De mine poţi fi sigur. Am ajuns să te şi iubesc.

Cred enorm în nebuniile tale.

- **Gheorghe Tomozei,** poet clasic contemporan, Bucureşti, 25.07.1994, Vedere poştală către Autor.

Oricum, aţi devenit membru al U.S. din România. Este foarte mult, împotriva a tot ce se întâmplă aici cu uniunea.

Acum poate să cârcotească oricine. Aveți drepturi ca și ei. Depinde de ce veți scrie în viitor. Părerea mea: nu mergeți pe teatru, mergeți pe o poezie. Haiku-ul dv. a plăcut **tuturor.** Domnul Dan Tărchilă mi-a telefonat după ce i-am oferit volumul, și i-a adus elogii.

Aștept recenzii și cronici de la Botoșani (Dumitru Ignat și Nicolae Corlat), de la Aurel Rău, Șerban Codrim, vom publica și noi în «Haiku» (revista mea), și-apoi de la celelalte reviste de care v-am menționat, urmărind apariția lor printre prietenei: «Tribuna Sibiu», «Familia», «Arca» etc.

(...) **Clopotul tăcerii** s-a terminat la librăriile «Humanitas», trebuie să mai duc o serie.

- **Florin Vasiliu,** scriitor, București, Scrisoare din 16 iulie 1994.

Jurnalul, ca o pishiatrie, e scris ca o eliberare.

Majoritatea (cuvânt detestat în lumea de astăzi!) când creează în imagini cuvinte potrivite. F.S. plesnește cuvintele, dar le plesnește bine, țintesc esențialul (pag. 81).

Limbajul este autentic de lagăr, NU PUTEA SĂ FIE DE AULĂ UNIVERSITARĂ... dar când rămâi cu tine însuți, în encefalul tău... tot aia e?! Nu prea se potrivește cu «Sunt un scriitor cerebral și un matematician liric». Ești prea mult «cu falusul în gură», cum ziceam noi la Oltenia.

- **Corneliu Florea,** Scrisoare din 07.07.1994, către Autor, Winnipeg, Canada

I went to it, upon my recipient of your book ocasionaly, and found - as already phoned you - that «Dark Snow» is «full of Poetry». I can say that your Poems represent the spirit of our time in that each of your sayd Poems is a short, but concise, and is at the same time a combination of reality with a Spirit of Poetry & Imagination.

You have a very great capacity to depist the «picture» you want to present. You are realy a gifted Poet and I congratulate you.

- **Noel Abdulahad,** poet and translator from English into Arabic, Amman, Jordan, Letter to the Author, 06/16/94

Mare surpriză, mare!
Mare lectură, MARE!

- **Corneliu Florea,** Winnipeg, Canada, Ilustrată către Autor, (referind la "Fugit... jurnal de lagăr"), sfârșitul lui iunie 1994

Vizita dv. la Cluj a lăsat o impresie puternică în familia noastră. Vă așteptăm să reveniți.

Volumul de haiku este acum pe undeva prin Viena. O prietenă l-a văzut, l-a citit, l-a plăcut şi l-a luat. Puteți fi mândru. Nu pe Basho l-a vrut, ci pe... Smarandache!

- **Conf. dr. Dan Dumitrescu,** Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca, Scrisoare din 17 mai 1994

Felicitări de la prietenii mei care au citit «Fugit...»-ul: pictorul Mircea Barzuica, tehnicianul Cerbat Arci şi profesoara Vâncolciu Ecaterina.

Toți suțin că e o carte f.f. bună.

- **Necula Şerban,** interpret de muzică populară moldovenească, Bucureşti, Scrisoare din 04/04/94.

Din Bucureşti, de la Televiziunea Română, vă telefonează Mihai Tatulici, care doreşte ca luni, la 18.30, ora României, să vă contacteze telefonic pentru a ne vorbi despre experiența dv. de emigrant.

Am citit cartea dv. cu cel mai mare interes.

- Mesaj înregistrat pe **voice mail system** (robot), vineri, 25.02.94, orele 4:45 a.m., referitor la "Fugit.../ jurnal de lagăr"

Cartea «Paradisul diavolului», scrisă cu sânge şi sudoare, tocmai de aceea palpitantă, frenetică şi mântuitoare.

De câțiva ani buni «m-am prins» că în clipa în care, apropiindu-te de sfârşitul unei cărți, te încearcă senzația de regret sau chiar frustrare că numărul de pagini se micşorează vizibil şi că în curând «nu vei mai avea ce citi», aşadar, când «despărțirea» de text este iminentă, înseamnă că scrierea respectivă e bună, autentică şi trece rampa, că are deja ea însăşi o viață autonomă, că este o ființă «cuvântătoare» de care fatalmente trebuie să te separi, în numele vieții celeilalte, păcătoase şi obositoare, cu puține bucurii şi fără iluzii.

- **Geo Vasile,** Bucureşti, Scrisoare către Autor, 03.02.1994.

Colegul meu, Vasile Seleacu, mi-a relatat despre realizările tale în domeniul matematicii, dar şi în cel al filosofiei şi eseisticii. Între timp, am reuşit să

procur volumele tale, «Jurnal de emigrant» şi «Nonroman», pe care le-am şi recomandat cu căldură prietenilor. (...) cred că din acest buchet ales (de doctoranzi) lipseşte un eseist-matematician, şi nu oricare, ci chiar cel căruia îi scriu.

- **Prof. univ. dr. Valentin Boju,** Universitatea din Craiova, Facultatea de Ştiinţe ale Naturii, Scrisoare către Autor, 23.09.1993

Să scrii despre paradoxism înseamnă să stau cu capul în jos şi cu mintea despletită. Paradoxul căutat.

Dar paradoxismul este ceva normal. Dacă suntem puţin atenţi la viaţa noastră, vedem că există şi altceva. Că există - totuşi, o ieşire, o eliberare. Cred că este bine ca paradoxismul să elibereze tensiunea unui text, nu să creeze tensiune.

«Mişcarea Paradoxistă» dovedeşte că există o mişcare paradoxală, dar nu există paradox. Adică eu îi spun unui prieten - fie şi din mine - că în curbă nu este bine să te autodepăşeşti, iar el îmi răspunde că din contră în acel loc este necesar să te autodepăşeşti. Paradox şi tensiune. Apoi te întrebi: care paradox? care tensiune?

Paradoxismul există dincolo de înţelegere sau neînţelegere (şi dincolo de maşina de scris). Unii spun că nu există. Eu spun că ideea de «paradoxism» se întâlneşte cu principiul artei pentru artă. Dar nu la nivelul catalogat de clasici. Suntem într-un secol al tehnicii şi tehnica scriiturii nu putea rămâne în afară. Problemele sufletului contemporan, contorsiunile, angoasele - dar şi bucuriile lui.

Paradoxismul fiinţează în măsura în care nu e altă posibilitate. Paradoxul gratuit este gratuit. Nu cunoaştem paradox imponderabil. Ar fi o artă pentru artă golită de artă.

Poetul îşi pune costumul cel mai bun, haină impecabilă, cravată în ton, pantaloni la dungă - şi se aşază la masa de scris. Dar poetul este desculţ şi prin casă nu are duşumea, ci pământ. El trebuie să ţină contactul direct cu natura, să aibă rădăcini...

(Această fotografie este trucată în scop didactic)

*

Iar acum nişte **poeme matematice paradoxiste:**

a) Marian a plecat cu bicicleta la prietenul său. Roata din faţă a bicicletei a

parcurs 100 m, şi roata din spate 100 m. Câţi metri a parcurs bicicleta în total?
sau:
b) Dintr-o bucată de plastilină, un copil modelează un iepure. Apoi, nemulţumit de felul um arată iepuraşul, îl "strică" şi face din aceeaşi plastilină un elefant.
Greutatea mai mare o are iepuraşul sau elefantul?
- **Constantin Dincă,** poet, Rm. Vâlcea, Scrisoare din 13 iulie 1993.

«Emigrant la Infinity» este o carte foarte originală, dar nu văd eu aici atâta **paradoxism,** cum ar zice Ion Rotaru, venerabilul nostru Prieten (...)
Mi-a transmis Mihai (Prepeliţă) şi plicul cu supergloriosul CURRICULUM! Ceva fantastic! Dar când ai dovedit Dumneata să umpli (în sens frumos!) lumea cu Smarandache! Bravo, fenomene! (...)
Ţi-am citit cu o deosebită curiozitate şi durere jurnalul de lagăr (...)
- **Anatol Ciocanu,** poet basarabean, Bucureşti, Scrisoare către Autor, 11 martie 1988.

CUPRINS

Kenneth Elliott
Vali Creangă
Ovidiu Ghidirmic
Minerva Chira
Mihail I. Vlad
Jessie Hraska
Paul Georgelin
Ioan Baba
Pavel P. Filip
Stelian Ceampuru
Paul Goma
Al. Bantoş
Gheorghe Ciocanu
Constantin Dincă
Prasannashu
Ion Codrescu
Neaga Munteanu
Constantin Mateescu
Gérard Lauradoux
Jacques-François Dussottier
Viorel Ciocanea
Emil Burton
Kei Kunihiro
Maurice Raucy
Corneliu Florea
Alexandru Lungu
Teresia B. Tătaru
Adrian Dinu Rachieru
Viorica Ungureanu-Bertea
Gheorghe Tomozei
Florin Vasiliu
Noel Abdulahad
Dan Dumitrescu
Mihai Tatulici
Valentin Boju
Anatol Ciocanu

şi alţii

FLORENTIN SMARANDACHE

interpretat de...

SILVIU POPESCU
MARIAN BARBU
TITU POPESCU
DANIEL DELEANU
ALEXANDRU LUNGU
EVELINA OPREA
LUCIAN CHIŞU
ION RADU ZĂGREANU
ION ROTARU

intervievat de...

OCTAVIAN BLAGA
ADA CÎRSTOIU
MIHAIL I. VLAD
A.D. RACHIERU
EMIL BURLACU
VERONICA BALAJ
ION STANICA

în corespondenţă cu...

Marian Barbu
Anghel Rugină
Ion Rotaru
Petra Vlah
Alexandra Roceric
Dr. Jozsef Sandor
André Peragallo
Victor Dudău
Nancy Wilson
George Băjenaru
Geo Vasile
Gloria Bădărău
Bernardo Schiavetta
Petre Bucinschi
Iuliu Gârduş
Oana Fotache
Beverly J. Kleikamp
Jessie Hraska
Dr. Olof G. Tandberg
Harriet G. Hunt
C. Corduneanu
Viorel Cacoveanu
Simona Barbu
Dan Dănilă
Harriet G. Hunt
Gabriel Stănescu
Romulus Zaharia
Al. Florin Ţene
Valeriu Bârgău
Lilia Cuciuc
Al. Cistelecan
Paul Goma
şi alţii

ISBN 973-98563-9-x